

Programmabegroting Waalre 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
Begroting 2017 in één overzicht	9
Leeswijzer	11
Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	13
Gemeentefonds (Algemene Uitkering en IU Sociaal Domein)	17
A. De beleidsbegroting	19
Deel 1: Programmaplan	21
<i>Programma Dienstverlening</i>	23
Thema 1 Publieke Dienstverlening	23
<i>Programma Sociaal Domein</i>	27
Thema 2 Onderwijs.....	27
Thema 3 Cultuur en Sport.....	32
Thema 4 Sociale voorzieningen	34
Thema 5 Jeugdhulp.....	40
Thema 6 Wmo en Volksgezondheid	43
<i>Programma Ruimtelijk Domein</i>	52
Thema 7 Duurzaamheid en milieu.....	52
Thema 8 Openbare ruimte	55
Thema 9 Ruimtelijke ontw. en Economie	62
<i>Programma Algemeen bestuur en Veiligheid</i>	75
Thema 10 Algemeen bestuur.....	75
Thema 11 Veiligheid.....	79
<i>Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien</i>	84
Deel 2: Paragrafen.....	89
Paragraaf A lokale heffingen	91
Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	98
Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen	102
Paragraaf D financiering	110
Paragraaf E Bedrijfsvoering.....	114
Paragraaf F verbonden partijen	121
Paragraaf G grondbeleid	130
Paragraaf H Horizontale verantwoording	140
B. Financiële begroting	145
1. Overzicht van baten en lasten van de programma's	147
2. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting	149
3. Geprognoseerde balans	155
4. Berekening EMU-Saldo	157
5. Investeringsplan 2017 – 2020 met toelichting	159
C. de Bijlagen	161
a. Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting	163
b. Kerngegevens.....	171

Voorwoord

Hierbij presenteren we u de programmabegroting 2017. Voor de huidige Raad is het de derde begroting van deze bestuursperiode. Nog steeds is dit een periode waarin we een goed evenwicht nastreven tussen bestuurlijke ambities en financiële armslag.

Voorzichtigheid is er aangezien we nu ruim anderhalf jaar onderweg zijn met de invoering van de drie decentralisaties. Het is nog te vroeg om te concluderen of de budgetten die vanuit het rijk worden aangereikt toereikend zijn. We zullen anders moeten werken om er voor te zorgen dat ook op lange termijn niemand in Waalre tussen wal en schip raakt en dat we tegelijkertijd uitkomen met het geld dat het Rijk Waalre hiervoor beschikbaar stelt.

Voorzichtigheid ook omdat de mondialisering van toenemende invloed is op Nederland. Na de economische crisis van de afgelopen jaren worden we nu geconfronteerd met een vluchtelingen crisis als gevolg van grote politieke instabiliteit in andere delen van de wereld. De vluchtelingenstroom groeit en Waalre voelt zich betrokken en medeverantwoordelijk voor het oplossen van de vraagstukken die hieruit voortvloeien. Dit zal ook voor Waalre financiële consequenties hebben. Het is echter nog te vroeg om deze te overzien en ze concreet te vertalen in deze begroting.

Onze grootste opgaven

De opgaven die in de begroting van 2016 genoemd zijn, komen grotendeels ook weer in 2017 terug. Een uitdaging die daar nu bij lijkt te komen is de opvang van vluchtelingen. Aandacht voor opvang en huisvesting leeft breed: er wordt al hard aan gewerkt. Een plek om te wonen is voor asielzoekers en statushouders een vertrekpunt voor het verder opbouwen van hun leven. Maar daar mag het niet bij blijven. Integratie en participatie moet voor de nieuwkomers centraal staan. Op het gebied van scholing, onderwijs, werk en gezondheidszorg ligt hier een belangrijke taak voor ons. Deze zal de komende tijd het nodige van het bestuur, de gemeentelijke organisatie, maatschappelijke organisaties en onze inwoners vergen.

Op het gebied van de transitie in het Sociaal Domein wordt inmiddels steeds meer zichtbaar dat de gekozen strategie zijn vruchten afwerpt. De benodigde zorg wordt geleverd. De inspanningen zijn er nu op gericht de zorg te optimaliseren, voor de cliënt keuzevrijheid te hebben in zorgaanbieders en nog meer grip op de kosten te krijgen.

Ten aanzien van de planning voor het multifunctionele gemeentehuis kan vastgesteld worden dat die nog steeds gehaald lijkt te worden. Naast de fysieke bouw wordt in 2017 hard gewerkt om in 2018 als eigentijdse organisatie in dit "huis van de gemeente" aan het werk te gaan. De visie 'De Kracht van Waalre' waarin we als innovatieve netwerkgemeente opereren, wordt steeds verder uitgewerkt en in de praktijk gebracht. Gemeenteraad, college en organisatie zijn zich er van bewust dat de rol van de lokale overheid aan het veranderen is. Wij zullen in 2017 samen met inwoners, maatschappelijk middenveld en bedrijfsleven zo goed mogelijk aan deze veranderende rol invulling geven. Een nieuw dienstverleningsconcept, zaakgericht werken, het "nieuwe samenwerken" en steeds meer burgerparticipatie zijn hier uitwerkingen van. Een ander aspect van de netwerkgemeente is de regionale samenwerking. De Metropoolregio Eindhoven ontwikkelt zich steeds verder. Een evaluatie in 2017 zal duidelijk maken waar we staan. De samenwerking in het Stedelijk Gebied voor de thema's Wonen, Werken en Voorzieningen en in de Dommelvallei+ voor het Sociaal

Domein wordt voortgezet. Nieuw is de samenwerking met Veldhoven. Aangezien de afgelopen jaren al een uitstekende verstandhouding is gegroeid, is op basis van een convenant de intentie uitgesproken over en weer elkaars talenten te gebruiken met als doel meerwaarde voor beide gemeenten te creëren.

Voor Waalre blijft duurzaamheid een belangrijk thema. Een strategische agenda is voor dit onderwerp vastgesteld door de gemeenteraad. Door Waalre als bestuurlijk trekker van dit thema in de regio, komt dit thema steeds hoger op de regionale agenda. Deze inspanningen zullen in 2017 worden voortgezet.

In 2017 zal alles er tenslotte op gericht blijven dat Waalre de aantrekkelijke woongemeente blijft die ze is. Een bijdrage daaraan levert het fietspad "Oude spoorbaan" dat is geopend in 2016 en waarvan het aantal gebruikers de verwachtingen overtreft. Belangrijke dossiers zijn verder de centrumvisie Waalre-Dorp, Dommeldal-De Hogt, het dossier van de N69 en de leegstand in het dorp. Naast de inzet op deze "ruimtelijke" dossiers, bepalen ook de maatschappelijke voorzieningen in Waalre de leefbaarheid. De gemeenschapshuizen spelen hierin een centrale rol en in 2017 zal hier zorgvuldig en in samenhang aandacht aan besteed worden. Uitkomst moet in ieder geval zijn dat een ieder zich thuis voelt in Waalre en de gelegenheid heeft zijn dorpsgenoten te ontmoeten. Tenslotte vragen de thema's economie, recreatie, toerisme en verkeersveiligheid voortdurend de aandacht om de leefbaarheid in Waalre op peil te houden en waar mogelijk te vergroten.

Verwerking Kadernota 2017

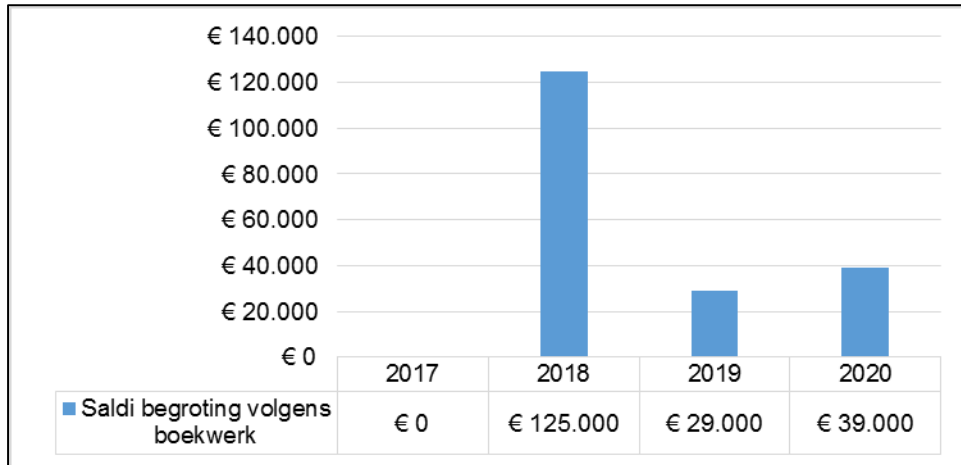
Op 5 juli '16 is de Kadernota 2017 vastgesteld door de Raad. Vanuit deze Kadernota heeft de raad besloten om in de begroting 2017 rekening te houden met de verwerking van de ruimtescheppers zoals vermeld in de Kadernota. De raad heeft besloten om alle uitgangspunten benoemd als "Onvermijdelijk" en "Sterk gewenst" op te laten nemen in de begroting 2017. Daarnaast om eenmalig een bedrag van € 20.000 beschikbaar te stellen ter verbetering van de leefbaarheid in Waalre.

Vanuit de Kadernota 2017 is handen en voeten gegeven aan ambitie van Waalre. Deze ambitie is verwerkt in de Programmabegroting 2017. Onder ander de volgende ambities zijn verwerkt: herinrichting N69, implementatie omgevingswet, aanpak (winkel) centrum Den Hof, integrale gebiedsopgave Dommeldal de Hogt, de duurzaamheidsambitie en beweegruijnte in de wijk. Hiermee wordt verder uitvoering gegeven aan de strategische visie van de gemeente Waalre.

Wijzigingen Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het Rijk heeft op 17 maart 2016 het definitieve wijzigingsbesluit vernieuwing Besluit, Begroting en Verantwoording (BBV) gepubliceerd. Aanleiding voor de wijzigingen in het BBV vormen de adviezen van de door de VNG ingestelde adviescommissie Depla. De wijzigingen treden in principe in werking vanaf het begrotingsjaar 2017. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad. Waalre voldoet met deze begroting 2017 aan de eisen zoals gesteld in de vernieuwde BBV.

Saldi begroting 2017 - 2020

De meerjarenbegroting 2017 - 2020 is sluitend, waarbij 2018 – 2020 op dit moment een overschot laat zien. Aandachtspunt is dat de financiële risico's groter worden en de ruimte in het meerjarig budget gering. Dit hangt samen met een aantal landelijke ontwikkelingen, waar wij weinig invloed op kunnen uitoefenen. Dit maakt het voeren van een verstandig en solide financieel beleid des te belangrijker.

Toekomstbestendig Waalre

De bewegingen op basis van de visie 'De Kracht van Waalre' dragen bij aan een verdere versterking van onze bestuurskracht en toekomstbestendigheid. Toekomstbestendigheid wordt mede bepaald door de mate waarin wij onze financiële huishouding op orde hebben. Waalre is financieel gezond - ook gezien de kengetallen in de weerstandsparagraaf - en loopt weinig risico bij de grondexploitatie. Daarbij blijken de woonlasten in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal nog steeds op een gemiddeld niveau te liggen.

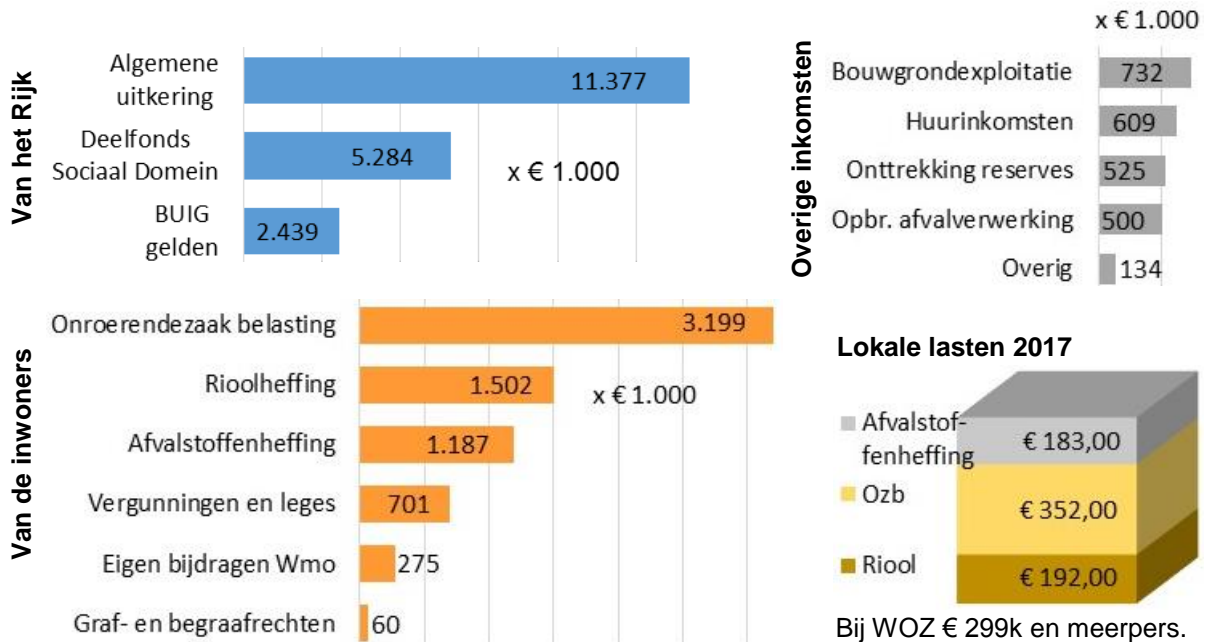
De afgelopen twee jaren 2015 en 2016 zijn duidelijke stappen gezet in de uitvoering van het meerjarenprogramma. Het zorgvuldig monitoren van de uitgaven in relatie tot de opdracht werpt zijn vruchten af. Dat stemt optimistisch. Door zorgvuldig financieel beleid kan het college de uitvoering van plannen voortzetten. Daarom bieden wij u hierbij met trots de meerjarenbegroting 2017-2020 aan.

Begroting 2017 in één overzicht

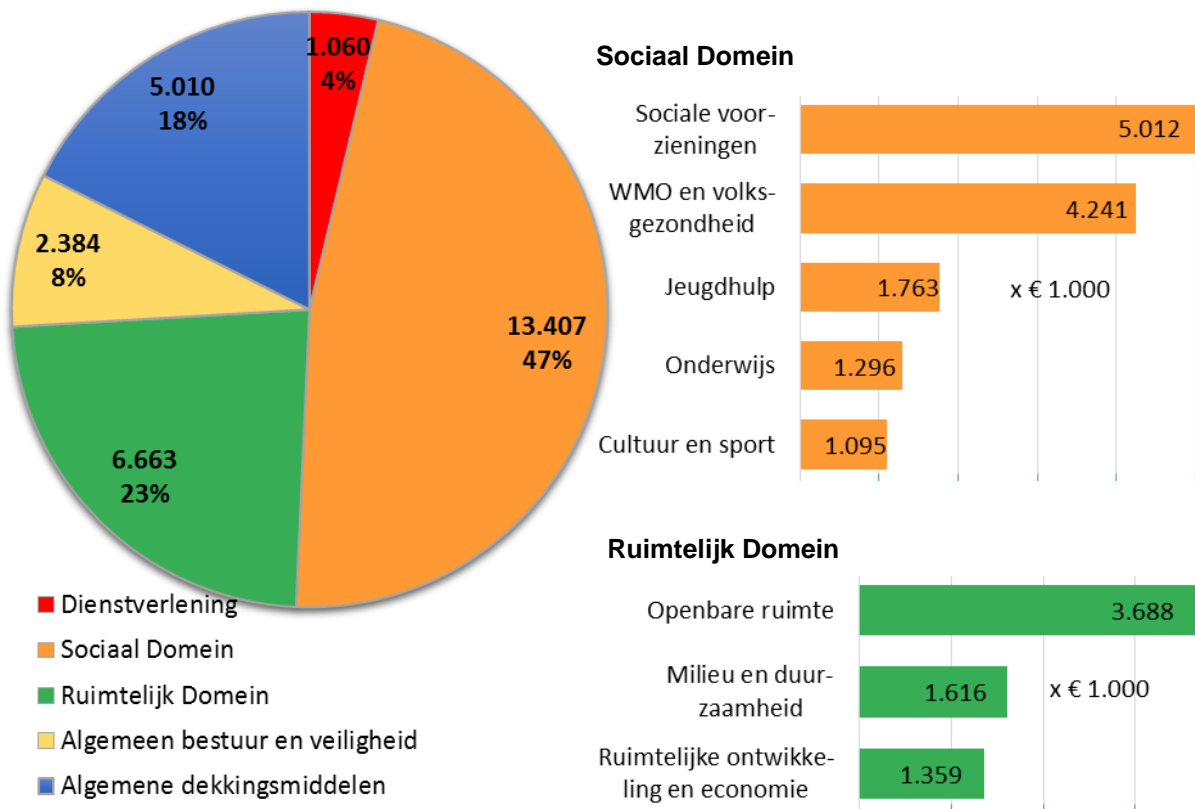
Baten: € 28.524.000^I

■ Van het Rijk ■ Van de inwoners ■ Overige inkomsten

Lasten: € 28.524.000^I

^I Excl. € 5.131.000 incidentele baten (onttrekking reserve) en lasten Multifunctioneel Gemeentehuis

Leeswijzer

In deze Programmabegroting 2017 is gestart met een verbeterslag door het opnemen van (sturings-)indicatoren en meer concrete afspraken waarover verantwoording afgelegd kan worden. Daarnaast is het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dit jaar gewijzigd, wat een flinke impact heeft op deze begroting. De wijzigingen (8) zijn beschreven in het volgende hoofdstuk "Vernieuwing BBV".

De programmabegroting bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit de beleidsbegroting, de financiële begroting en de bijlagen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan 2017

Het programmaplan bestaat uit de vier programma's, bestaande uit elf bijbehorende thema's, en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen. In het programmaplan wordt antwoord gegeven op de drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'.

Bij het beschrijven van de opdrachten in deze begroting 2017 is uiteraard gekeken naar de opdracht vanuit de raad. De kern van beschrijving van de opdrachten is dat we 1 op 1 de relatie kunnen leggen tussen "wat willen we bereiken" in de begroting 2017 en "wat hebben we bereikt" in de jaarrekening 2017. Meer dan voorgaande jaren is getracht het accent te leggen op de doelen en prestaties in het begrotingsjaar 2017. De vermelding van lopende of jaarlijkse terugkerende activiteiten zijn zo veel mogelijk achterwege gebleven.

Doorbelasting overhead richting programma's/ thema's

In elk thema in het programmaplan staat het onderdeel 'Wat mag het kosten'. Hierin worden de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's samengevat. Vanaf deze begroting 2017 wordt de overhead, waaronder de uren, niet meer verantwoord op de verschillende categorieën binnen de thema's, zoals in voorgaande jaren. De overhead wordt op een hoger niveau als totaal begroot en verantwoord. Waar nodig worden de kosten toegerekend, bijvoorbeeld ten behoeve van kostendekkende tarieven. (Zie ook punt 5 onder vernieuwing BBV.)

Door deze aanpassing in systematiek, ontstaat voor elke categorie een verschil. Om de vergelijking tussen de cijfers in 2016 en 2017 mogelijk te maken, zijn de cijfers van 2016 twee keer opgenomen, waarvan één keer gecorrigeerd voor de toegerekende overhead.

Paragrafen

De paragrafen geven conform BBV een dwarsdoorsnede van de programmabegroting.

- De paragraaf A. lokale heffingen bevat geraamde inkomsten, beleid ten aanzien van lokale heffingen, inzicht in kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het kwijtscheldingsbeleid.
- In de paragraaf B. weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt inzicht verschaft in de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Conform de eis vanuit Provincie en accountant is het weerstandsvermogen beoordeeld met een norm. Daarnaast zijn 5 verplichte financiële kengetallen weergegeven en als totaal beoordeeld.

- De paragraaf onderhoud C. kapitaalgoederen gaat in op het beleid en benodigde middelen voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen.
- In de paragraaf D. financiering wordt inzicht gegeven in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente. Er wordt onder andere ingegaan op Waalres rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de eventuele investeringsbehoefte.
- De paragraaf E. bedrijfsvoering geeft de stand van zaken en ambities weer op het gebied van de huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoering aspecten.
- De paragraaf F. verbonden Partijen maakt inzichtelijk in welke partijen Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan is, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.
- De paragraaf G. grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitatie.
- In paragraaf H. horizontale verantwoording (niet verplicht vanuit de BBV) komen de ontwikkelingen aan bod op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit een overzicht van baten en lasten, de meerjarenramingen, een uiteenzetting van de financiële positie, een berekening van het EMU-saldo en voor de eerste keer een geprognostiseerde balans.

In dit begrotingsonderdeel zijn de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's gerecapituleerd, inclusief de meerjarenramingen in duizenden euro's. Volgens de voorschriften dient afzonderlijk te worden aangegeven welke bedragen aan de reserves worden toegevoegd c.q. onttrokken. Om deze reden wordt eerst het saldo vóór bestemming weergegeven, vervolgens de resultaatbestemming zelf (toevoegingen/onttrekkingen reserves) en daarna het saldo na bestemming.

Financiële positie

In het overzicht financiële positie wordt onder meer ingegaan op de financiële gevolgen van nieuw opgenomen beleid, de financiering 2017-2020, het verloop van de reserves/voorzieningen en de ontwikkeling van de meerjarenramingen.

Investeringsplan 2017-2020

In de begroting worden jaarlijks middelen opgenomen voor nieuw beleid in de vorm van investeringen en beleidsintensiveringen. In een afzonderlijk onderdeel is het investeringsplan met de hieruit voortvloeiende (kapitaal)lasten opgenomen.

Bij het opstellen van deze investeringsplannen 2017-2020 is ook rekening gehouden met het verplicht activeren van investeringen met maatschappelijk nut, vanuit de aanpassingen BBV. Daarnaast is een wijziging doorgevoerd betreffende rentetoe rekening. Zie hiervoor punt 5 onder vernieuwing BBV.

Overzicht reserves en voorzieningen

Als bijlage is een overzicht van de diverse reserves en voorzieningen met toelichting opgenomen om uw raad inzicht te verschaffen in de reservepositie van de gemeente.

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In maart 2016 is bij wet besloten om een aantal wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) door te voeren. Deze wijzigingen hebben een flinke impact op de begroting en zijn zover mogelijk al verwerkt in deze begroting 2017. De verschillende wijzigingen komen de leesbaarheid van de begroting en rekening de komende jaren ten goede. Daarnaast lijkt dat de informatie die ontsloten wordt de sturing richting raad ten goede komt. In dit hoofdstuk wordt een samenvatting van de wijzigingen gegeven.

Wijzigingen BBV (5 maart 2016)

U vindt hieronder informatie over de volgende wijzigingen:

1. Uitvoeringsinformatie
2. Beleidsindicatoren
3. Kengetallen financiële positie
4. Verbonden Partijen
5. Inzicht in overhead en rente kosten
6. Stelsel van baten en lasten
7. Grondexploitaties
8. Vennootschapsbelasting

1. Uitvoeringsinformatie (uniforme taakvelden)

Gemeenten zijn vrij in de indeling die zij voor de programmabegroting en de uitvoering hiervan hanteren. Hierdoor kunnen gemeenten zelf bepalen welke begrotingsprogramma's zij hanteren. Deze vrijheid heeft tot gevolg dat er op basis van de gemeentelijke administraties geen gegevens beschikbaar zijn, die direct op landelijk niveau met elkaar kunnen worden vergeleken. Om tot betere vergelijkbaarheid van gegevens te komen is in de herziening van het BBV een verplichte taakveld indeling voorgeschreven. De 50 nieuwe taakvelden vervangen de circa 105 oude (IV3) functies. Gemeenten zijn vrij om deze taakvelden te clusteren of verder onder te verdelen naar deeltaken. Deze wijziging zal in 2017/2018 worden voorbereid en doorgevoerd worden in de begroting 2019.

2. Beleidsindicatoren

In de nieuwe BBV is voorgeschreven dat gemeenten een basis set van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het toepassen van deze indicatoren stelt de raad in staat om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. De raad kan zich een beeld vormen van behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten. Daarnaast is het (landelijk) wenselijk om gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken.

Vanaf deze begroting 2017 zijn 40 (outcome) indicatoren opgenomen in de programmabegroting bij de programma's en paragrafen. In de begroting zijn deze indicatoren herkenbaar door de vermelding "Beleidsindicator" met het nummer van de beleidsindicator. Naast opname in de begroting en verantwoording zijn deze 40 indicatoren van het gemeentelijk domein ook digitaal beschikbaar gesteld op de website www.waarstaatjegemeente.nl. In de paragraaf H Horizontale verantwoording leest u hier meer over.

3. Kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basis set van vijf financiële kengetallen is opgenomen die gelden voor de begroting vanaf 2016 en de jaarrekeningstukken vanaf 2015. Deze vernieuwing van de BBV was daarom al in de Waalrese Begroting 2016 verwerkt. Naast de kengetallen is in deze begroting 2017 een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden in de financiële positie van onze gemeente.

4. Verbonden partijen

Doelstelling van de wijziging in het BBV betreffende verbonden partijen is meer zicht te krijgen op de bijdrage van verbonden partijen aan het bereiken van de beleidsdoelstellingen van gemeenten. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen die gemeenten opnemen in de begroting en verantwoording, aansluit op de informatie over de eigen posities, activiteiten en risico's van verbonden partijen. Openbare lichamen ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regeling moeten hun begroting eerder in het jaar opstellen dan gemeenten. Zij hebben de wijzigingen vanuit het BBV daarom niet (volledig) in hun begroting 2017 kunnen verwerken. Een deel van de wijzigingen vanuit de BBV betreffende verbonden partijen zullen daarom voor het eerst doorwerken in de begrotingsvoorbereiding voor het jaar 2018.

5. Inzicht in overhead en rente kosten

In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd, maar centraal onder één afzonderlijk taakveld. Alle bedrijfskosten (overhead) die direct gebonden zijn aan activiteiten, taken en producten gericht op de externe klant, moeten nog wel in de betreffende taakvelden worden geregistreerd. In de nieuwe regelgeving wordt rekening gehouden met o.a. Grondexploitatie, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing en de Vennootschapsbelasting. Om te voorkomen dat er verschillen optreden in de wijze van toerekening van overhead, wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Op basis van voorgaande zal in de begroting een aantal verschuivingen zichtbaar zijn, waarbij de uitgaven binnen thema's dalen en stijgen op één centrale plek, in het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Daarnaast is het vanaf 2017 niet meer toegestaan meer rentevergoeding over het eigen geïnvesteerd vermogen te rekenen dan de gemiddelde externe rentelasten. Aangezien Waalre op dit moment geen leningen heeft, betekent dit dat geen rente meer toegerekend mag worden aan de investeringen en grondexploitatie. Hierdoor dalen zowel de kapitaallasten (deze bestaan alleen nog uit afschrijvingen), als de (fictieve) rente-inkomsten. Per saldo verandert er hierdoor niets.

6. Stelsel van baten en lasten

Het onderscheid tussen investeringen met een maatschappelijk nut en met economisch nut vervalt. Alle investeringen dienen te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven. Deze nieuwe methode met betrekking tot maatschappelijk nut zal alleen van toepassing zijn op nieuwe investeringen die vanaf 2017 worden gedaan.

Het activeren van investeringen met maatschappelijk nut die gedekt worden uit de exploitatie, heeft een positief financieel effect op de exploitatie op korte termijn. Uitgaven voor bijvoorbeeld (nieuwe) wegen en rotondes werden jaarlijks via de exploitatie gefinancierd, waardoor de lasten in één jaar terecht kwamen. Door activering worden de lasten uitgesmeerd over de afschrijvingstermijn.

EMU saldo en geprognosticeerde balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo, maar ook voor de berekening van de 5 kengetallen in de weerstandsparagraaf, wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven. Hierdoor krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans is in deze begroting voor het eerst opgenomen in de financiële begroting.

7. Grondexploitaties

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen en voorstellen uitgewerkt die hebben geleid tot wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan. De wijzigingen in het BBV zijn al ingegaan vanaf 2016. De volgende wijzigingen zijn o.a. doorgevoerd:

- De rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties dient gebaseerd te worden op de werkelijke rente over het vreemd vermogen. Aangezien Waalre nu nog geen rente verschuldigd is, wordt geen rente meer toegerekend aan de grondexploitaties.
- De Richttermijn van 10 jaar geldt als maximale duur van grondexploitaties.
- Verplicht aansluiten op kostenverhaalmogelijkheden Wet ruimtelijke ordening (Wro)/ het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).
- Afschaffen categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden).

8. Vennootschapsbelasting (vpb)

Vanaf 1 januari 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting voor activiteiten waarin de gemeente zich als onderneming gedraagt. Het achterliggende doel van deze vernieuwing is, mede onder druk van de Europese Commissie, het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen.

De hoogte van de vpb-heffing wordt bepaald op basis van de fiscale grondslag. De fiscale winstbepaling binnen Waalre vindt extracomptabel plaats en er zullen voornamelijk geen latente belastingvorderingen en/of schulden worden gevormd. Dit sluit het beste aan op de specifieke kenmerken en doelstelling van het BBV- verslaggevingsstelsel.

De vpb-heffing moet worden begroot en verantwoord als een centrale post in de programmarekening en wordt in de toekomst daarom verwerkt als een last in het onderdeel "overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien". De grondexploitatie is op dit moment de enige activiteit die geïdentificeerd is, waarin winst wordt gegenereerd waarover in de toekomst mogelijk vpb moet worden afgedragen. Voor 2017 wordt echter voorzien dat Waalre geen vpb verschuldigd zal zijn. In de grondparagraaf G leest u hier meer over.

Gemeentefonds (Algemene Uitkering en IU Sociaal Domein)

Het **Gemeentefonds** bestaat uit een **Algemene Uitkering** en een **uitkering Sociaal Domein**. Zo'n driemaal per jaar worden gemeenten middels circulaire geïnformeerd over de ontwikkeling van het totale fonds. Traditiegetrouw presenteert het kabinet de plannen voor het volgend jaar op Prinsjesdag, de derde dinsdag in september. De "Prinsjesdag 2016" circulaire is nog niet verwerkt in deze begroting 2017. Wel al bekend is dat Waalre een positief effect heeft op een landelijke herverdeling (subcluster VHROSV) van het fonds. Dit positieve effect is, als voorschot op de septembercirculaire, al wel meegenomen in deze begroting 2017.

In het Raadsvoorstel Programmabegroting 2017 informeren wij u over de verdere effecten septembercirculaire 2016 en de doorwerking (1^e begrotingswijziging 2017) voor Waalre in de programmabegroting 2017 en verder.

Het **totale Gemeentefonds** (€ 16.7 miljoen) laat de komende jaren nog een daling zien. Het totale budget is in 2021 ruim € 450.000 lager dan het nu bekende budget voor boekjaar 2017. Deze daling komt bovenop de daling van € 160.000 van boekjaar 2017 t.o.v. 2016.

De **Algemene Uitkering** (inclusief bestaande deel Wmo 2007 € 1,1 miljoen) wordt binnen Waalre geraamd op € 11,4 miljoen voor 2017. Dit saldo Algemene Uitkering 2017 is € 144.000 lager dan het saldo 2016. De inschatting is dat dit budget de komende jaren nog ruim € 175.000 zal dalen richting 2021.

Op de **uitkering Sociaal Domein** is Waalre in 2016 gekort door landelijke bijstelling van het budget en door bijstelling van de doorreken systematiek van historische cijfers naar objectieve maatstaven. Waarschijnlijk worden de budgetten voor Wmo en jeugd vanaf 2017 nog verder omlaag bijgesteld. VNG en het rijk zijn overeengekomen dat in de septembercirculaire 2016 de exacte bedragen Wmo en Jeugd bekend worden. Of deze bijstelling effect heeft op de budgetten van Waalre is nu nog niet bekend.

Opbouw Gemeentefonds 2017 - 2021 (Begroting 2017)						
	Jaren					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene Uitkering						
Algemeen deel Gemeentefonds	10.473.647	10.259.541	10.264.854	10.200.372	10.216.592	10.029.962
Wet maatschappelijke ondersteuning 2007	1.047.212	1.117.573	1.117.573	1.117.573	1.126.892	1.172.602
Totaal Algemene Uitkering	11.520.859	11.377.114	11.382.427	11.317.945	11.343.484	11.202.564
Deelfonds Sociaal Domein						
Wmo 2015	1.788.556	1.754.022	1.721.908	1.701.328	1.691.383	1.679.320
Jeugdzorg	2.030.132	2.163.894	2.187.949	2.187.952	2.188.296	2.199.922
Totaal Wmo 2015 en Jeugdzorg	3.818.688	3.917.916	3.909.857	3.889.280	3.879.679	3.879.242
Re-integratie	139.116	116.626	103.612	111.146	116.379	131.298
Wsw	1.342.173	1.249.534	1.156.546	1.094.136	1.016.288	993.887
Totaal Participatie	1.481.289	1.366.160	1.260.158	1.205.282	1.132.667	1.125.185
Totaal budget Sociaal domein	5.299.977	5.284.076	5.170.015	5.094.562	5.012.346	5.004.427
Totaal Algemene uitkering en Sociaal Domein	16.820.836	16.661.190	16.552.442	16.412.507	16.355.830	16.206.991

A. De beleidsbegroting

Deel 1: Programmaplan

Programma Dienstverlening (Thema 1 Publieke Dienstverlening)

Publieke dienstverlening is de voorkant van de gemeentelijke organisatie. Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, subsidies, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over het openbaar gebied. De twee organisatieonderdelen binnen publieke dienstverlening zijn: Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH).

Wat willen we bereiken

- Het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen als één van de belangrijkste speerpunten van de gemeente. Hierbij willen we zoveel mogelijk ontwikkelen naar Waalre als een innovatieve netwerkgemeente.
- We willen aan de slag met moderne, persoonlijke en efficiënte dienstverlening om concrete resultaten te boeken op de korte termijn en goed voorbereid te zijn voor de ontwikkelingen in de toekomst. Hierbij sluiten we aan bij de *hostmanship*-gedachte.
- Klantvragen worden snel, doelmatig, helder en kwalitatief goed afgehandeld, zoveel mogelijk in één keer aan de voorkant van de organisatie.
- Inwoners kunnen zelf bepalen via welk kanaal en wanneer ze dienstverlening afnemen van de gemeente. Dit kan via verschillende kanalen (schriftelijk, telefonisch, digitaal, persoonlijk), waarbij de prioriteit ligt bij het digitale kanaal. Waar de Waalre naar ook binnenkomt, hij/zij kan uitgaan van een gelijke dienstverleningskwaliteit.
- Meer vrijheid en speelruimte voor inwoners o.a. om te bouwen, ondernemen of te organiseren (deregulering). De organisatie stelt zich professioneel, open, stimulerend en faciliterend op en zoekt steeds de aansluiting bij de eigen kracht van inwoners en stelt grenzen wanneer dat echt nodig is. Het uitgangspunt is vertrouwen in onze inwoners met appel op hun eigen verantwoordelijkheid.
- De dienstverlening is zodanig ingericht dat het voor de klant duidelijk is dat de gemeente één organisatie is, met één stem naar buiten treedt en de klant weet wat hij/zij kan verwachten en waar hij/zij het antwoord op zijn/haar vraag kan vinden.
- De privacy is zo goed mogelijk gegarandeerd; (zorg-gerelateerde) cliëntgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen

Dienstverlening

Periode 2017-2020

- Krachtig doorontwikkelen en verder inrichten van het GCC inclusief digitale en fysieke (website, social media, telefoon, post en balie) dienstverlening op basis van het vastgestelde dienstverleningsconcept.
- Zaakgericht werken organisatie-breed invoeren zodat wij de klantvraag in samenhang afhandelen. De voorspelbaarheid van de afhandeling van aanvragen en diensten over alle kanalen neemt toe.
- Voor omvangrijke en/of complexe vraagstukken worden klanten zoveel mogelijk gekoppeld aan een casemanager.
- Dienstverlening vertalen in heldere kernwaarden.

- We ontvangen de inwoner in een passende, gastvrije omgeving, zodra het nieuwe multifunctionele gemeentehuis gereed is.
- Zoveel mogelijk taken worden aan de voorkant van de organisatie afgehandeld, waarbij de klant in één handeling bediend wordt.
- Inwoners kunnen de meest voorkomende producten en diensten digitaal aanvragen; optimale afhandeling qua eenvoud en snelheid van aanvragen. De inwoners die om een persoonlijke benadering vragen (digitaal tenzij) worden in een persoonlijke, gastvrije omgeving ontvangen.
- De website optimaal inrichten op het gebied van interactieve communicatie en digitale dienstverlening. Onze site is doorontwikkeld en nog gebruiksvriendelijker ingericht en sluit aan bij de meest voorkomende vragen producten/diensten die inwoners hebben (toptaken). Dit betekent dat de belangrijkste informatie/producten waar inwoners behoefte aan hebben, op uitstekende wijze geraadpleegd en afgehandeld kunnen worden.
- Alle informatie is begrijpelijk en goed leesbaar voor zoveel mogelijk groepen inwoners.

Jaar 2017

- Onze dienstverlening is verder ontwikkeld en verbeterd, gericht op de uitgangspunten van een gastvrije organisatie, zoals vastgelegd in het dienstverleningsconcept.
- We hebben gewerkt op afspraak, want dit biedt meer duidelijkheid voor onze klanten en betekent een efficiëntere bedrijfsvoering.
- De inwoner is in een prettiger sfeer ontvangen, waarmee het gevoel van de "wachtende klant" is voorkomen.
- De inwoner is op basis van gelijkwaardigheid tegemoet getreden.
- De Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 hebben op een ordelijke en correcte wijze plaatsgevonden.
- De connectie tussen zaakgericht werken en digitale dienstverlening is gerealiseerd.

Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH)

Periode 2017-2020

- Het op een adequate, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige wijze uitvoeren van taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), in samenwerking met de omgevingsdienst, buurgemeenten of andere partners.

- Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening Toezicht & Handhaving te verlenen.

Jaar 2017

- De VTH-taken (organisatie, beleid, processen, middelen, etc.) zijn opnieuw ingericht met speciale aandacht voor kwaliteit, regievoering, opdrachtverlenerschap, samenwerking en dienstverlening.
- Op basis van de vastgestelde Brabant-brede Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht zijn de kwaliteitscriteria met bijbehorend kwaliteitsniveau voor de uitvoering en handhaving op het gebied van omgevingsrecht vastgesteld.
- Het gekozen kwaliteitsniveau is geïmplementeerd.
- Het Handhavingsbeleidsplan is uitgebreid naar een compleet Omgevingsbeleidsplan. Hierin zijn procescriteria opgenomen die onder meer zorgen voor kwaliteitsborging en een sluitende planning en control cyclus.
- Het handhavingsbeleid is vertaald naar een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
- Aan het vastgestelde handhavingsprogramma is uitvoering gegeven.
- De bestaande samenwerkingen met andere gemeenten zijn verder uitgebreid op basis van een door het college vastgesteld plan.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten burgerzaken	-	-	<i>Niet berek.</i>	190	190	190	190
000	Salariskosten wonen en bouwen	-	-	<i>Niet berek.</i>	610	610	610	610
003	Burgerzaken	485	410	58	56	53	79	25
004	Lasten secretarieleges burgerzaken	135	123	123	153	139	61	53
822	Overige volkshuisvesting	1.137	1.609	248	51	51	51	40
823	Bouwvergunningen	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten publieke dienstverlening	1.757	2.142	<i>Niet berek.</i>	1.060	1.043	991	918
BATEN								
003	Burgerzaken	-	-	-	-	-	-	-
004	Baten secretarieleges burgerzaken	305	288	288	351	326	184	158
822	Overige volkshuisvesting	1	2	2	2	2	2	2
823	Bouwvergunningen	288	500	500	350	370	390	390
	Totaal baten publieke dienstverlening	594	790	790	703	698	576	550
	Totaal saldo publieke dienstverlening	1.163	1.352	<i>Niet berek.</i>	357	345	415	368

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

003	Burgerzaken	2	Voordeel
004	Lasten secretarieleges burgerzaken	33	Voordeel
822	Overige volkshuisvesting	197	Voordeel
823	Bouwvergunningen	150-	Nadeel
Totaal		82	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

003 Burgerzaken - € 2.000 voordeel

- Geen verschil van betekenis

004 Lasten secretarieleges burgerzaken - € 33.000 voordeel

- Op basis van bevolkingsgegevens wordt voor 2017 een hogere opbrengst verwacht van vooral de uitgifte van paspoorten

822 Overige volkshuisvesting - € 197.000 voordeel

- In 2016 zijn 2 eenmalige kredieten opgenomen.

823 Bouwvergunningen - € 150.000 nadeel

- In 2016 zijn enkele legesontvangsten geboekt van een aantal grote projecten.

Toelichting meerjarenramingen

003 Burgerzaken

- Als gevolg van de verkiezingen (2017 1x, 2018 1x, 2019 2x en 2020 geen) fluctueren de uitgaven

004 Lasten secretarieleges burgerzaken

- A.g.v. het verstrekken van paspoorten 1x per 10 jaar ipv 1x per 5 jaar dalen voor de jaren 2018 e.v. de baten en de lasten

822 Overige volkshuisvesting

A.g.v. afschrijvingen dalen de lasten

823 Bouwvergunningen

- Op basis van het woningbouwprogramma stijgen de bouwleges

Programma Sociaal Domein (Thema 2 Onderwijs)

Waar gaat het thema over

Onderwijs is van essentieel belang voor de ontwikkeling van onze inwoners van alle leeftijden. Centraal in het thema Onderwijs staat de brede school gedachte waarbij het belangrijk is om diverse sociaal culturele activiteiten te stimuleren en inwoners/ouders in de wijk te betrekken. Dit past goed binnen de volgende twee speerpunten:

1. maatschappelijke deelname; en
2. het versterken van het zelforganiserend vermogen van inwoners.

Het multifunctioneel inzetten van de onderwijshuisvesting (brede scholen) vergemakkelijkt de ontmoeting tussen verschillende groepen inwoners en biedt de mogelijkheid om wijkgebonden activiteiten te laten plaatsvinden. Dit stimuleert netwerkvorming en betrokkenheid bij elkaar.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het onderwijsbeleid, integraal met al het beleid over jeugd vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Onderwijs zien wij niet los van de thema's Jeugdhulp en Leerlingenvervoer.

Beleidsindicator 17 Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen

Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school (per 1.000 leerlingen) is in Waalre 1, landelijk is dit 5 (Bron DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs 2014)

Beleidsindicator 18 Relatief verzuim per 1.000 leerlingen

Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is (per 1.000 leerlingen) is voor Waalre 10, landelijk is dit 60 (Bron DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs 2014)

Beleidsindicator 19 Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat is voor Waalre 1,6%, landelijk is dit 3,2% (Bron DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs 2012).

Beleidsindicator 25 % achterstandsléerlingen

Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand is in Waalre 3,73, landelijk is dit 11,61 (Bron Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel 2012)

Lokaal Onderwijsbeleid

Wat willen we bereiken

- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Het behouden van een positief opvoed- en opgroei-klimaat.

- Het laten aansluiten van de ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) bij de ondersteuning die de gemeente biedt vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid op basis van de Jeugdwet.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Meer ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'. Met als resultaat dat er sneller adequaat wordt gereageerd en minder ondersteuningsvragen moeten worden opgeschaald naar specialistische hulpverlening.
- Gemeentelijke beleidsplannen jeugd afstemmen met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs) tijdens het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO).
- Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs afstemmen met de gemeenten.
- Werken aan de uitvoer van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) 2016-2020.

Jaar 2017

- LEJA is uitgevoerd op de thema's vechtscheidingsproblematiek (gastlessen 'Omgaan met conflicten' op de basisscholen) en Social Media (informatieavonden voor ouders)
- Samenwerkingsafspraken aansluiting jeugdhulp-onderwijs die in regionaal verband zijn gemaakt, zijn geëvalueerd met het Regionaal Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs (RSV PVO) en er is passend bijgestuurd op basis van de evaluatie.
- Meer concrete afspraken zijn gemaakt met het onderwijs over (hoe om te gaan met) onderwijs-zorg arrangementen.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken

- Creëren van kwalitatief goede huisvesting om brede school concept mogelijk te maken.
- De ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken (d.m.v. multifunctionele inzet onderwijshuisvesting).
- Soepele overdracht van het buitenonderhoud van de gemeente naar de scholen (taak voor de scholen per 1 januari 2015 door wetswijziging).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Bouwen van de Brede school Waalre.
- Goede afspraken maken met de schoolbesturen over de uitvoering van het onderhoud aan de scholen en over het multifunctioneel inzetten van de gebouwen.

Jaar 2017

- De Brede School Waalre is in gebruik genomen.
- Er is uitvoering gegeven aan de nieuwe afspraken over het onderhoud door de basisscholen.

Brede Scholen

Wat willen we bereiken

- Het realiseren van een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere (doorgaande ontwikkelingslijn) om achterstand of uitval te voorkomen. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren in Waalre van 0-23 jaar; voorschoolse voorzieningen (0-4 jaar), basisonderwijs (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (12+). Daarbij is een link gelegd met cultuur en sport.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Samenwerking tot stand brengen tussen het onderwijs, de voor- en naschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk) en de omgeving. De onderwijshuisvesting is ondersteunend aan die samenwerking.
- Uitvoering LEJA 2016-2020.

Jaar 2017

- Een nieuw 'peuterplan' is vastgesteld, waarin rekening is gehouden met samenwerking in de brede scholen.
- In de Brede School Waalre hebben ouders keus in het onderwijsaanbod.

Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken

Het verzorgen van leerlingenvervoer voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen. Dit o.b.v. de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het aanbieden van Leerlingenvervoer in samenwerking met partners (volgens contract). De gemeente Waalre heeft voor het leerlingenvervoer; onderdeel taxivervoer tot september 2017 een contract met twee partners.
- Samen met de regiogemeenten uitvoering geven aan leerlingenvervoer op de beleidsontwikkelagenda 's behorend bij de ondersteuningsplannen passend onderwijs primair- en voortgezet onderwijs.
- Het CMD zet het leerlingenvervoer in onder het motto 'één gezin, één plan, één coördinator'.

- Mogelijkheden voor de integratie van het leerlingenvervoer en het Wmo-vervoer (Taxibus) met het openbaar vervoer worden onderzocht.

Jaar 2017

- Er heeft een fietspilot plaatsgevonden voor leerlingen van groep 7 en 8 die de school voor speciaal basisonderwijs, De Zonnewijzer, in Valkenswaard bezoeken.
- De verordening leerlingenvervoer is op onderdelen aangepast zodat deze beter aansluit bij de praktijk. Het CMD adviseert vanuit het ondersteuningsplan voor een positieve of negatieve indicatie voor een aanvraag voorziening leerlingenvervoer.
- De adviesraad leerlingenvervoer is betrokken bij de ontwikkelingen van integrale mobiliteit.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-	-	Niet berek.	72	72	72	72
420	Basisond. excl. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	72	72	72	72	72	72	72
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	761	876	860	729	732	744	755
480	Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs	372	428	289	291	289	289	291
482	Volwasseneneducatie	2	5	2	-	-	-	-
650	Kinderdagopvang	124	182	152	132	117	117	117
	Totaal lasten Onderwijs	1.331	1.563	Niet berek.	1.296	1.282	1.294	1.307
BATEN								
420	Basisond. excl. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	-	-	-	-	-	-	-
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	150	133	133	136	138	141	143
480	Gemeensch. baten/lasten van het onderwijs	6	4	4	4	4	4	4
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-	-	-	-
650	Kinderdagopvang	15	7	7	-	-	-	-
	Totaal baten Onderwijs	171	144	144	140	142	145	147
	Per saldo onderwijs	1.160	1.419	Niet berek.	1.156	1.140	1.149	1.160

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	134	Voordeel
480	Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs	2-	Nadeel
482	Volwasseneneducatie	2	Voordeel
650	Kinderdagopvang	13	Voordeel
	Totaal	147	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

421 Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz) - € 134.000 Voordeel

- De huurkosten van de brede school Ekenrooi zijn geïndexeerd. Nadeel 8.000.
- 141.000 lagere kapitaallasten a.g.v. het niet meer mogen doorberekenen van een (fictieve) rentelast

480 Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs - € 2.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

482 Volwasseneneducatie - € 2.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

650 Kinderdagopvang - € 13.000 Voordeel

- Lagere kapitaallasten a.g.v. afschrijvingen

Toelichting meerjarenramingen

421 Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)

- Indexering huurkosten brede school Ekenrooi
- Lagere afschrijvingslasten

480 Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs

- Geen verschil van betekenis

650 Kinderdagopvang

- Lagere afschrijvingslasten

Programma Sociaal Domein (Thema 3 Cultuur en Sport)

Waar gaat het thema over

Dit thema gaat over sport, gemeenschapshuizen, ondersteuningsbeleid voor vrijwilligersorganisaties, bibliotheek, museum, erfgoed en muziek. Speerpunten zijn ontplooiing en ontmoeting. Het zelforganiserend vermogen van inwoners en het bevorderen van maatschappelijke deelname en netwerkvorming zijn hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een stimulerende en faciliterende rol.

Beleidsindicator 20 Niet-sporters

Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners is in Waalre 39,2%, landelijk is dit 49,9 % (Bron RIVM – Zorgatlas 2014)

Sport

Wat willen we bereiken

- Door middel van het aanbieden van sportactiviteiten en -faciliteiten een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl (gezondheidsbeleid), leefbaarheid in wijken en buurten (Wmo) en de ontwikkeling van kinderen (onderwijs) in Waalre.
- Vergroten van de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van verenigingen en de samenleving bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Multifunctioneel inzetten van sportaccommodaties en sportvoorzieningen.
- Voorbereiden op situatie dat Sporthal 't Hazzo niet meer gekoppeld is aan het zalencentrum.
- Sport in verbinding brengen met andere beleids-terreinen zoals onderwijs en Wmo.

Jaar 2017

- Speelruimtebeleid met bijbehorend uitvoeringsprogramma is vastgesteld.
- De acties en maatregelen uit het uitvoeringsprogramma Speelruimte 2017 zijn uitgevoerd.
- Er heeft periodiek overleg plaatsgevonden met stichting Sportparken Waalre en de sportverenigingen.
- Deelname aan sportactiviteiten van kinderen uit minimagezinnen is gestimuleerd via het Jeugdsportfonds Brabant.
- Nieuw seizoen Sjors Creatief en Sjors Sportief is uitgevoerd met Waalrese verenigingen voor kinderen die zich willen oriënteren in het sport- en cultuuraanbod binnen de gemeente.
- Er is deelgenomen aan de Nationale Sportweek waarbij de Waalrese verenigingen hun deuren open zetten om sportparticipatie van (jong)volwassenen te stimuleren.
- Samenwerking tussen scholen en verenigingen is gestimuleerd door Koningssspelen.

Wijkcentra

Wat willen we bereiken

Inwoners de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, wijkzorg en wijkoverstijgende activiteiten en/of speciale ruimtevragende activiteiten te faciliteren.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Accommodaties multifunctioneel inzetten.
- Door ontwikkelen van zorgactiviteiten in de wijkcentra in het kader van de zorgtaken die van het rijk naar de gemeente komen.
- De sociaal culturele activiteiten subsidiëren volgens het geldende subsidiebeleid voor deze periode.

Jaar 2017

- Lumens is gestart met exploitatie en beheer van Het Klooster.
- Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre heeft 't Hazzo beheert en onderhoudt.

Cultuur

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan de brede ontwikkeling van de inwoners van Waalre (o.a. historisch erfgoed, muziek, literatuur, kunst). De eigen verantwoordelijkheid en het organiserend vermogen van de inwoners en organisaties is hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- De middelen voor muziekeducatie inzetten voor het stimuleren van deelname aan cultuuractiviteiten van kinderen uit minimagezinnen.
- De culturele verenigingen kunnen rekenen op dezelfde ondersteuning als andere verenigingen waar mogelijk maken we concrete prestatieafspraken.

Jaar 2017

- Het ondersteuningsbeleid is opnieuw ingericht en van kracht per 1 januari 2017. De prestatiesubsidies zijn opgesteld. De maatschappelijke subsidies zijn opgesteld en toegekend.

- Deelname aan cultuuractiviteiten van kinderen uit minimagezinnen is gestimuleerd via het Jeugdcultuurfonds Brabant.
- Gemeente heeft nieuwe overeenkomst gesloten met de bibliotheek met ingang van 2018. De bibliotheek organiseert activiteiten om lezen te stimuleren.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten sportbeleid en activering	-	-	Niet berek.	43	43	43	43
000	Salariskosten sportaccommodaties	-	-	Niet berek.	82	82	82	82
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	2	-	-	-	-	-	-
510	Openbaar bibliotheekwerk	269	275	265	265	265	265	265
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	55	49	44	44	44	44	44
530	Sport	672	658	379	300	300	300	300
531	Groene sportvelden en -terreinen	359	331	301	215	199	197	200
540	Kunst	33	17	7	7	7	7	7
541	Musea	-	-	-	-	-	-	-
580	Overige recreatieve voorzieningen	143	134	92	139	139	139	139
630	Sociaal-cultureel werk	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten cultuur en sport	1.533	1.464	Niet berek.	1.095	1.079	1.077	1.080
BATEN								
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	4	2	2	2	2	2	2
510	Openbaar bibliotheekwerk	-	-	-	-	-	-	-
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	5	-	-	-	-	-	-
530	Sport	118	135	135	125	125	125	125
531	Groene sportvelden en -terreinen	53	80	80	68	69	69	70
540	Kunst	-	-	-	-	-	-	-
541	Musea	-	-	-	-	-	-	-
580	Overige recreatieve voorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
630	Sociaal-cultureel werk	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten cultuur en sport	180	217	217	195	196	196	197

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

530	Sport	69	Voordeel
531	Groene sportvelden en -terreinen	74	Voordeel
580	Overige recreatieve voorzieningen	47-	Nadeel
Totaal		96	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

530 Sport - € 69.000 Voordeel

- 46.000 lagere kapitaallasten a.g.v. het niet meer mogen doorberekenen van een (fictieve) rentelast
- Overboeken budget combinatiefunctie naar personeelskosten

531 Groene sportvelden en -terreinen - € 74.000 Voordeel

- 81.000 lagere kapitaallasten a.g.v. het niet meer mogen doorberekenen van een (fictieve) rentelast
- Afbouw aanvullende subsidie stichting sportparken
- 2017 drainage doorspuiten

580 Overige recreatieve voorzieningen - € 47.000 Nadeel

- 20.000 extra budget onderhoud speelterreinen
- Overheveling ondersteuningssubsidie van andere functie

Toelichting meerjarenramingen

531 Groene sportvelden en -terreinen

- Afbouw aanvullende subsidie stichting sportparken
- 2017, 2020 drainage doorspuiten

Programma Sociaal Domein (Thema 4 Sociale voorzieningen)

Waar gaat het thema over

Het ondersteunen van inwoners bij het vinden van werk of het participeren aan de samenleving. Het verstrekken van bijstand voor levensonderhoud en het bestrijden van armoede. De speerpunten binnen dit thema zijn: werk, inkomen en minimabeleid.

De onderdelen werk en inkomen (Participatiewet) worden op basis van een samenwerkingsovereenkomst uitgevoerd door de gemeente Eindhoven.

Het beleid en de uitvoering van de armoedebestrijding en schulddienstverlening zijn ondergebracht in het lokale Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD). Hierdoor is er een integrale benadering met de zorg- en welzijnstaken van de gemeente zoals de Wmo en Jeugdzorg.

Beleidsindicator 21 Banen per 1.000 inw 15-64jr

Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar, is in Waalre 591,3, landelijk is dit 721,7 (Bron LISA 2015)

Beleidsindicator 23 % kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen is in Waalre 2,22%, landelijk is dit 5,66% (Bron Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2012)

Beleidsindicator 24 Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking is in Waalre 66,8%, landelijk is dit 65,4 % (Bron CBS - Arbeidsdeelname 2015)

Beleidsindicator 26 % werkloze jongeren

Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) is in Waalre 0,48, landelijk is dit 1,21 (Bron Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2012)

Beleidsindicator 27 Bijstandsuitkeringen

Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 10.000 inwoners is in Waalre 187,9, landelijk is dit 405,1 (Bron CBS - Participatie Wet)

Beleidsindicator 28 Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar, is in Waalre 119,1, landelijk is dit 501,1 (Bron CBS - Participatie Wet 2015)

Inkomen

Wat willen we bereiken

- Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners, die geheel of gedeeltelijk niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
- Inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80% de noodzakelijke ondersteuning (loonkostensubsidie, werkplekaanpassing en begeleiding) bieden zodat zij in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen (Participatiewet).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017 -2020

- Uitvoering geven aan de Participatiewet en de regelingen Ioaw, Ioaz, Bbz^{II}.
- Onderzoek doen naar de mogelijkheden om de uitvoering van de Participatiewet lokaal uit te voeren binnen het CMD.
- Integrale benadering van de drie decentralisaties.

Jaar 2017

- Invulling is gegeven aan de visie "persoonlijk en dichtbij" en de integrale benadering door een pilot uit te voeren om de front-office van werk en inkomen te positioneren in het lokale Centrum voor Maatschappelijke Deelname.

Werk

Wat willen we bereiken

Doel van de Participatiewet is om inwoners met een arbeidsvermogen kansen op regulier werk te bieden. Voor inwoners met een arbeidsvermogen van 30 tot 80% wordt ondersteuning ingezet. De Participatiewet en het gemeentelijke beleid leveren een bijdrage aan de versterking van gelijke kansen voor inwoners met een arbeidsvermogen op de reguliere arbeidsmarkt.

Zorg dragen voor een natuurlijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) waarvan de toegang vanaf 1 januari 2015 is afgesloten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoeren van de Participatiewet in samenwerking met en door de gemeente Eindhoven op basis van de samenwerkingsovereenkomst.
- Participeren in ontwikkeling en vorming "Participatiebedrijf" met Ergon en de gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Heeze-Leende en Valkenswaard.
- Participeren in het Regionaal Werkbedrijf Brabant Zuidoost (04werkt)
- Uitvoeren van de Wsw (oud) door de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE) Ergon.
- Begeleiden van inwoners naar werk door het aanbieden van participatievoorzieningen zoals:
 - Onderzoek naar de mogelijkheden tot arbeidsinschakeling.
 - Scholings- / werkleertraject van 3 maanden met behoud van uitkering.
 - Werkstage als onderdeel van een re-integratietraject.
 - Persoonsgebonden re-integratiebudget.

II

Ioaw: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers.

Ioaz: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen.

Bbz: Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004.

- Voorzieningen gericht op sociale activering ter voorbereiding op arbeidsinschakeling.
- Participatieplaats met als doel de afstand naar de arbeidsmarkt te verkleinen.
- Het bieden van een loonkostensubsidie aan inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80%.
- Het waarborgen van een evenredige verdeling van de kosten voor begeleiding op de werkplek, de werkplekaanpassingen en de loonkostensubsidie over de inwoners die in aanmerkingen komen voor loonkostensubsidie.
- Aanbieden bij plaatsing van een low-risk polis.
- Een gemotiveerde werkzoekende krijgt voorrang bij de verdeling van de loonkostensubsidie.
- Werkzoekenden onbeloofde maatschappelijk nuttige werkzaamheden laten verrichten naast of in aanvulling op reguliere arbeid (werkzaamheden die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt).
- Het bieden van een studietoelage aan inwoners die studeren en een arbeidshandicap hebben.
- Het bestrijden van jeugdwerkloosheid.
- Het beschikbaar stellen van minimaal drie participatieplaatsen/ werkstages binnen de gemeente Waalre vanwege de banenafpraak.

Jaar 2017

- Het "Participatiebedrijf" is door ontwikkeld en gerealiseerd.
- De gerealiseerde participatieplaatsen/werkstages zijn structureel.
- De zogenaamde "participatieverklaring" voor statushouders is ingezet om de integratie van de individuele statushouder te vergroten.^{III}

Minimabeleid

Wat willen we bereiken

- Het minimabeleid heeft als speerpunt het bestrijden van armoede. Voorop staat participatie in de samenleving en verhoging van de zelfredzaamheid van de inwoner. De nadruk ligt op de kwetsbare volwassenen en kinderen in de gemeente die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen, zoals beschreven in de Toekomstvisie Waalre 2020.
- Speciale aandacht voor doelgroepen die door stapeling van kortingen op toelagen en verhoging van kosten in de problemen komen.
- Bestrijding van armoede en de uitvoering van het minimabeleid en inkomensondersteuning door het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD).
- Het CMD werkt vanuit een integrale benadering en neemt bij armoedebestrijding en uitvoering van het minimabeleid de versterking vanuit de drie decentralisaties mee (Wmo/ Jeugdwet/ Participatiewet).
- Goede vorm van cliëntenparticipatie.
- Pro actieve schulddienstverlening met veel aandacht voor preventie.

^{III} Dit gebeurt in samenwerking met het CMD, Vluchtelingenwerk en GOW.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Bevorderen integrale aanpak door ontwikkeling van het CMD te stimuleren.
- Het verstrekken van individuele Bijzondere Bijstand.
- Het verstrekken van een individuele inkomensvoetstuk.
- Ondersteuning van minima door aanvullende regelingen zoals de "Meedoenbijdrage", deelname aan het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, korting op de premie van de ziektekostenverzekering en faciliteren van Stichting Leergeld.
- Opzetten van brede cliëntenparticipatie in regionaal verband.
- Uitvoering van schulddienstverlening door het lokale CMD

Jaar 2017

- Schulddienstverlening is ondergebracht in het CMD en is verder vormgegeven vanuit de visie dat de aanpak een integraal karakter moet hebben.
- Burgerschuldhulp verlening is geëvalueerd.
- De "Meedoenbijdrage" is automatisch verstrekt aan inwoners die bekend zijn bij de gemeente en waarvan het recht hierop vaststaat.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten inkomensregelingen	-	-	<i>Niet berek.</i>	184	184	184	184
000	Salariskosten begeleide participatie	-	-	<i>Niet berek.</i>	29	29	29	29
610	Bijstandsverlening	2.995	3.117	3.078	3.105	3.212	3.279	3.332
611	Werkgelegenheid	1.387	1.372	1.268	1.250	1.157	1.094	1.016
612	Inkomensvoorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
614	Gemeentelijk minimabeleid	543	810	775	327	327	327	327
623	Participatievoorzieningen	189	139	139	117	104	111	116
	Totaal lasten sociale voorzieningen	5.114	5.438	<i>Niet berek.</i>	5.012	5.013	5.024	5.004
BATEN								
610	Bijstandsverlening	2.314	2.537	2.537	2.439	2.540	2.603	2.654
611	Werkgelegenheid	21	-	-	-	-	-	-
612	Inkomensvoorzieningen	-	-	-	-	-	-	-
614	Gemeentelijk minimabeleid	32	15	15	15	15	15	15
623	Participatievoorzieningen	9	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten sociale voorzieningen	2.376	2.552	2.552	2.454	2.555	2.618	2.669
	Per saldo sociale voorzieningen	2.738	2.886	<i>Niet berek.</i>	2.558	2.458	2.406	2.335

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

610	Bijstandsverlening	125-	Nadeel
611	Werkgelegenheid	18	Voordeel
614	Gemeentelijk minimabeleid	448	Voordeel
623	Participatievoorzieningen	22	Voordeel
Totaal		363	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

610 Bijstandsverlening - € 125.000 Nadeel

- indexering bijdrage aan Eindhoven voor uitvoering met 15.000
- Overheveling 35.000 budget schuldhelpverlening naar personeelsbudget
- Hogere kosten bijstandsverlening a.g.v. stijging aantallen

611 Werkgelegenheid - € 18.000 Voordeel

- A.g.v. lager rijksbudget dalen op deze functie de door te betalen kosten. Het rijksbudget is op functie 923 begroot

614 Gemeentelijk minimabeleid - € 448.000 Voordeel

- Stijging budget bijzondere bijstand met 30.000
- De kosten voor HH zijn verplaatst van deze functie naar functie 662

623 Participatievoorzieningen - € 22.000 Voordeel

- A.g.v. lager rijksbudget dalen op deze functie de door te betalen kosten. Het rijksbudget is op functie 923 begroot

Toelichting meerjarenramingen

610 Bijstandsverlening

- Hogere kosten bijstandsverlening a.g.v. stijging aantallen. Gedeeltelijk worden deze extra kosten gedekt door de buig-gelden

611 Werkgelegenheid

- De doorbetaling aan de Ergon daalt met de ontvangen rijksuitkering sociaal domein

623 Participatievoorzieningen

- De betalingen dalen en stijgen met de ontvangen rijksuitkering sociaal domein

Programma Sociaal Domein (Thema 5 Jeugdhulp)

Waar gaat het thema over

De gemeente is verantwoordelijk voor de Jeugdhulp zoals het bieden van goede en toegankelijke lichte tot zwaardere zorg aan jeugdigen. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het (preventieve) jeugdbeleid integraal met het onderwijsbeleid vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Jeugdhulp zien wij niet los van het thema Onderwijs.

Beleidsindicator 22 Jongeren met delict voor rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen, is voor Waalre 1,34%, landelijk is dit 2,57 (Bron Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel 2012)

Beleidsindicator 29 Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar is in Waalre 9,8%, landelijk is dit 10% (Bron CBS - Beleidsinformatie Jeugd 2015)

Beleidsindicator 30 Jongeren met jeugdbescherming

Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar is in Waalre 0,6%, landelijk is dit 1,2% (Bron CBS - Beleidsinformatie Jeugd 2015)

Beleidsindicator 31 Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) is in Waalre verwaarloosbaar, landelijk is dit 0,5% (Bron CBS - Beleidsinformatie Jeugd 2015)

Beleidsindicator 40 Melding kindermishandeling

Het percentage kinderen tot 18 jaar dat bij de Bureaus Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is gemeld, is in 2012 in Waalre 0,22%, landelijk is dit 0,91% (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

Wat willen we bereiken

- Het bevorderen van maatschappelijke deelname van de Waalrese jeugd (door uitvoering van het jeugdbeleid).
- Het vormen en gebruikmaken van (de eigen) netwerken door stimulerend op te treden en persoonlijke relaties met de inwoners en professionals in dit veld te onderhouden.
- Het integraal uitvoeren van jeugd- en onderwijsbeleid samen met (brede) school partners.
- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Aansluiten van ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) op de gemeentelijke ondersteuning (verantwoordelijkheid Jeugdwet).
- Vergroten van het preventieve jeugdbeleid om te voorkomen dat dure specialistische hulpverlening wordt ingezet.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verstrekken van individuele voorzieningen en overige voorzieningen op basis van verordening en maatwerk.
- Samenwerking in regionaal- en subregionaal verband.
- Continu monitoren van de uitvoering van de Jeugdwet om goede voorzieningen te realiseren.
- Bevorderen integraliteit tussen de thema's Jeugdhulp, Onderwijs, Wmo en Sociale voorzieningen (inclusief preventief beleid).
- Meer ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'.

Jaar 2017

- Er zijn concrete samenwerkingsafspraken gemaakt tussen de gemeente/CMD/PT en de Waalrese huisartsen over jeugdhulp.
- Alle jeugdhulpcliënten in de gemeente Waalre zijn in beeld, d.w.z. het is bekend wie ze zijn, welke hulp ze ontvangen en met welk doel.
- De pilots waarmee preventieve ondersteuning vanuit Humanitas en MEE wordt ingezet zijn geëvalueerd en krijgen een passend vervolg.
- Het beleid jeugdhulp 2015-2016 is geëvalueerd en krijgt een vervolg.
- Jeugd- en jongerenwerk heeft naast een plaats in Aalst (de Pracht) ook een plaats in Waalre-dorp (Het Klooster) gekregen.
- In het kader van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda Waalre 2016-2020 zijn er gastlessen 'Omgaan met conflicten' uitgevoerd op de Waalrese basisscholen.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten maatwerkvoorzieningen 18-	-	-	Niet berek.	199	199	199	199
715	Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	154	231	216	216	216	216	216
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	1.718	787	787	796	814	808	803
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	744	425	425	552	552	552	552
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten jeugdhulp	2.616	1.443	Niet berek.	1.763	1.781	1.775	1.770
BATEN								
715	Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	-	-	-	-	-	-	-
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	-	-	-	-	-	-	-
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	-	-	-	-	-	-	-
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd	2	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten jeugdhulp	2	-	-	-	-	-	-
	Per saldo jeugdhulp	2.614	1.443	Niet berek.	1.763	1.781	1.775	1.770

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

682	Individuele voorzieningen natura jeugd	9-	Nadeel
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	127-	Nadeel
	Totaal	136-	Nadeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

682 Individuele voorzieningen natura jeugd - € 9.000 Nadeel

- A.g.v. hoger rijksbudget stijgen op deze functie de door te betalen kosten. Het rijksbudget is op functie 923 begroot

683 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd - € 127.000 Nadeel

- A.g.v. een aangepaste DVO met Eindhoven stijgen de kosten in 2017. Deze kosten worden opgevangen binnen het ontvangen rijksbudget dat is begroot op functie 923

Toelichting meerjarenramingen

682 Individuele voorzieningen natura jeugd

- De uitgaven fluctueren a.g.v. aanpassing van het rijksbudget

Programma Sociaal Domein (Thema 6 Wmo en Volksgezondheid)

Waar gaat het thema over

Het thema Wmo en Volksgezondheid gaat over de mogelijkheid van inwoners om deel te nemen aan én deel uit te maken van de samenleving. We werken in Waalre aan een samenleving waar iedereen meetelt en mee kan doen. Een goede gezondheid is belangrijk voor het welbevinden en welzijn van inwoners. Belangrijk voor dit thema zijn preventieve activiteiten en een goed sociaal netwerk. Daar waar gevraagde zorg en ondersteuning niet door de sociale omgeving kan worden geboden, fungeert de gemeente als vangnet.

Het versterken van de eigen kracht werkt preventief op meerdere leefgebieden en op het algehele welbevinden van de inwoners. Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente met de nieuwe (zorg)taken heeft gekregen, is het verantwoord om te investeren in preventieve maatregelen.

Beleidsindicator 32 Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement

Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Het aantal Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement in Waalre is 431, landelijk was dit 567 per 10.000 inwoners in 2015 (Bron: CBS).

Lokaal gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken

- Het behouden en/of bevorderen van (gelijke kansen op) een goede gezondheid van de inwoners van de gemeente Waalre.
- Het zoveel mogelijk voorkomen van gezondheidsproblemen door middel van preventie.
- Een relatie ontwikkelen tussen Lokaal gezondheidsbeleid en de zorg - en welzijnstaken. De eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid staat hierbij voorop.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Kernboodschappen uit de nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2014-2017 zijn uitgewerkt naar acties.
- Communicatietraject decentralisaties, project Goed voor Mekaar, is uitgevoerd.
- Het Mantelzorgbeleid is opnieuw vormgegeven en er is gezorgd voor bekendheid hiervan.
- Daar waar mogelijk zijn maatregelen getroffen ter bescherming en ter voorkoming van gezondheidsproblemen.
- De eigen kracht ter preventie (op alle leefgebieden) is versterkt.

- Inwoners zijn gestimuleerd om te kiezen voor een gezonde leefstijl, waarin gezonde voeding, voldoende bewegen en het voorkomen van verslaving, de voorkeur heeft. Inwoners die meer risico lopen, krijgen meer aandacht.

Jaar 2017

De werkgroep gezond en fit:

- Bewegingsactiviteiten voor mantelzorgers en het bewegingsprogramma Waalre fit voor senioren zijn georganiseerd t.b.v. lichamelijk en geestelijk welzijn.
- Burgerinitiatief "Beweegroute KWIEK" is in gebruik genomen en gestimuleerd en gefaciliteerd om uit te breiden, bijvoorbeeld met een bewegingstoestel voor ouderen.
- Sjors Sportief is vervolgd voor kinderen van 7 tot en met 12 jaar met aandacht voor kinderen die naar het speciaal onderwijs gaan.
- Er is aandacht geweest voor preventie van gehoorschade, een nieuw aandachtspunt bij een gezonde leefstijl van jongeren.

Werkgroep weerbaarheid:

- Project rondom vechtscheidingen (t.b.v. kinderen in het basisonderwijs) is uitgevoerd in samenwerking met het CMD.
- Project rondom gebruik Social Media (t.b.v. kinderen in het basisonderwijs) is uitgevoerd.
- Er is voorlichting gegeven aan ouders over genotmiddelen gebruik (alcohol- en drugs) bij jongeren.
- Er is voorlichting gegeven aan sportverenigingen over preventie van alcoholgebruik bij jongeren.

Werkgroep Kwetsbare burgers:

- Project Waalre dementievriendelijke gemeenschap is uitgevoerd.
- Cursusaanbod voor mantelzorgers is verzorgd (met als doel om te leren om te gaan met een demente partner en te leren om eigen grenzen aan te geven).
- Project jonge mantelzorgers is uitgevoerd.
- Mantelzorgcompliment 2017 is uitgereikt/verzorgd.
- Maatwerkvoorziening (hulp in de huishouding) voor mantelzorgers van een demente partner is ingeregeld.
- Er hebben adviserende huisbezoeken door ouderenadviseurs plaatsgevonden.
- De dagactiviteiten voor kwetsbare ouderen zijn gecontinueerd en uitgebreid: Prachtdag, Neffe de Kerk, Sociëteit Eeckenrhode.
- Lotgenotencontacten zijn gefaciliteerd voor kwetsbare groepen.
- Inloophaciliteit/Eetpunt voor mensen met GGZ-problematiek is doorontwikkeld.
- De samenwerking tussen CMD en Lumens Wijkleerbedrijf is gecontinueerd.

Goed voor mekaar:

- Het online-platform Goedvoormekaar-Waalre.nl is uitgerold en de stimulering van bewustwording en gedragsverandering in het kader van het project Goed voor Mekaar is gecontinueerd.
- Ten behoeve van "ontmoeten en leren in de wijk" zijn in samenwerking met CMD studenten van het Summa-college ingezet.
- Ambassadeurs Openbaar vervoer zijn ingezet (t.b.v. veilig gebruik kunnen/leren maken van het openbaar vervoer).
- Vrijwilligers Waalre en Liac zijn geïntegreerd.
- Een nieuw concept Vrijwilligerswaardering is ontwikkeld voor diverse leeftijdscategorieën.

Wmo-beleid/ AWBZ transitie

Wat willen we bereiken

- Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving en onderdeel uit te laten maken van die samenleving.
Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die wij tot de "kwetsbare burgers" rekenen. Hierbij geldt dat de inwoner zelf in eerste instantie naar oplossingen binnen het eigen sociale netwerk zoekt. De gemeente kan hierbij ondersteunen en fungeert als vangnet als er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing kan worden gevonden.
- Bieden van een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp)vraag bij de gemeente Waalre melden. Dit geldt in het bijzonder voor een nieuwe doelgroep (mensen die tot 1 januari 2015 onder de Awbz vielen) waarbij creatieve oplossingen en antwoorden gezocht worden en vernieuwende ideeën vanuit de samenleving eventueel worden ondersteund. Dit is een grote (cultuur) verandering waar we een aantal jaar voor nodig hebben.
- Een goede relatie opbouwen en onderhouden tussen het CMD/PlusTeam, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre om de processen rondom de zorg van inwoners goed te organiseren en ervoor de zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Ontwikkelen van vormen van laagdrempelige (dagbestedings)activiteiten zoals bijvoorbeeld "de Prachtdag", "Neffe de kerk" en "de Sociëteit".
- Dagbestedingsactiviteit- c.q. inloopvoorziening voor mensen met GGZ-problematiek faciliteren.
- Monitoren van het zorg- en ondersteuningsaanbod/contractbeheer en bijsturen daar waar dit wenselijk is.
- Samen met contractpartijen en cliënten komen tot innovatieve ondersteuningsmogelijkheden op het gebied van zorg en welzijn.

Jaar 2017

- (Dagbestedings)activiteiten zijn doorontwikkeld met de Prachtdag, Neffe de kerk, De Sociëteit, Inloopvoorziening/Eetpunt voor mensen met GGZ-problematiek.
- Ter ontlasting van professionele ondersteuning is deskundigheidsbevordering van vrijwilligers gefaciliteerd.
- In samenwerking met Bizob is contractbeheer, contractmanagement en leveranciersmanagement uitgevoerd voor alle zorg gerelateerde contracten.
- In samenwerking met zorgaanbieders is gewerkt aan ontwikkeling op gebied van producten, tarifiering, processen, monitoring en verantwoording en innovatie (transformatie) en is het zorg- en ondersteuningsaanbod continue gemonitord.
- Kleinschalige wooninitiatieven van bijvoorbeeld mensen met een vorm van demantie, psychiatrische aandoening of mensen met een verstandelijke beperking zijn ondersteund en gefaciliteerd. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.
- Het normenkader "hulp bij het huishouden" is aangepast en op basis van dit nieuwe normenkader en de Zelfredzaamheidsmatrix zijn cliënten opnieuw geïndiceerd.

Programma Sociaal Domein (Thema 6a CMD - PlusTeam)

Waar gaat het thema over

Naar aanleiding van de drie decentralisaties (Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet) is op basis van de bestuurlijk vastgestelde visienota "Persoonlijk en Dichtbij" inhoud gegeven aan een basismodel bestaande uit een lokaal Centrum voor Maatschappelijke Deelname en een regionaal PlusTeam.

Het CMD is een laagdrempelige voorziening met als doel om alle vragen van inwoners m.b.t. deelname aan de maatschappij te beantwoorden en waar nodig (kortdurende) ondersteuning (maatwerk) te leveren of te organiseren. Tevens is het CMD de toegang tot specialistische ondersteuning die wordt geleverd door het PlusTeam.

Het PlusTeam is een samenwerkingsverband van Waalre en Geldrop-Mierlo en beschikt over professionals die samen met de inwoner, op basis van een ondersteuningsplan, zorgt dat de juiste specialistische ondersteuning wordt ingezet.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname

Wat willen we bereiken

Een laagdrempelige voorziening voor alle vragen over zorg en welzijn zoals de Wmo, jeugd en gezin, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg.

Er wordt een integrale aanpak voorzien met een preventief karakter. Er is één contactpersoon per gezin of alleenstaande. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de zelfredzaamheid, wat iemand zelf kan en waar hulp/ondersteuning bij nodig is.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verdere ontwikkeling van het CMD met als doel de versterking van de kwaliteit van dienstverlening aan de inwoner in het gehele sociale domein.
- Alle individuele jeugdhulpcliënten uit de gemeente Waalre en hun gezinnen zijn in beeld gebracht en hebben een vaste coach uit het CMD of PlusTeam.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Softwarematige ondersteuning en alle bijbehorende functionaliteiten functioneert goed en werkt ondersteunend voor het CMD en PlusTeam (administratieve lastenvermindering) en genereert managementadministratie.
- Financiën zijn in control.

Jaar 2017

- CMD is uitgebreid met extra aandacht voor participatiestatushouders in samenwerking met vluchtelingenwerk.
- Samenwerking met huisartsen is uitgebreid.
- Processen zijn vereenvoudigd.
- Binnen de verschillende afdelingen is meer integraal samengewerkt.
- Er is bijgedragen aan de Transformatie van zorg.

Wat willen we bereiken

Het PlusTeam is een team van gespecialiseerde professionals dat enerzijds het netwerk rondom de zorgvrager activeert en versterkt en anderzijds de professionele zorg rondom de vrager organiseert.

Het PlusTeam ondersteunt (kwetsbare) inwoners/ gezinnen bij het herstellen van de zelfredzaamheid en het voeren van eigen regie. Doelstelling is ook om een klimaat te creëren waarin kinderen zich positief ontwikkelen en veilig opgroeien.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Bovenlokaal samenwerken met de gemeente Geldrop-Mierlo in het PlusTeam.
- Het borgen van kwaliteit en continuïteit door voldoende schaalgrootte.
- Professionalisering van de samenwerking CMD en het PlusTeam.

Jaar 2017

- Er is gewerkt met een nieuw adequaat automatiseringssysteem.
- Het realiseren van creatieve maatwerkoplossingen is gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Professionaliteit en kwaliteit van het PlusTeam is verder ontwikkeld.
- Er is bijgedragen aan de Transformatie van de zorg.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten maatwerk Wmo	-	-	<i>Niet berek.</i>	68	68	68	68
000	Salariskosten maatwerk Wmo	-	-	<i>Niet berek.</i>	363	363	363	363
000	Salariskosten maatwerk 18+	-	-	<i>Niet berek.</i>	111	111	111	111
000	Salariskosten volksgezondheid	-	-	<i>Niet berek.</i>	33	33	33	33
661	Maatwerk natura materieel Wmo	368	347	345	345	345	345	345
662	Maatwerk natura immaterieel Wmo	1.216	1.223	1.217	1.463	1.425	1.399	1.383
663	Opvang en beschermd wonen Wmo	-	-	-	-	-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerk en opvang Wmo	-	-	-	-	-	-	-
670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	1.594	1.259	970	623	621	553	556
671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	996	1.811	676	558	569	581	593
672	PGB Wmo en jeugd	377	400	400	375	375	375	375
677	Eigen bijdragen alg. voorz. Wmo en Jeugd	-	-	-	-	-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	386	325	301	302	302	302	302
	Totaal lasten Wmo en volksgezondheid	4.937	5.365	<i>Niet berek.</i>	4.241	4.212	4.130	4.129
BATEN								
661	Maatwerk natura materieel Wmo	-	-	-	-	-	-	-
662	Maatwerk natura immaterieel Wmo	4	3	3	3	3	3	3
663	Opvang en beschermd wonen Wmo	-	-	-	-	-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerk en opvang Wmo	261	225	225	275	275	275	275
670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	244	267	267	149	201	193	193
671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	-	-	-	-	-	-	-
672	PGB Wmo en jeugd	-	-	-	-	-	-	-
677	Eigen bijdragen alg. voorz. Wmo en Jeugd	-	-	-	-	-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten Wmo en volksgezondheid	509	495	495	427	479	471	471
	Per saldo Wmo en volksgezondheid	4.428	4.870	<i>Niet berek.</i>	3.814	3.733	3.659	3.658

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

662	Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo	- 246	Nadeel
667	Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo	50	Voordeel
670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	229	Voordeel
671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	118	Voordeel
672	PGB Wmo en jeugd	25	Voordeel
714	Openbare gezondheidszorg	- 1	Nadeel
Totaal		175	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo - € 246.000 Nadeel

- A.g.v. lager rijksbudget dalen op deze functie de kosten AWBZ. Het rijksbudget is op functie 923 begroot
- De kosten voor HH zijn verplaatst van functie 614 naar deze functie

667 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo - € 50.000 Voordeel

- Op basis van de werkelijke ontvangsten 2015 kunnen de inkomsten worden verhoogd met 50.000

670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd - € 229.000 Voordeel

- Verschuiving van kosten Prachtdag en GGZ inloop van andere functies
- Lagere kapitaallasten a.g.v. het niet meer mogen doorberekenen van een (fictieve) rentelast
- Vervallen subsidie en onderhoud het Klooster
- Indexering subsidies

671 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd - € 118.000 Voordeel

- Lagere bijdrage Plus-team (budget 2016 wordt nog omlaag gebracht bij volgende turap. Verschuiving van kosten)

672 PGB Wmo en jeugd - € 25.000 Voordeel

- Lagere uitgaven PGB (verschuiving van kosten)

714 Openbare gezondheidszorg - € 1.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

Toelichting meerjarenramingen

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo

- A.g.v. lager rijksbudget dalen op deze functie de kosten. Het rijksbudget is op functie 923 begroot

670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd

- Vervallen subsidie gemeenschapshuis 't Hazzo
- Indexering subsidies

671 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd

- Indexering budget Plus-team

Waar gaat het thema over

Duurzame ontwikkeling is gericht op de balans tussen de drie elementen People (sociale cohesie en betrokkenheid), Planet (ecosystemen en hulpbronnen), Prosperity (verantwoorde economische ontwikkeling) oftewel de drie P's.

Het gaat er om de drie P's in samenhang in evenwicht te brengen. Alleen zo kunnen de huidige generaties gezond, veilig en in welvaart leven met behoud van mogelijkheden voor toekomstige generaties. Duurzaamheid raakt nagenoeg alle beleidsterreinen binnen onze gemeente. Duurzaamheid is meer dan alleen 'milieu'. De gemeente Waalre heeft zelf een belangrijke (voorbeeld)functie bij het verder verduurzamen van de samenleving.

Beleidsindicator 33 Huishoudelijk restafval

De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar is in Waalre 135 kg. Landelijk is dit 205 kg (Bron CBS – Statistiek Huishoudelijk afval 2014).

Beleidsindicator 34 Hernieuwbare elektriciteit

Het percentage hernieuwbare elektriciteit is in Waalre 0,5%, landelijk zijn geen gegevens bekend (Bron Rijkswaterstaat Klimaatmonitor 2012). Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Duurzaamheid en Milieu

Wat willen we bereiken

- Zo duurzaam mogelijk handelen bij alle gemeentelijke opgaven en daarbij inwoners en partners stimuleren hetzelfde te doen. Duurzaamheid een leidend thema maken binnen de gemeentelijke organisatie. Bij alle opgaven streven naar een duurzame balans tussen de drie P's (ecologische, economische en sociale doelen).
- De duurzaamheidsambities uit het coalitieakkoord 2014-2018 waarmaken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Opstellen van een duurzaamheidsagenda, als leidraad voor het lokale bestuur passend bij de Waalrese lokale situatie.
- Referentiekader/systematiek ontwikkelen waaraan voorstellen getoetst worden om duurzaamheid een leidend thema te maken binnen de gemeentelijke organisatie.
- Gebruikmaken van de kennis en stimuleren van lokale duurzame initiatieven van onze inwoners en/of bedrijven. Hieronder vallen ook eventuele financiële stimulanzen (indien initiatief voldoende zinvol en effectief is).

- Een voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van duurzaamheid.
- Opstellen van concrete en ambitieuze doelen rondom bouw en duurzaamheid.
- Voortrekkersrol innemen in het regionale programma energietransitie zodat wij en de regio meewerken aan het Nationale Energieakkoord.
- Het stimuleren van energiebesparing en duurzame energieopwekking door particuliere woningbezitters door het uitvoeren van het regionale programma energietransitie. Dit is onderdeel van het Nationale Energieakkoord.
- Borging van de ambities van de (traditionele) milieuthema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Faciliteren van het gebruik van elektrische auto's voor inwoners.
- Uitvoeren van diverse specifieke opgaven en meer reguliere taken op het gebied van de (traditionele) thema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Het duurzaam verwerken van afval van inwoners en hiermee ook de lasten van inwoners reduceren (transitie 'van afval naar grondstof'). Uiterlijk vindt in 2020 minimaal 80% hergebruik en recycling van al het huishoudelijke afval plaats. Dat staat gelijk aan maximaal 80 kg restafval per inwoner per jaar.

Jaar 2017

- Er is uitvoering gegeven aan de Duurzaamheidsagenda die door de gemeenteraad in 2016 is opgesteld. Dit betekent dat:
 - Een plan van aanpak zonne-energie is gemaakt inclusief een onderzoek naar de beschikbare financieringsmogelijkheden (met voor- en nadelen) voor de verschillende projecten in de vorm van een investeringsplan per project.
 - Een activiteitenprogramma is opgesteld gericht op het stimuleren van schone mobiliteit.
 - Er uitvoering is gegeven aan de in 2016 getekende samenwerkingsovereenkomst tussen Waalre Energie Lokaal (WEL) en gemeente Waalre.
- Er is een evaluatie gemaakt die zich richt op de algemene stand van zaken Duurzaamheid in Waalre.
- In het project nieuwe huisvesting is het principe van 'nul op de meter' als belangrijk uitgangspunt meegenomen.
- Er is uitvoering gegeven aan de ambities rondom nieuwbouw en duurzaamheid zoals beschreven in het in 2016 opgestelde beleidskader Duurzame nieuwbouw.
- In het kader van het transitietraject van afval naar grondstof is de proef Hoog frequent inzamelen met afvalfiets afgerond en is een voorstel voor het vervolg uitgewerkt.
- Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker heeft Waalre de Gesprekstafel Duurzaamheid Metropool Regio Eindhoven geleid.
- Er is uitvoering gegeven aan het raadsbesluit van 2016 inzake de milieustraat op de voormalige gemeentewerf.
- Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker van het VNG programma regionale energietransitie is uitvoering gegeven aan het programma en zijn de activiteiten uit het plan van aanpak 2017 gerealiseerd.
- Samen met Eindhoven, Veldhoven en Helmond is een innovatieve aanpak gerealiseerd voor energiebesparing bij woningeigenaren te stimuleren.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten afval	-	-	<i>Niet berek.</i>	64	64	64	64
000	Salariskosten milieubeheer	-	-	<i>Niet berek.</i>	161	161	161	161
000	Overhead afval	-	-		96	96	96	96
721	Afvalverwijdering en -verwerking	1.413	1.612	1.486	1.136	1.139	1.142	1.144
723	Milieubeheer	757	576	212	159	159	159	159
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffen.	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten milieu en duurzaamheid	2.170	2.188	<i>Niet berek.</i>	1.616	1.619	1.622	1.624
BATEN								
721	Afvalverwijdering en -verwerking	731	873	873	480	455	429	402
723	Milieubeheer	1	50	50	-	-	-	-
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffen.	1.152	1.151	1.151	1.187	1.215	1.245	1.274
	Totaal baten milieu en duurzaamheid	1.884	2.074	2.074	1.667	1.670	1.674	1.676
	Per saldo milieu en duurzaamheid	286	114	<i>Niet berek.</i>	51-	51-	52-	52-

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

721	Afvalverwijdering en -verwerking	-43	Nadeel
723	Milieubeheer	3	Voordeel
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffen.	36	Voordeel
	Totaal	4-	Nadeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

721 Afvalverwijdering en -verwerking - € 43.000 Nadeel

- Geen rentetoevoeging meer aan voorziening afvalstoffenheffing
- Lagere kosten voorlichting
- Indexering ophalen huisvuil + aankoop materialen
- Lagere opbrengsten afvalfonds en inzamelen oud papier
- Besparing op storkosten
- De baten en lasten zijn in 2016 222.000 hoger door de baten en lasten van de afvalproef

723 Milieubeheer - € 3.000 Voordeel

- Baten en lasten 2016 zijn 50.000 hoger door een interne overboeking

725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffen. - € 36.000 Voordeel

- De opbrengst afvalstoffenheffing stijgt a.g.v. meer woningen en een indexering van het tarief voor de één- en meerpersoonshuishoudens

Toelichting meerjarenramingen

721 Afvalverwijdering en -verwerking

- Indexering ophalen huisvuil + aankoop materialen
- Jaarlijks lagere onttrekking uit voorziening afvalstoffenheffing

725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffen

- De opbrengst afvalstoffenheffing stijgt a.g.v. meer woningen en een indexering van het tarief

Programma Ruimtelijk Domein (Thema 8 Openbare ruimte)

Waar gaat het thema over

Aanleg, onderhoud en het beheer van riolering, wegen, civieltechnische werken, openbaar groen, openbare verlichting, nutsvoorzieningen, de zorg voor het openbaar vervoer en een verkeersveilige woonomgeving.

Beleidsindicator 12 Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig

Het aandeel ziekenhuisopnames n.a.v. een verkeersongeval met een motorvoertuig als aandeel van het totaal aantal ongevallen, is in Waalre 10%. Landelijk is dit 7% (bron: VeiligheidNL 2014). Van 2011 – 2015 vonden in Waalre gemiddeld 3 ongevallen per jaar plaats met een motorvoertuig.

Beleidsindicator 13 Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser

Het aandeel ziekenhuisopnames n.a.v. een vervoersongeval met een fietser als aandeel van het totaal aantal ongevallen is in Waalre 11%. Landelijk is dit 10% (bron VeiligheidNL 2014). Van 2011 – 2015 is voor Waalre sprake van gemiddeld 1 ongeval per jaar met een fietser.

Riolering

Wat willen we bereiken

- Een goed functionerend rioolstelsel dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast. Daarbij wordt rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveau's: Europees (Kaderrichtlijn water), landelijk (Waterwet, bestuursakkoord Water), provinciaal (waterhuishoudingsplan) en waterschap (bijvoorbeeld de keur).
- Kosten besparen door zo efficiënt mogelijk te werken. Dit betekent onder andere in een vroegtijdig stadium samenwerken zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (algemeen rioolbeleid, te nemen maatregelen, kosten voor beheer en onderhoud en tarieven en heffingen om maatregelen te bekostigen).
- Het vervangen van de bestaande riolering op de Markt en omgeving in Waalre, dit in samenhang met de visie uit het centrumplan Waalre-dorp.

Jaar 2017

- De voorbereiding van de rioolvervanging op De Markt e.o. is afgerond.
- Voorbereiding en uitvoering van een rioolreparatiebestek is gereed.
- Besluitvorming en voorbereiding voor aanleg van een gescheiden rioolstelsel in de Molenstraat en omgeving is gereed.
- Notitie afkoppelen riolering is gereed.
- Beekdael, Schoonoordstraat, De Smaragd (Dreefstraat/Molenstraat), Heistraat-Noord fase II zijn bouw- en woonrijp gemaakt.
- Het bouwproject Heistraat Zuid is begeleid.
- Het Gemeente Rioleringsplan (GRP) 2018-2022 is opgesteld.

Wegen

Wat willen we bereiken

- Het verbeteren en handhaven van schone, veilige en duurzame wegen en fiets- en voetpaden, waarbij kosten en kwaliteit in balans zijn.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoering geven aan wegenbeheersplan 2015-2018
- Herinrichting van de Markt in Waalre-dorp, in combinatie met vervanging van de riolering.
- Uitvoeren contract Beheer Openbare Ruimte, schoonhouden van wegen en groenonderhoud.
- Uitvoering geven aan het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties.
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt.

Jaar 2017

- De asfaltlaag op de Juliana de Lannoylaan is vervangen door een (stille) asfaltlaag met een lange levensduur (10 tot 15 jaar).
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt zijn gerealiseerd.
- Diverse noodzakelijke reparatiewerkzaamheden aan voet-en fietspaden zijn uitgevoerd.

Verkeer

Wat willen we bereiken

- Verbetering van de objectieve verkeersveiligheid (minder verkeersongevallen) met specifieke aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemers; de fietsers en voetgangers.
- Verbetering van de subjectieve verkeersveiligheid (gevoel van veiligheid) met name voor de jongere – en oudere verkeersdeelnemers.
- Minder doorgaand auto- en vrachtverkeer door de kernen van Waalre-dorp en Aalst.
- Het bevorderen van het fietsverkeer en het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verkeersmaatregelen die de veiligheid vergroten, integraal meenemen in riolerings-, verkeers- en/of wegonderhoudsprojecten.
- Planontwikkeling voor het herinrichten van de huidige N69 en de Traverse in Waalre na realisatie van de nieuwe N69 om de leefbaarheid en de verkeersveiligheid (minder ruimte voor autoverkeer en meer ruimte voor langzaam verkeer en openbaar vervoer) te verbeteren.

Jaar 2017

- Nota van uitgangspunten voor herinrichting van de N69 en omgeving, waarin de kaders en het ambitieniveau worden aangegeven, is vastgesteld. Herinrichting van beide wegen in relatie tot aanleg van een nieuw tracé N69, zal een belangrijke bijdrage leveren aan het terugdringen van de ongevallen met ziekenhuisopname.
- Visie N69 en omgeving aangaande de verkeersstructuur, groene verbindingen en ruimtelijke ontwikkeling is uitgewerkt in een beeldkwaliteitsplan.
- Alle basisscholen in Waalre zijn ondersteund voor het behalen (en onderhouden) van het Brabantse Verkeersveiligheidslabel.
- Er is geparticipeerd in het regionaal programma Bereikbaarheidsakkoord om de ingebrachte maatregelen, Herinrichting N69 en aanleg HOV, financieel mogelijk te maken.

Openbaar Groen

Wat willen we bereiken

- De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar mogelijk versterken. Waalre hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving.
- Reduceren van kosten bij (her)inrichting van groenstroken.
- Reduceren van kosten door verdergaande samenwerking op het gebied van beheer – en onderhoudswerken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoering geven aan het groen- en bomen-beleidsplan (gewenste groen- en boomstructuur, ontwikkelingsmogelijkheden, (technische) richtlijnen en beheer) waarvan burgerparticipatie en duurzaamheid onderdeel uitmaken.
- Toepassen van onderhoudsvriendelijke beheergroepen (gazon, bodembedekkers) bij de aanleg, reconstructie en renovatie van plantsoenen (o.a. groenstroken).
- Bij de uitvoering van groenprojecten zoveel mogelijk aansluiten bij riolerings-, verkeers- of wegonderhoudswerken.

Jaar 2017

- Uitvoering van het UAV-gc contract (een geïntegreerde contractvorm waarbij taken en verantwoordelijkheden bij één te contracteren partij liggen) waardoor de burgertevredenheid nadrukkelijk een rol krijgt is gerealiseerd.
- Het eerste participatieproject in het kader van het integraal contract "Beheer Openbare Ruimte" is een feit.
- Openbare ruimte rond de nieuwe Brede School in Waalre is (her)ingericht.
- In het kader van de natuurcompensatie "fietspad oude spoorbaan" is een landbouwperceel omgevormd naar natuur.
- Het inrichten van de openbare ruimte in het CPO project Beekdael is gestart.
- In het kader van de natuurcompensatie "Waalre Noord fase 1" is een landbouwperceel omgevormd naar natuur.
- De landschappelijke inpassing van het "Dommel Fietspad" is gerealiseerd.
- Voorbereiding herinrichting Markt Waalre is gestart.
- Op basis van een vervangingsplan voor bomen en groen zijn in samenspraak met inwoners diverse kleinere projecten gerealiseerd.

Openbaar Vervoer

Wat willen we bereiken

- Bewerkstelligen dat het openbaar vervoer in Waalre een goed en gelijkwaardig alternatief is voor de auto (voor woon-werk verkeer en activiteiten buiten werktijd). Uitgangspunt is dat het openbaar vervoer is ingericht op de gebruikerswensen van onze inwoners en dat het voor iedereen toegankelijk is.
- Goed op elkaar afgestemd innovatief vraaggericht openbaar vervoer dat een positief effect heeft op de leefbaarheid en duurzaamheid van de samenleving.
- Goed en frequent openbaar Vervoer op alle dagen van de week (zowel overdag als 's-avonds) vanuit Waalre naar belangrijke bestemmingen in de omgeving.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- In samenwerking met de provincie een start maken met de voorbereiding van een Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) lijn op de N69 tussen Eindhoven en Valkenswaard.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor een pilot integrale aanpak mobiliteitsoplossingen. Dit om leerlingenvervoer, Taxibus, buurtbus en regulier openbaar vervoer beter op elkaar af te stemmen.

Jaar 2017

- De nota van uitgangspunten 'Herinrichting N69 en omgeving' waar de inpassing van een HOV verbinding Eindhoven-Valkenswaard door de kern van Aalst nadrukkelijk aandacht krijgt, is vastgesteld.
- Er is een start gemaakt met de voorbereiding van een OV pilot samen met betrokken vertegenwoordigers van OV gebruikers en gebruikers van doelgroep-vervoer (leerlingenvervoer en collectief vraagafhankelijk vervoer). De pilot sluit aan bij de huidige OV- en WMO ontwikkelingen, het Passend Onderwijs en het project Goed voor Mekaar.

Openbare Verlichting

Wat willen we bereiken

- Het realiseren van een verdere besparing op de energielasten van de openbare verlichting door het vervangen van oude armaturen en lampen.
- Het verbeteren van de lichtkwaliteit van de openbare verlichting om de sociale veiligheid te verbeteren en de lichtvervuiling en lichthinder te reduceren.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het straat- en wijkgericht vervangen van oude lichtmasten (> 40 jaar) langs wijkontsluitingswegen (waar hoge masten staan) om het risico van het omvallen van oude verroeste masten te voorkomen. Gelijktijdig wordt bekeken of ook de armaturen op deze masten aan vervanging toe zijn.
- Inzetten van LED verlichting bij nieuwbouwprojecten en toekomstige renovaties van de openbare verlichting om een verdere energiebesparing te realiseren.
- Het vervangen van de openbare verlichting zoveel mogelijk meenemen bij grotere reconstructies zoals de Markt in Waalre-dorp.

Jaar 2017

- Het vervangen van oude lichtmasten door nieuwe LED armaturen is gecontinueerd. Na het vervangen van lichtmasten in wijk "De Voldijn" is in 2017 een gedeelte van de wijk ten zuiden van de Burgemeester Mollaan aangepakt.

Kabels en Leidingen

Wat willen we bereiken

- Overlast bij aanleg en onderhoud voor inwoners minimaliseren door meer regie te voeren op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen).
- Het beperken van het aantal storingen door regulier onderhoud.
- Het reduceren van kosten.
- Goede en snelle afhandeling van het verlenen van vergunningen, meldingen en klachten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het verlenen van vergunningen en coördineren van werkzaamheden op het gebied van kabels en leidingen.
- Het verder implementeren van de Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2014 (VOI 2014) en het Handboek Kabels en Leidingen (HKL) i.s.m. de werkgroep Kabels en Leidingen MRE.
- Regulier onderhoud en herstel van storingen uit laten voeren door Nuts- en Telecombedrijven.
- Aanleg van nieuwe kabels- en leidingen door Nuts- en Telecombedrijven in combinatie met uitvoering van gemeentelijke projecten.
- Herstellen van bestratingen als gevolg van verzakkingen door werkzaamheden aan Kabels en Leidingen.

Jaar 2017

- Volgens de huidige planning van KTWaalre is in het voorjaar begonnen met de uitrol van glasvezel in Fase 3 (omgeving De Voldijn).

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten verkeer en vervoer	-	-	<i>Niet berek.</i>	145	145	145	145
000	Salariskosten openbaar groen en recreatie	-	-	<i>Niet berek.</i>	114	114	114	114
000	Salariskosten riolering	-	-	<i>Niet berek.</i>	69	69	69	69
000	Overhead riolering	-	-		110	110	110	110
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	1.701	1.658	1.314	1.076	1.077	1.079	1.120
212	Openbaar vervoer	2	-	-	-	-	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanw.	31	35	26	28	28	28	28
550	Natuurbescherming	39	45	28	28	28	28	28
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.092	1.082	850	855	855	855	855
722	Riolering en waterzuivering	1.611	1.690	1.568	1.181	1.234	1.288	1.344
724	Lijkbezorging	145	88	81	82	78	75	75
726	Baten rioolrechten							-
732	Baten begraafplaatsrechten	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten openbare ruimte	4.621	4.598	<i>Niet berek.</i>	3.688	3.738	3.791	3.888
BATEN								
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	328	165	165	37	37	37	37
212	Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanw.	-	-	-	-	-	-	-
550	Natuurbescherming	9	9	9	9	9	9	9
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	16	3	3	2	2	2	2
722	Riolering en waterzuivering	4	5	5	5	5	5	5
724	Lijkbezorging	-	-	-	-	-	-	-
726	Baten rioolrechten	1.393	1.450	1.450	1.497	1.556	1.615	1.675
732	Baten begraafplaatsrechten	66	88	88	60	60	60	60
	Totaal baten openbare ruimte	1.816	1.720	1.720	1.610	1.669	1.728	1.788
	per saldo openbare ruimte	2.805	2.878	<i>Niet berek.</i>	2.078	2.069	2.063	2.100

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	110	Voordeel
240	Waterkering, afwatering en landaanw.	-2	Nadeel
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-6	Nadeel
722	Riolering en waterzuivering	387	Voordeel
724	Lijkbezorging	-1	Nadeel
726	Baten rioolrechten	47	Voordeel
732	Baten begraafplaatsrechten	-28	Nadeel
	Totaal	507	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen - € 110.000 Voordeel

- Volgens afspraak in de kadernota is het budget van 50.000 voor de planontwikkeling N69 omgezet naar een investeringskrediet

- In 2016 zijn de lasten opgenomen van enkele kredieten die in 2017 niet op de begroting staan
- Het aanvullende budget voor de extra vervanging van lichtmasten en armaturen (2016 – 2019) is vanaf 2017 verlaagd van 35.000 naar 25.000

240 Waterkering, afwatering en landaanw. - € 2.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

560 Openbaar groen en openluchtrecreatie - € 6.000 Nadeel

- Verschuiving budget `routestructuren´ van functie 005 naar deze functie

722 Riolering en waterzuivering - € 387.000 Voordeel

- Lagere kapitaallasten a.g.v. het niet meer mogen doorberekenen van een (fictieve) rentelast

724 Lijkbezorging - € 1.000 Nadeel

- Lagere kapitaallasten a.g.v. het niet meer mogen doorberekenen van een (fictieve) rentelast
- Opnemen van een bedrag van 5.000 voor begravingen waar de gemeente verantwoordelijk voor is

726 Baten rioolrechten - € 47.000 Voordeel

- Hogere opbrengsten a.g.v. meer woningen en stijging van het tarief met 3%

732 Baten begraafplaatsrechten - € 28.000 Nadeel

- Uit de ervaringscijfers van afgelopen jaren blijkt dat de geraamde opbrengst naar beneden moet worden bijgesteld

Toelichting meerjarenramingen

210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen

- Vanaf 2020 zijn structureel de lasten opgenomen van de planvoorbereidingskosten en (een gedeelte van) het uitvoeringskrediet N69 zoals opgenomen in de kadernota
- Het aanvullende budget voor vervanging van lichtmasten loopt t/m 2019

722 Riolering en waterzuivering

- De lasten stijgen in de meerjarenbegroting als gevolg van de geplande investeringen volgens het investeringsplan
- Het saldo van de rioolposten wordt gestort in de voorziening riolering. Voor een specificatie wordt verwezen naar paragraaf A

724 Lijkbezorging

- Lagere lasten a.g.v. het vervallen van afschrijvingslasten

726 Baten rioolrechten

- Hogere opbrengsten a.g.v. meer woningen en stijging van het tarief met 3% per jaar volgens het vastgestelde vGRP

Waar gaat het thema over

Ruimtelijke ontwikkeling en Economie omvat de volgende beleidsvelden:

- Ruimtelijke ontwikkeling (visievorming, beleidsontwikkeling, integrale gebiedsontwikkeling, reconstructie buitengebied, bestemmingsplanontwikkeling).
- Wonen/volkshuisvesting (visievorming, beleid en woningbouwprogrammering).
- Grondzaken en planeconomie/bouwgrondexploitatie.
- Economische Zaken, Bedrijfscontacten en Recreatie en toerisme.

Beleidsindicator 14 Functiemenging

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. De functiemengingsindex is in Waalre 44,3%, landelijk is dit 51,3% (Bron LISA 2015).

Beleidsindicator 15 Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)

Het Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt gepresteerd. De verhoudingswaarde is in Waalre 188, landelijk is dit 100 (Bron Atlas voor Gemeenten 2013).

Beleidsindicator 16 Vestigingen

Het aantal vestigingen van bedrijven (per 1.000 inwoners tussen 15 en 64 jaar), inclusief ZZP-ers, is in Waalre 157,8, landelijk is dit 122,4 (Bron LISA 2015).

Beleidsindicator 36 Nieuwbouw woningen

Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen is in Waalre 17,5, landelijk is dit 6,6 (Bron ABF – Systeem Woningvoorraad 2013). Van 2012-2015 zijn gemiddeld 8,1 woning per 1000 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad (Bron: CBS).

Beleidsindicator 37 Demografische druk

De demografische druk is in Waalre 68%, landelijk is dit 53% (Bron CBS – Bevolkingsstatistiek 2016). Demografische druk is de som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.

Wat willen we bereiken

- Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. In het bijzonder werken we aan behoud en versterking van de positie van Waalre in de stedelijke regio Eindhoven als aantrekkelijke, groene woongemeente met een recreatief aantrekkelijk buitengebied. Om deze ambitie te behalen wordt op lokaal en regionaal niveau samengewerkt. Ook treedt de gemeente hiervoor stimulerend en faciliterend op richting marktpartijen. Daarnaast wil de gemeente de eigen verantwoordelijkheid van inwoners stimuleren bijvoorbeeld door projecten als (collectief) particulier opdrachtgeverschap.
- Realiseren van meerdere ruimtelijke visies:
 - Structuurvisie (2013) (overall visie)
 - Woonvisie (2013)
 - Ontwikkelingsscenario winkelcentrum Den Hof (2013)

- Centrumvisie Waalre-dorp (2012)
- Gebiedsvisie Waalre Noord (2007)
- Gebiedsvisie Westrand Waalre (2011)
- Gebiedsvisie 't Hazzo en omgeving (2016)

implementatie nieuwe Omgevingswet

Wat willen we bereiken

De nieuwe Omgevingswet integreert zo'n 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving (bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur). Als deze wet (naar verwachting) in 2019 de nieuwe Omgevingswet in werking treedt willen we daar klaar voor zijn; zowel voor wat betreft de organisatie, het beleid, de regels, de processen als de taken en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2017-2020

Aan de hand van een plan van aanpak bereiden we ons de komende 2 jaar gestructureerd en integraal voor op alle veranderingen binnen het ruimtelijk domein die deze nieuwe wet met zich meebrengt.

Jaar 2017

- Aan de hand van een Plan van aanpak zijn de eerste stappen gezet voor een goede implementatie van de nieuwe Omgevingswet in de volle breedte.
- De ambitie en de invulling van de lokale beleidsvrijheid is samen met de gemeenteraad verkend en bepaald.

Wonen

Wat willen we bereiken

- Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven.
- De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners alsook die van de regio. Hierbij is speciale aandacht voor starters, jonge gezinnen en senioren.
- Een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingshuizen Hoevenakkers en 't Laar.
- Behouden van een verpleeghuis in Waalre.
- Voldoen aan onze taakstelling voor huisvesting statushouders

Wat gaan we er voor doen

Periode 2017-2020

- Intensiveren regionale samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven op het thema 'Wonen'. In het bestuursconvenant Stedelijk Gebied zijn al samenwerkingsafspraken op het gebied van wonen gemaakt over planning, programmering

en herontwikkeling woonlocaties, omvang sociale woningvoorraad en grondprijs-systeem.

- Continu herijken en bijstellen van plannen met externe partijen; mede als gevolg van de veranderende omstandigheden op de woningmarkt en andere externe omstandigheden.
- Jaarlijks actualiseren (en eventueel bijstellen) van plannen op sub-regionaal niveau (opgenomen in convenant Stedelijk Gebied).
- Uitwerken regionale afspraken binnen het stedelijk gebied Eindhoven. Hierbij gaat naast nieuwbouwaantallen meer aandacht uit naar inzet bestaande woningvoorraad en woningtoewijzing.
- Realisatie van het gemeentelijk woningbouwprogramma binnen de kaders van onze Woonvisie op diverse locaties zoals Waalre Noord (diverse fasen), Brabantia-terrein, 't Hazzo en omgeving, Kendix, Molenstraat-Dreefstraat, Schoonoordstraat en voormalige schoollocatie Ekenrooi (Beekdael). Hierbij hebben we speciale aandacht voor
 1. Starters, jonge gezinnen en senioren,
 2. collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)
 3. Het realiseren van middel dure huurwoningen (om doorstroming te bevorderen).
- Ontwikkelen beleid voor huisvesting van senioren (levensloopbestendige woonvormen en inzet van smart homes/assistent living/domotica).

Jaar 2017

- Na een intensief overleg met de gezamenlijke gemeenten is er een nieuw woningbouwprogramma voor elke gemeente in het Stedelijk Gebied vastgesteld. De consequenties hiervan, ook in financiële zin (relatie met gemeentelijke bouwgrondexploitatie), zijn in beeld gebracht.
- De bouw van het appartementencomplex De Meeris is afgerond, appartementen en park zijn opgeleverd.
- Een bestemmingsplan locatie Heistraat-noord, fase 2 is in werking getreden, woningen zijn in verkoop gebracht en locatie is bouwrijp gemaakt.
- De ontwikkeling van fase Heistraat-zuid, fase 1 in het plan Waalre-noord is gestart: er is een anterieure overeenkomst met ontwikkelaar, een stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan is vastgesteld en een bestemmingsplan is in procedure gebracht.
- Op het Brabantia-terrein is de bouw van koopwoningen in uitvoering, die door een CPO project zijn ontwikkeld. Voor een deel van de locatie heeft een herontwikkeling plaatsgevonden en wordt een nieuw bestemmingsplan vastgesteld.
- Het bestemmingsplan voor het CPO project voor senioren op de Beekdael (locatie Ekenrooisestraat) is vastgesteld, bouw van woningen is gestart en bouw kavels zijn in verkoop gebracht.
- In overleg met betrokken partijen is een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar, inclusief verpleeghuis, gerealiseerd.

- Op basis van de nieuwe Woningwet zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties.
- Voor onze taakstelling voor huisvesting statushouders hebben we, binnen de regionale afspraken, alle mogelijkheden onderzocht om de voorraad sociale huurwoningen, al dan niet tijdelijk, te vergroten. Daarbij is gekeken naar de inzet van eigen gemeentelijk vastgoed, de inzet van alle woningcorporaties op deze opgave alsook de mogelijkheden voor alternatieve huisvesting (bv ombouw kantoorgebouwen e.d. of plaatsing van tijdelijke units op braakliggende terreinen).

Centrumontwikkeling Waalre-dorp

Wat willen we bereiken

Realiseren en uitvoeren van de doelstellingen van de in 2012 vastgestelde Centrumvisie Waalre-dorp is een gezamenlijke opgave voor bestuur/raad, inwoners en ondernemers. In 2016 is een aanscherping vastgesteld van de oorspronkelijke Centrumvisie Waalre-dorp uit 2012. De thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch' zijn benoemd als leidende thema's voor toekomstige ontwikkelingen in het gebied. De ambitie is onverminderd hoog: we werken er hard aan het centrum te verlevendigen, het winkelcentrum versterken, de ruimtelijke kwaliteit van het gebied vergroten en ruimte bieden aan evenementen en nieuwe initiatieven (onder meer op het gebied van recreatie en toerisme).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Mede op basis van de notities "Waalre natuurlijk bijzonder" en "Samen aan de slag" verdere invulling geven aan de centrumontwikkeling;
- Versterking winkelcentrum en ontwikkeling locatie tankstation.
- Her-ontwikkelen pand voormalige bibliotheek Markt 21.
- Ontwerp en aanbesteding (gedeeltelijke) herinrichting openbaar gebied Markt en omgeving.
- Ontwikkelen driehoek Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat.
- Stimuleren en faciliteren van particuliere initiatieven die passen in de Centrumvisie, zoals hoogwaardige horeca, cultuur, detailhandel-speciaalzaken e.d.
- Ondersteunen om te komen tot een goede her-invulling van de Willibrorduskerk aan de Markt.

Jaar 2017

- Het ontwerp voor de herinrichting van de Markt is gereed en het aanbestedingstraject voor de realisatie is gestart.
- De concrete planvorming voor de herontwikkeling van de driehoek is gestart na het doorlopen van een procedure ten behoeve van de verkoop.
- De gemeente heeft met verschillende partijen samengewerkt om te komen tot realisatie van verschillende projecten, zoals de genoemde ontwikkeling van de driehoek, een toekomstige her-invulling van de Grote Willibrorduskerk en diverse andere initiatieven.

Wat willen we bereiken

Samen met ondernemers (winkeliers en eigenaren) zorgen voor een toekomstbestendig winkelcentrum Den Hof. De ambitie voor versterking van winkelcentrum den Hof is verwoord in het rapport 'Den Hof ... volop kansen!'. Winkelcentrum Den Hof is compact, compleet en comfortabel. Compact omdat de winkels dicht bij elkaar liggen, rondom den Hof. Compleet vanwege het winkelaanbod, kansen worden gezien voor toevoeging van winkels in het middensegment en speciaalzaken. Comfortabel voor de consumenten en dat heeft met name betrekking op de bereikbaarheid, uitbreiding/versterking van de parkeervoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Ondernemers, winkeliers, eigenaren en gemeente werken gezamenlijk aan de opgave om winkelcentrum Den Hof te versterken. Dit is een opgave waar meerdere jaren aan getrokken moet worden.
- Uitvoeren van diverse deelprojecten (ontwikkelingslocaties, bereikbaarheid & verkeer, gezamenlijke promotie & marketing) om gezamenlijke ambitie 'handen en voeten' te geven.
- Door middel van diverse maatregelen (bewegwijzering, reclame-uitingen, verkeersmaatregelen) de passanten op de huidige N69 naar het winkelcentrum toe halen.

Jaar 2017

- Het bestemmingsplan ten behoeve van de uitbreiding van de Albert Heijn is ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.
- Om de leegstand aan te pakken in het dorpshart Den Hof is een gezamenlijk plan van uitvoering (met actieprogramma) gemaakt. Via de provincie is een procesbegeleider voor dit traject ter beschikking gesteld. De opgedane kennis van de aanpak (leereffect) wordt gedeeld in masterclasses en kenniskringen.
- Er is een relatie gelegd tussen de herinrichting van de Eindhovenseweg e.o.. en het beter zichtbaar en bereikbaar maken van het winkelcentrum/ dorpshart Den Hof.
- De werkgroepen "marketing & activiteiten" (ondernemers) en "vastgoed & acquisitie" (vastgoedeigenaren) hebben met concrete acties bijgedragen aan de versterking van Den Hof.
- Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met de coördinerende stuurgroep Den Hof.

Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving

Wat willen we bereiken

Een nieuwe invulling van het gebied rondom voormalig gemeenschapshuis 't Hazzo, dat met de bouw van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis een groot deel van haar functies verliest. Hierbij wordt gekeken naar een groter gebied en de omvorming van een deel van het achtergelegen bedrijventerrein. Aandachtspunten zijn o.a. sociale woningbouw, woningen voor senioren en ontmoeten gekoppeld aan de sporthal. De kaders voor deze herontwikkeling zijn vastgelegd in de gebiedsvisie voor 't Hazzo en omgeving van eind 2016.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het opstellen van stedenbouwkundig plan en bestemmingsplan voor de locatie van het huidige Hazzo om te kunnen starten met sloop gemeenschapshuis (met uitzondering van de sporthal) en realisatie van de herontwikkeling.
- In overleg met eigenaren in het overige gebied waarop de gebiedsvisie betrekking heeft, komen tot een uitgewerkt stedenbouwkundig plan en waar mogelijk doorvertaling hiervan in een bestemmings- of omgevingsplan.

Jaar 2017

- De gebiedsvisie is verder uitgewerkt in een stedenbouwkundig- en bestemmingsplan voor in ieder geval de gemeentelijke gronden binnen het gebied.
- Sloopwerkzaamheden gemeenschapshuis en zalencentrum zijn voorbereid en aanbested.
- (Woning)bouwrealisatie is voorbereid (verkenning en gesprekken mogelijke ontwikkelende partijen, grondverkoop, etc.).
- Met particuliere partijen in het gebied richting Gestelsestraat is overlegd en onderhandeld over herontwikkelingsmogelijkheden en -planning van dit gebied.

Samenwerking Stedelijk Gebied Eindhoven – werken

Wat willen we bereiken

De regio Zuidoost-Brabant wil uitgroeien tot één van de best presterende regio's van Nederland en tot één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa (ambitie Brainport 2020). Lokaal willen we werken aan een versteviging van de positie van ons bedrijfsleven alsmede een aantrekkelijke woonomgeving bieden voor werknemers in de gehele Brainport.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Gezamenlijk aanpakken van de reductie van het overaanbod, leegstand en de herstructurering van werklocaties. Basis hiervoor is het bestuursconvenant Stedelijk Gebied waarin samenwerkingsafspraken zijn gemaakt over onder andere het thema 'werken'. Waalre is bestuurlijk trekker van het programma 'werklocaties' (bedrijventerreinen en kantoorlocaties). Overaanbod en onderlinge concurrentie van werklocaties moet daarmee worden voorkomen.

- Door de samenwerking binnen het 1-loket bekijken wij huisvestingsvraagstukken van bedrijven gezamenlijk en kunnen de meest passende locaties in de regio worden aangeboden. Zo behouden wij en trekken wij bedrijven aan voor de regio. Hierin past ook een gezamenlijke grondprijssystematiek. Een regionale samenwerking op economisch vlak draagt bij aan een goede match tussen vraag en aanbod en kan daarmee leegstand van panden (winkels, kantoren, bedrijfsgebouwen) helpen voorkomen.

Jaar 2017

- De nieuwe bedrijventerreinenprogrammering (inclusief eventueel financieel arrangement) en de opzet van het Regionaal Ontwikkefonds Werklocaties is aan de gemeenteraad voorgelegd.
- Waalre heeft geparticipeerd in het 1-loket Stedelijk Gebied Eindhoven waar bedrijfshuisvestingsvragen worden behandeld.

Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken

- Waalre regionaal positioneren als de 'groene' schakel c.q. toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het stedelijk gebied Eindhoven en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Grote Heide'.
- De aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied vergroten op het vlak van recreatie en toerisme; juist ook voor inwoners van het stedelijk gebied Eindhoven.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Kansrijke initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme faciliteren en stimuleren. Dit gebeurt mede door de samenwerking met het bedrijfsleven en het Toeristisch Recreatief Platform Waalre (TRP Waalre).
- Blijven samenwerken in streekontwikkeling Boven-Dommel ter vergroting van de aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied op recreatief en toeristisch vlak en waar gezamenlijk wordt gezocht naar financiering (waaronder subsidies).
- Ondersteunen initiatieven voor realisatie verblijfsaccommodaties, zoals uitbreiding camping de Volmolen, initiatief Bastion-hotel Diepenvoorde, bed & breakfast, kamperen bij de boer.
- Versterken van de recreatieve routenetwerken zoals de fiets- en wandelroutes en ruiterspaden.
- Promotie van recreatief en toeristisch aanbod via bijvoorbeeld de toeristische website en wegwijzer.

Jaar 2017

- Het centrum van Waalre-dorp is verlevendigd aan de hand van de thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch'.
- Fiets- en wandelpadennetwerken ten noorden van Waalre-dorp zijn uitgebreid (zie ook Dommeldal-De Hogt).
- In overleg met de maneges/ ruiterverenigingen en Visit Brabant is het ruiterroutenetwerk doorontwikkeld.
- De bouw van het Bastion-hotel is gestart, de planvorming rondom horecapunt de Meeris loopt.
- De verordening toeristenbelasting is aan de gemeenteraad voorgelegd.
- Er is regelmatig overlegd met TRP-Waalre over diverse initiatieven.

Grenscorridor N69

Wat willen we bereiken

Verbeteren van de leefbaarheid, bereikbaarheid en andere ruimtelijke knelpunten door verdere invulling te geven aan het Gebiedsakkoord N69.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2017-2020

Samenwerken met partijen in de uitvoering van;

- project De Nieuwe verbinding (aanleg van de Westparallel).
- project Gebiedsimpuls (ter versterking van de ruimtelijke kwaliteiten).
- project Nulplusmaatregelen (o.a. Fietspad Spoorbaantrace, Dynamisch Verkeersmanagement N69, aanleg HOV baan N69).
- overdracht van de huidige N69 van de provincie naar de gemeenten.

Jaar 2017

- Ruimtelijke procedure voor de nieuwe verbinding/Westparallel (inpassingsplan) is afgerond; de aanbesteding van de nieuwe weg is doorlopen, de resterende grond onder de weg is verworven en de voorbereiding voor de aanleg is gestart.
- Binnen het projectgebied voor de Gebiedsimpuls is gestart met de uitvoering (aanleg fietspaden, inrichting delen ecologische hoofdstructuur langs De Dommel) en de afronding van het kavelruilproject.
- De natuurcompensatie van het fietspad spoorbaantracé (zijnde een Nulplusmaatregel in Waalre) is afgerond.
- Overdracht: zie project 'Herinrichting Eindhovenseweg en omgeving'

Herinrichting Eindhovenseweg en omgeving

Wat willen we bereiken

Het verbeteren van de woon- en leefomgeving en bereikbaarheid in de beide kernen zowel op het gebied van gezondheid en milieu als ruimtelijk en economisch:

- meer ruimte voor groen
- duurzame maatregelen
- verbeteren luchtkwaliteit
- verbeteren van de (verkeers)veiligheid
- verbeteren ruimtelijke kwaliteit
- verminderen barrièrewerking van de bestaande wegen
- inpassen HOV traject Eindhoven-Valkenswaard
- aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van de winkelcentra vergroten en de centrumfunctie meer etaleren

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Een concreet, realistisch en financieel haalbaar plan opstellen dat voldoet aan de geformuleerde doelstellingen.
- Waar mogelijk de gekozen maatregelen voorbereiden zodat direct met de aanleg kan worden gestart na openingen van de nieuwe verbinding (Westparallel). Op dit moment voorzien eind 2019.

Jaar 2017

- De nota van Uitgangspunten met betrekking tot de herinrichting N69 en omgeving is ter vaststelling aan de raad aangeboden. In dit document worden de kaders, ambitie en uitgangspunten voor het project verwoord.
- De nota van uitgangspunten is uitgewerkt in een visie en realisatiestrategie. Het document geeft de nieuwe structuur voor Waalre weer en beschrijft tevens de voorziene werkwijze omtrent de realisatie van de uit te voeren werken.

Reconstructie Buitengebied / landschapontwikkelingsplan

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio, en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Actief blijven op het gebied van de regionale aanpak met betrekking tot de reconstructie van het buitengebied.
- Concrete maatregelen uitvoeren (zoals landschap- en natuurontwikkeling, ontwikkeling landgoederen, ontwikkeling natuurpoort, realisatie Dommelpad, gebiedsontwikkeling camping de Volmolen e.d.) die passen binnen de actuele visies op

het buitengebied van Waalre en het nog op te stellen landschapontwikkelingsplan.

- Stimuleren en faciliteren (o.a. procedureel) van particuliere initiatieven die passen in de actuele visies op het buitengebied van Waalre.
- Doorvertaling maken van de actuele visies op het buitengebied van Waalre in een integraal allesomvattend bestemmingsplan Buitengebied (actualisatie beleid, doorvertaling beleid hogere overheden, landschapsinvesteringsregeling e.d.).

Jaar 2017

- Samen met onze partners in het buitengebied is een landschapontwikkelingsplan (uitvoeringsprogramma voor de diverse vastgestelde gebiedsvisies) opgesteld en deze is bestuurlijk vastgesteld.
- Samen met onze partners afronden van het proces is een Gebiedsvisie Achtereind opgesteld en deze is bestuurlijk vastgesteld.
- We hebben gewerkt aan diverse particuliere initiatieven. Concrete (particulier landgoed in Tongelreepdal, horecabedrijf Heikantstraat, sloop/nieuwbouw woning Achtereindsestraat) en minder concrete (houthandel, een ander particulier landgoedinitiatief, sloop/nieuwbouw woning Heikantstraat, nevenactiviteit agrarisch bedrijf).
- We werken aan landschapsverbetering in het buitengebied door onze deelname aan de provinciale STIKA regeling (t/m 2018).

BusinessCase Dommeldal De Hogt

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk gebied voor inwoners, ondernemers en recreanten. Hierbij voldoen aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie op het gebied van natuur zoals het vergroten van biodiversiteit en creëren van ecologische verbindingen.

In dit project werkt de gemeente Waalre intensief samen met de gemeente Veldhoven en Eindhoven die op dezelfde manier een deel van hun buitengebied ontwikkelen. Dit is niet alleen een impuls voor Waalre, maar voor de hele regio.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met Eindhoven en Veldhoven wordt gewerkt aan het ontwikkelen van het buitengebied door kavelruil en het beschikbaar stellen van de beoogde gronden voor natuurcompensatie, landschap- en natuurontwikkeling. Hierdoor wordt het toeristisch profiel van de gemeente versterkt (Dommelpad, fiets- en wandel verbinding met Veldhoven en andere wandel- en fietspaden).

Jaar 2017

- De in 2016 opgestarte 1^e integrale kavelruil Dommeldal de Hogt (DDH) ten behoeve van de landbouwkundige structuurverbetering, realisatie ecologische hoofdstructuur is afgerond.
- Er is gestart met de realisatie van de Ecologische hoofdstructuur op de percelen waar dit mogelijk is na de kavelruil.
- De in DDH beoogde recreatieve fietspaden (noord-zuid langs de Dommel en oost-west in gebied ten noorden van de plas zijn aangelegd.
- De natuurcompensatie van de woningbouw Waalre Noord (de reeds gerealiseerde woningbouwfasen + woningbouwfase die er nu aankomt) is aangelegd.
- Het ambitieplan DDH is vertaald in een inrichtingsplan op perceelniveau. Dit samen met inwoners, ondernemers in het gebied.
- Na het opstellen van een inrichtingsplan is een projectenlijst opgesteld voor de periode 2018 en verder teneinde verder invulling te geven aan de verschillende subsidiebronnen (GOB, Gebiedsimpuls, Brainport). Denk aan Wifi werkplekken, aanvullende landschapselementen en verdere realisatie EHS.
- Er zijn verbintenissen aangegaan met private partners zoals bijv. HTC, ASML, MMC ten behoeve van de realisatie van de ambitie DDH.
- De mogelijkheid voor een kleinschalige woningbouwontwikkeling Ruimte voor Ruimte in Ekenrooi-Zuid, als kostendrager voor de gebiedsontwikkeling DDH, is nader verkend.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten economische ontw.	-	-	<i>Niet berek.</i>	70	70	70	70
000	Salariskosten bedrijvenloket	-	-	<i>Niet berek.</i>	7	7	7	7
000	Salariskosten ruimtelijke ordening	-	-	<i>Niet berek.</i>	355	355	355	355
000	Salariskosten grondexploitatie	-	-	<i>Niet berek.</i>	137	137	137	137
000	Overhead grondexploitatie	-	-	<i>Niet berek.</i>	219	219	219	219
310	Handel, ambacht en industrie	180	172	6	16	16	16	6
311	Baten marktgelden	-	-	-	-	-	-	-
810	Ruimtelijke ordening	1.085	990	258	166	141	121	121
821	Stads- en dorpsvernieuwing	39	72	30	13	13	13	13
830	Bouwgrondexploitatie	2.597	4.357	4.141	376	376	376	376
	Totaal lasten	3.901	5.591	<i>Niet berek.</i>	1.359	1.334	1.314	1.304
BATEN								
310	Handel, ambacht en industrie	2	2	2	2	2	2	2
311	Baten marktgelden	7	7	7	7	7	7	7
810	Ruimtelijke ordening	437	87	87	95	95	95	96
821	Stads- en dorpsvernieuwing	4	2	2	2	2	2	2
830	Bouwgrondexploitatie	2.582	4.388	4.388	732	732	732	732
	Totaal baten	3.032	4.486	4.486	838	838	838	839
	Per saldo ruimtelijke ontwikkeling en economie	869	1.105	<i>Niet berek.</i>	521	496	476	465

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

310	Handel, ambacht en industrie	- 10	Nadeel
810	Ruimtelijke ordening	100	Voordeel
821	Stads- en dorpsvernieuwing	17	Voordeel
830	Bouwgrondexploitatie	109	Voordeel
Totaal		216	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

310 Handel, ambacht en industrie - € 10.000 Nadeel

- Voor de jaren 2017 t/m 2019 is 10.000 per jaar opgenomen voor aanpak winkelcentrum den Hof zoals aangegeven in de kadernota

810 Ruimtelijke ordening - € 100.000 Voordeel

- In 2016 zijn verschillende kredieten opgenomen die niet meer voorkomen in 2017
- In 2017 is eenmalig een bedrag van 25.000 opgenomen voor de implementatie van de omgevingswet zoals aangegeven in de kadernota
- In 2017 en 2018 is een bedrag van 20.000 opgenomen voor kosten aangaande de samenwerkingsovereenkomst met Veldhoven en Eindhoven zoals aangegeven in de kadernota
- In 2017 vervallen de rentelasten van de overige gronden die hier worden geadmistreerd

821 Stads- en dorpsvernieuwing - € 17.000 Voordeel

- Lagere lasten in 2017 als gevolg van afschrijvingen

830 Bouwgrondexploitatie - € 109.000 Voordeel

- De bouwgrondexploitatie wordt budgettair neutraal in de begroting opgenomen. Het hier berekende voordeel van 109.000 is een nadeel op andere functies uit deze begroting

Toelichting meerjarenramingen

310 Handel, ambacht en industrie

- Voor de jaren 2017 t/m 2019 is 10.000 per jaar opgenomen voor aanpak winkelcentrum den Hof zoals aangegeven in de kadernota

810 Ruimtelijke ordening

- In 2017 is eenmalig een bedrag van 25.000 opgenomen voor de implementatie van de omgevingswet zoals aangegeven in de kadernota
- In 2017 en 2018 is een bedrag van 20.000 opgenomen voor kosten aangaande de samenwerkingsovereenkomst met Veldhoven en Eindhoven zoals aangegeven in de kadernota

Waar gaat het thema over

Dit thema gaat over zaken met betrekking tot de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie, de bestuurlijke samenwerking en de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie. De bestuursvorm die Waalre gekozen heeft is die van netwerkgemeente.

Onze uitdaging is het organiseren en optimaliseren van dienstverlening en lokale democratie in die netwerkgemeente.

Om die uitdaging aan te (blijven) kunnen zijn wij actief bezig met de veranderende rol van de overheid, hetgeen een herbezinning op de invulling van de bestuurlijke rollen betekent voor de bestuurlijke organisatie. Voor de ambtelijke organisatie staan daarbij ondernemerschap, leren, flexibiliteit, talentontwikkeling, co-creatie en innovatieve werkmethode centraal. In Waalre hebben we gekozen voor een overheid die er niet alleen vóór de inwoners is, maar zeker ook ván de inwoners.

Bestuursorganen

Wat willen we bereiken

Taken en verantwoordelijkheden dienen in het belang van de inwoner van Waalre belegd te worden waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Soms samen met de inwoners, soms zelf en soms samen met andere overheden, instellingen en/of het bedrijfsleven. Waar we voorheen heel veel zelf deden, zien we een verschuiving van taken en verantwoordelijkheden naar verschillende samenwerkingsverbanden.

Voor de raad vraagt dit meer dan voorheen om het stellen van heldere kaders ten dienste van de controlerende taak en op hoofdlijnen het debat voeren. De besluitvorming van de raad is zodanig ingericht dat (organisaties van) inwoners invloed kunnen hebben op de planvorming van de gemeente.

Het college is op basis van de gestelde kaders verantwoordelijk voor een adequate uitvoering en draagt daarbij zorg voor een adequate en actieve informatie aan de raad.

Raad, college en ambtelijke organisatie zijn complementair aan elkaar bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Waar het kan wordt een beleidsarme benadering gekozen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Taken en verantwoordelijkheden zijn in het belang van de inwoner van Waalre belegd waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Hiertoe zijn voorstellen gedaan in het kader van het traject De Kracht van Waalre.
- Burgerparticipatie heeft een prominente rol in Waalre in de beleidsvorming en – uitvoering gekregen.

- De gemeenteraad heeft zaken overgelaten aan inwoners, "maatschappelijk middenveld" en samenwerkingsverbanden.
- De bestuurskracht van Waalre is verder versterkt in lijn met de notitie De Kracht van Waalre.

Jaar 2017

- Zowel raad, als college, als organisatie hebben uitvoering gegeven aan het actieplan De Kracht van Waalre.
- Een denk- en doegroep W100 Waalre heeft de initiatieven vanuit de W100 verder gebracht.
- Een visie op "participatie en interactieve politiek" is aangeboden aan de raad.
- In afwachting van de verhuizing naar het nieuwe multifunctionele gemeentehuis (1^e kwartaal 2018) is op de volgende terreinen een vernieuwde werkwijze gereed voor implementatie:
 1. Het nieuwe samenwerken.
 2. Het zaakgericht werken.
 3. Het nieuwe dienstverleningsconcept.

Rekenkamercommissie

Wat willen we bereiken

Een effectieve en efficiënte werking van de rekenkamercommissie, die de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur onderzoekt.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

De rekenkamercommissie voert 1 á 2 onderzoeken per jaar uit aan de hand van de volgende vragen:

1. Heeft het gemeentebestuur (college en raad) bereikt wat ze wilde bereiken?
2. Heeft het gemeentebestuur gedaan wat het zou doen?
3. Heeft dit gekost wat het mocht kosten en zijn daarbij de (vastgelegde) regels en afspraken nageleefd?

Jaar 2017

In 2017 zijn twee onderzoeken gedaan.

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken

Taken en verantwoordelijkheden zijn daar belegd waar de grootste kwaliteit wordt behaald. Dat betekent dat een aantal taken beter in (regionaal) samenwerkingsverband gedaan kunnen worden. Hier zullen dan ook goede resultaten behaald worden.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- De vertegenwoordigers van de gemeente Waalre hebben zich betrouwbare samenwerkingspartners in de regio getoond en hebben positief bijgedragen aan de gezamenlijk behaalde resultaten, niet alleen voor Waalre, maar voor de (sub)regio als geheel.

Jaar 2017

- Door een evaluatie van de Metropoolregio Eindhoven (MRE) is inzichtelijk geworden of we samen op de goede weg zijn in de MRE.
- Een doorontwikkeling in het Stedelijk Gebied zal de samenwerking binnen dit verband verder versterkt hebben.
- De samenwerking in de Dommelvallei+ is bestendig en zorgt ervoor dat Waalre kan inspelen op de behoefte van de klant.
- Op basis van een convenant met Veldhoven hebben we over en weer geprofiteerd van elkaars sterke kanten en zijn we meer geworden dan incidentele samenwerkingspartners.
- Wij zijn voortdurend alert geweest op mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking, die voor Waalre en onze partners een meerwaarde zou kunnen opleveren.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten bestuur	-	-	<i>Niet berek.</i>	42	42	42	42
001	Bestuursorganen	1.734	1.460	843	804	805	807	808
002	Bestuursondersteuning college van b&w	903	820	225	186	186	186	186
005	Bestuurlijke samenwerking	413	392	392	352	352	352	352
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	348	285	190	184	184	184	184
	Totaal lasten algemeen bestuur	3.398	2.957	<i>Niet berek.</i>	1.568	1.569	1.571	1.572
BATEN								
001	Bestuursorganen	253	18	18	18	18	18	18
002	Bestuursondersteuning college van b&w	1	1	1	1	1	1	1
005	Bestuurlijke samenwerking	13	-	-	-	-	-	-
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten algemeen bestuur	267	19	19	19	19	19	19
	per saldo algemeen bestuur	3.131	2.938	<i>Niet berek.</i>	1.549	1.550	1.552	1.553

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

001	Bestuursorganen	39	Voordeel
002	Bestuursondersteuning college van b&w	39	Voordeel
005	Bestuurlijke samenwerking	40	Voordeel
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	6	Voordeel
Totaal		124	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

001 Bestuursorganen - € 39.000 Voordeel

- Hogere salariskosten 2017
- In 2016 is een krediet opgenomen (kracht van Waalre) dat niet voorkomt in 2017
- Lagere storting in voorziening gewezen wethouders

002 Bestuursondersteuning college van b&w - € 39.000 Voordeel

- In 2016 is 1 eenmalig krediet opgenomen voor de ontwikkeling van de website

005 Bestuurlijke samenwerking - € 40.000 Voordeel

- Een deel van de vervallen bijdrage aan het MRE is functioneel opgenomen bij andere thema's
- In 2016 is 1 eenmalig krediet opgenomen voor vitale coalitie ICT

006 Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie) - € 6.000 Voordeel

- Lagere salariskosten griffie

Toelichting meerjarenramingen

001 Bestuursorganen

- Lichte stijging door rentetoevoeging voorziening pensioenen wethouders

Waar gaat het thema over

Veiligheid is een kerntaak van het openbaar bestuur, het is een breed begrip. Het thema veiligheid is daarom uitgewerkt in drie onderwerpen: Integraal Veiligheidsbeleid, Brandweer en Rampenbestrijding.

Integraal Veiligheidsbeleid gaat over fysieke en sociale veiligheid, en over veiligheidsrisico's. (On)veiligheid houdt niet op bij de gemeentegrenzen. Samenwerken in de regio is daarom cruciaal en past in de lijn van het verstevigen van duurzame samenwerkingsverbanden in de regio.

De Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) is verantwoordelijk voor de uitvoering en het beheer van de Brandweezorg. Brandweezorg is erop gericht snel en effectief brand te blussen, en het verrichten van inspanningen om brand te voorkomen.

Voor de Rampenbestrijding is een regionale multidisciplinaire crisisorganisatie en een lokale crisisorganisatie ingericht. De gemeenten uit de regio (verantwoordelijk voor Bevolkingszorg) werken hierin multidisciplinair met de hulpdiensten samen.

Beleidsindicator 6 Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar, is in Waalre 75,3. Landelijk is dit 139,7 (Bron Bureau Halt 2014)

Beleidsindicator 7 Hardekern jongeren

Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar, is in Waalre 0, landelijk is dit 1,3 (Bron Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) 2014)

Beleidsindicator 8 Winkeldiefstal per 1.000 inwoners

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners is in Waalre 0,6, landelijk is dit 2,4 (Bron CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen 2015)

Beleidsindicator 9 Geweldd misdrijven per 1.000 inwoners

Het aantal geweldd misdrijven per 1.000 inwoners is in Waalre 2,1, landelijk is dit 5,4 (Bron CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen 2015). Voorbeelden van geweldd misdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Beleidsindicator 10 Diefstal uit woning per 1.000 inwoners

Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners is in Waalre 4,5, landelijk is dit 3,9 (Bron CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen 2015)

Beleidsindicator 11 Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners

Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners is in Waalre 3,3, landelijk is dit 6,1 (Bron CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen 2015)

Integraal Veiligheidsbeleid

Wat willen we bereiken

Dat inwoners van Waalre in een veilige omgeving wonen en leven en zich veilig kunnen verplaatsen. Het bevorderen van de veiligheid is niet alleen een zaak van de (lokale) overheid, maar vraagt om een samenhangende inspanning van onder andere lokaal bestuur, politie, maatschappelijke instanties, het bedrijfsleven en de inwoners.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoeren van het integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018.
- Regionaal samenwerken met andere gemeenten en maatschappelijke partners.
- Samenwerken in de politie-eenheid Oost-Brabant (40 gemeenten), zoals opgenomen in het Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2015-2018.

Jaar 2017

- Projecten zijn uitgevoerd en maatregelen opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2016-2017

Met daarin bijzondere aandacht voor de volgende prioriteiten:

Veiligheid kwetsbaren & jeugd

- De regierol in de aanpak rondom kwetsbaren (o.a. ouderen) en jeugd is vervuld.
- Casussen zijn, indien nodig, met het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD) en het Plusteam opgepakt.
- De gemeente heeft erop toegezien dat partners hun taak in de integrale aanpak vervullen.
- Indien noodzakelijk is samengewerkt en deelgenomen in het Veiligheidshuis.
- Het Sociaal Calamiteitenprotocol is (indien nodig) ingezet en beoefend met partners.
- Onder regie van de gemeente zijn ouderen bewuster gemaakt van de risico's van 'Langer veilig thuis wonen'.

Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit

- Het bewustzijn in de gemeentelijke organisatie over de verschillende verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit is vergroot.
- Bestuurlijke instrumenten om georganiseerde criminaliteit te bestrijden zijn gericht ingezet.
- De gemeente heeft deelgenomen en samengewerkt in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).

Projecten

- De regierol in de lokale integrale aanpak Woninginbraken is vervuld.
- Gezamenlijke acties in het kader van integrale aanpak Woninginbraken zijn uitgevoerd.
- Het aantal woninginbraken is in lijn met de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2016-2017 afgenomen.
- Het normaliseringstraject rondom het woonwagencentrum op de Broekweg is gedurende het gehele jaar uitgevoerd.

Brandweer

Wat willen we bereiken

De brandweertzorg is veilig en verantwoord.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Sturing geven aan de Veiligheidsregio (via lijn college/raad, burgemeester, Algemeen Bestuur) zodat deze in de gelegenheid wordt gesteld om haar taak uit te voeren en onze doelen te bereiken.

Jaar 2017

- De gemeente heeft gestuurd op de kwaliteit van de dienstverlening op het gebied van brandveiligheid.

Rampenbestrijding

Wat willen we bereiken

Bij rampen de negatieve gevolgen voor de betrokkenen zo klein mogelijk houden.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Sturing geven aan de Veiligheidsregio, zodat deze in de gelegenheid wordt gesteld om haar taak op het gebied van Bevolkingszorg uit te voeren en ons doel te bereiken.
- Bestuur en medewerkers opleiden, trainen en oefenen voor "lokale- en regionale processen" bevolkingszorg.

Jaar 2017

- Bestuurders en medewerkers zijn opgeleid, getraind en geoefend.
- De rampenbestrijdingsorganisatie is ingericht op de huisvesting in het nieuwe multifunctionele gemeentehuis.
- Aan regionale werkgroepen voor verbetering van de processen is deelgenomen.

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten brandweer	-	-	Niet berek.	-	-	-	-
000	Salariskosten openbare orde en veiligheid	-	-	Niet berek.	65	65	65	65
120	Brandweer en rampenbestrijding	782	760	710	707	696	696	696
140	Openbare orde en veiligheid	162	126	43	44	44	44	44
	Totaal lasten veiligheid	944	886	Niet berek.	816	805	805	805
BATEN								
120	Brandweer en rampenbestrijding	69	29	29	29	75	75	74
140	Openbare orde en veiligheid	2	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten veiligheid	71	29	29	29	75	75	74
	per saldo veiligheid	873	857	Niet berek.	787	730	730	731

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

120	Brandweer en rampenbestrijding	3	Voordeel
140	Openbare orde en veiligheid	-1	Nadeel
	Totaal	2	Voordeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

120 Brandweer en rampenbestrijding - € 3.000 Voordeel

- Lagere kosten onderhoud brandweerkazerne

140 Openbare orde en veiligheid - € 1.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

Toelichting meerjarenramingen

120 Brandweer en rampenbestrijding

- Lagere bijdrage VRBZO volgens meerjarenraming VRBZO
- Afschrijvingslasten brandweerpost Aalst (24.234) vanaf 2018 na terugkoop in 2017
- Extra verhuuropbrengsten brandweerpost Aalst in terugkoop in 2017

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Waar gaat het thema over

Het thema bevat een overzicht van algemene dekkingsmiddelen, waaronder de uitkering uit het Gemeentefonds, en het bedrag voor onvoorziene uitgaven. Nieuw in deze begroting is dat in dit thema de totale overhead en rente kosten van Waalre zijn opgenomen. Dit in verband met de wijziging in het BBV dat baten en lasten van overhead en rente kosten niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd mag worden, maar centraal onder één afzonderlijk taakveld.

Daarnaast is het vanaf 2017 niet meer toegestaan meer rentevergoeding over het eigen geïnvesteerd vermogen te rekenen dan de gemiddelde externe rentelasten. Aangezien Waalre op dit moment geen leningen heeft, betekent dit dat geen rente meer toegerekend mag worden aan de investeringen en grondexploitaties. Hierdoor dalen zowel de kapitaal-lasten (deze bestaan alleen nog uit afschrijvingen), als de (fictieve) rente-inkomsten. Per saldo verandert er hierdoor niets. Zie ook punt 5 in het hoofdstuk Vernieuwing BBV.

Wat willen we bereiken

- Het hebben van voldoende financiële middelen voor de dekking van alle kosten die zijn opgenomen in alle overige thema's/ Programma's.
- Een acceptabele lastendruk voor de inwoners van Waalre.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Zorgen voor een (meerjarige) sluitende begroting.
- Een bedrag, zowel eenmalig als structureel, voor onvoorziene uitgaven opnemen in het begrotingsjaar en de meerjarenbegroting.
- De verhoging van de Onroerende zaakbelasting (OZB) voor onze inwoners beperken tot maximaal 2,5% per jaar.

Jaar 2017

- De begroting 2017 is (meerjarig) sluitend en heeft een positief saldo.
- Een saldo onvoorzien is in de begroting opgenomen waardoor onvoorziene zaken opgevangen worden.
- De verhoging van de OZB voor de inwoners van Waalre is beperkt tot gemiddeld 2 % (paragraaf A lokale heffingen).

Wat mag het kosten

	Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016*	Begroting 2017	2018	2019	2020
LASTEN								
000	Salariskosten overhead	-	-	<i>Niet berek.</i>	2.517	2.517	2.517	2.517
000	Salariskosten belastingen	-	-	<i>Niet berek.</i>	148	148	148	148
000	Materiele overhead	-	-	<i>Niet berek.</i>	2.061	1.943	1.937	1.922
911	Geldl. en uitzettingen < 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-
913	Overige financiële middelen	6	5	-	-	-	-	-
914	Geldl. en uitzettingen ≥ 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-	-	-
922	Algemene baten en lasten	558	335	335	228	324	414	504
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	-	-	-	-	-	-	-
930	Uitvoering Wet WOZ	236	253	45	45	45	45	45
931	Baten OZB gebruikers	-	-	-	-	-	-	-
932	Baten OZB eigenaren	-	-	-	-	-	-	-
936	Baten toeristenbelasting	-	-	-	-	-	-	-
939	Baten precariobelasting	-	-	-	-	-	-	-
940	Heffing & invordering gem.belasting	52	59	11	11	11	11	11
942	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-
960	Saldo van kostenplaatsen	945	42	-	5.131	43	-	-
980	Mutaties reserves alle programma's	3.780	189	189	-	-	-	-
	Totaal lasten dekkingsmiddelen	5.577	883	<i>Niet berek.</i>	10.141	5.031	5.072	5.147
BATEN								
000	Materiele overhead	-	-	-	8	8	8	8
911	Geldl. en uitzettingen < 1 jaar	1	18	18	-	-	-	-
913	Overige financiële middelen	14	4	4	6	6	6	6
914	Geldl. en uitzettingen ≥ 1 jaar	1.329	958	958	-	-	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	16.790	11.521	11.521	11.377	11.382	11.318	11.343
922	Algemene baten en lasten	249	-	-	-	-	-	-
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	-	5.300	5.300	5.284	5.170	5.095	5.012
930	Uitvoering Wet WOZ	-	-	-	-	-	-	-
931	Baten OZB gebruikers	222	232	232	234	241	248	256
932	Baten OZB eigenaren	2.815	2.895	2.895	2.965	3.039	3.115	3.193
936	Baten toeristenbelasting	-	-	-	-	35	45	45
939	Baten precariobelasting	2	2	2	2	2	2	2
940	Heffing en invordering gem.belasting	-	-	-	-	-	-	-
942	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-
960	Saldo van kostenplaatsen	-	238	-	-	-	-	-
980	Mutaties reserves alle programma's	5.150	824	824	5.697	407	318	292
	Totaal baten dekkingsmiddelen	26.572	21.992	21.992	25.573	20.290	20.155	20.157
	per saldo dekkingsmiddelen	20.995-	21.109-	<i>Niet berek.</i>	15.432-	15.259-	15.083-	15.010-

*Om de posten 2016 te kunnen vergelijken met 2017, zijn alle toegerekende kosten voor overhead verwijderd.

N.b. De drie posten bovenaan betreft de nu centraal gepresenteerde overhead, welke in voorgaande jaren werd toegerekend aan producten en thema's. Zie punt 5 in het hoofdstuk 'Vernieuwing BBV'.

Verschillen 2016* – 2017

Vergelijking van de begroting 2016 met 2017 (gecorrigeerd voor de overhead; en baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

911	Geldl. en uitzettingen korter dan 1 jaar	- 18	Nadeel
913	Overige financiële middelen	2	Voordeel
914	Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	-958	Nadeel
921	Uitkeringen gemeentefonds	-144	Nadeel
922	Algemene baten en lasten	107	Voordeel
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	- 16	Nadeel
931	Baten OZB gebruikers	2	Voordeel
932	Baten OZB eigenaren	70	Voordeel
960	Saldo van kostenplaatsen	-5131	Nadeel
980	Mutaties reserves van alle programma's	5062	Voordeel
Totaal		1.024-	Nadeel

Verklaring verschillen 2016* - 2017

911 Geldl. en uitzettingen korter dan 1 jaar - € 18.000 Nadeel

- In 2016 is nog een bedrag aan mogelijke renteontvangst opgenomen van onze overtollige kasmiddelen. Gezien het afnemen van deze kasmiddelen en de ontvangen rente (0%) is deze post naar 0 teruggebracht

913 Overige financiële middelen - € 2.000 Voordeel

- Op basis van jaarrekeningcijfers wordt een hoger dividendopbrengst van onze aandelen BNG verwacht

914 Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar - € 958.000 Nadeel

- Als gevolg van de aangepaste BBV voorschriften zijn alle renteposten uit de begroting 2017 van Waalre gehaald. De administratieve tegenboeking van de rente op de investeringen (kapitaallasten) was deze post. Verdeeld over alle andere thema's is dus een voordeel op de kapitaallasten van dit bedrag meegenomen

921 Uitkeringen gemeentefonds - € 144.000 Nadeel

- Voor de algemene uitkering wordt verwezen naar de toelichting voorin de begroting

922 Algemene baten en lasten - € 107.000 Voordeel

- In 2017 is de post onvoorzien eenmalig met 26.000 omlaag gebracht ter dekking van het begrotingssaldo
- Op deze functie is in 2017 de 20.000 opgenomen voor de verbetering van leefbaarheid in Waalre
- Alle geraamde mutaties in de begroting 2016 die via de turap worden verwerkt komen op deze post terecht. Voordelen in de turap verhogen het budget 2016. In 2017 wordt weer een nieuw budget geraamd. Het standaardbudget in 2017 is lager dan het huidige saldo in de turap

923 Uitkering deelfonds sociaal domein - € 16.000 Nadeel

- Voor de algemene uitkering wordt verwezen naar de toelichting voorin de begroting

931 Baten OZB gebruikers - € 2.000 Voordeel

- Voordeel a.g.v. tariefstijging

932 Baten OZB eigenaren - € 70.000 Voordeel

- Voordeel a.g.v. tariefstijging en nieuwbouw

960 Saldo van kostenplaatsen - € 5.131.000 Nadeel

- Een administratieve verwerking van de onttrekking uit de reserve gemeentehuis voor de geraamde kosten in 2017. Zie ook functie 980

980 Mutaties reserves van alle programma's - € 5.062.000 Voordeel

- Een administratieve verwerking van de onttrekking uit de reserve gemeentehuis voor de geraamde kosten in 2017. Zie ook functie 960
- In 2016 is een bijdrage uit de reserve vrij besteedbaar geraamd van 399.000 ter dekking van eenmalige kredieten die in andere thema's als last in 2016 is opgenomen
- Uit de reserve wettelijke verplichtingen wordt in 2017 een bedrag van 295.000 onttrokken voor eenmalige extra lasten in 2017
- In 2017 wordt 20.000 onttrokken uit de reserve regiofonds ter dekking van de kosten voor Dommeldal/de Hogt (zie functie 810)
- Lagere baten van 10.000 door afbouw onttrekking reserve aandelen bouwfonds

Toelichting meerjarenramingen

000 materiele overhead

- In 2017 wordt eenmalig 175.000 uitgegeven (gedekt door reserves) als gevolg van een wettelijke aanpassing i.h.k.v. het individuele keuzebudget
- Opnemen van de afschrijvingslasten van de kosten van het MFG die niet worden gedekt door de verzekeringsuitkering
- Afname van de huur- en energielasten van het gemeentehuis
- Opnemen van de afschrijvingslasten van de investeringen voor automatisering zoals aangegeven in het investeringsplan

921 Uitkeringen gemeentefonds

- Voor de algemene uitkering wordt verwezen naar de toelichting voorin de begroting

922 Algemene baten en lasten

- Het jaarlijks op te nemen bedrag voor structureel onvoorzien van 90.000 werkt door in de lasten
- De post eenmalig onvoorzien is vanaf 2018 naar het niveau van 100.000 gebracht

923 Uitkering deelfonds sociaal domein

- Voor de algemene uitkering wordt verwezen naar de toelichting voorin de begroting

931 Baten OZB gebruikers

- Voordeel a.g.v. tariefstijging

932 Baten OZB eigenaren

- Voordeel a.g.v. tariefstijging en nieuwbouw

936 Baten toeristenbelasting

- Opnemen van de baten zoals aangegeven in de kadernota

960 Saldo van kostenplaatsen

- Een administratieve verwerking van de onttrekking uit de reserve gemeentehuis voor de geraamde kosten in 2017. Zie ook functie 980

980 Mutaties reserves van alle programma's

- Afbouw van de onttrekking uit de reserve bouwfonds ten gunste van de exploitatie met jaarlijks 10.000
- Afbouw van de onttrekking uit de reserve wettelijke verplichtingen ten gunste van de exploitatie ter dekking van het niet meer kunnen toerekenen van rente aan de bouwgrondexploitatie.

Deel 2: Paragrafen

Paragraaf A lokale heffingen

Waar gaat de paragraaf over

In deze paragraaf wordt het belastingbeleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Beleidsindicator 35 WOZ-waarde woningen

In Waalre is de woningsamenstelling anders gemiddeld in Nederland. Hierdoor is de gemiddelde WOZ-waarde van woningen in Waalre bovengemiddeld en komt uit op ongeveer € 299.000, landelijk is dit € 219.000 (Bron COELO, Groningen 2016)

Beleidsindicator 38 Woonlasten éénpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag dat een éénpersoonshuishouden in 2016 betaalde aan woonlasten ligt voor Waalre op € 639, landelijk is dit € 643 (Bron COELO, Groningen 2016).

Beleidsindicator 39 Woonlasten meerpersoonshuishouden

Een meerpersoonshuishouden in Waalre betaalde in 2016 gemiddeld € 711 aan woonlasten, landelijk is dit € 723 (bron COELO, Groningen 2016).

Belastingbeleid gemeente Waalre

De gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de profijtbelastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid proberen wij de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. De gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de raad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting en de nieuw in te voeren toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen. Het Rijk heeft de OZB voor gebruikers van woningen afgeschaft.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij een bepaalde vergoeding wordt betaald voor specifieke door de gemeente verleende diensten. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten. Bij retributies mag de opbrengst niet boven de uitgaven van een dienst uitkomen.

Vanaf deze begroting 2017 is het volgens de BBV verplicht om in deze paragraaf uiteen te zetten hoe bij de berekening van tarieven van heffingen wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd

WOZ, Onroerende zaakbelastingen (Ozb), heffingen en leges

Hertaxatie 2017 Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Jaarlijks worden WOZ-beschikkingen met een nieuwe waarde naar de inwoners gezonden. De hertaxatie voor het belastingjaar 2017 vindt plaats op basis van de waarde-peildatum 1 januari 2016. De Wet WOZ schrijft namelijk voor dat gemeenten een waarde vaststellen zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. De gemeente heeft zodoende de tijd om markt cijfers (verkopen, huurprijzen enzovoorts) die in de loop van het jaar gerealiseerd worden te analyseren en een reële schatting te doen van marktsituatie op de waarde-peildatum. De Wet WOZ wordt voor de inwoner steeds belangrijker. De door de gemeente vastgestelde WOZ-waarde wordt voor steeds meer belastingen gebruikt (bijvoorbeeld waterschapslasten en erfbelasting). Inwoners en bedrijven kunnen tegen de WOZ-waarde bezwaar maken en/of beroep instellen bij de rechter.

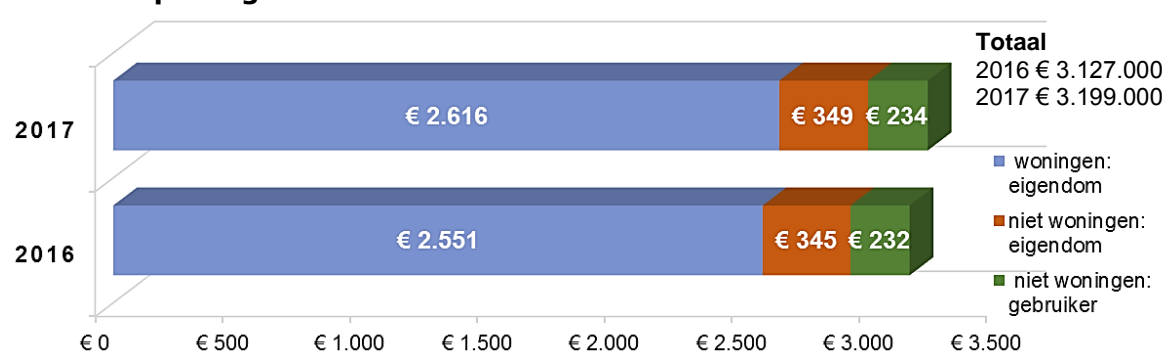
Onroerende zaakbelastingen (Ozb)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' worden directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De heffingsmaatstaf voor de OZB is de vastgestelde waarde van een onroerende zaak. Deze waarde wordt vastgesteld op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). De raming van de opbrengst ozb is voor 2017 aangepast met de trendmatige verhoging van 2,5 % plus nieuwbouw.

Geraamde opbrengst Ozb

Afvalstoffenheffing

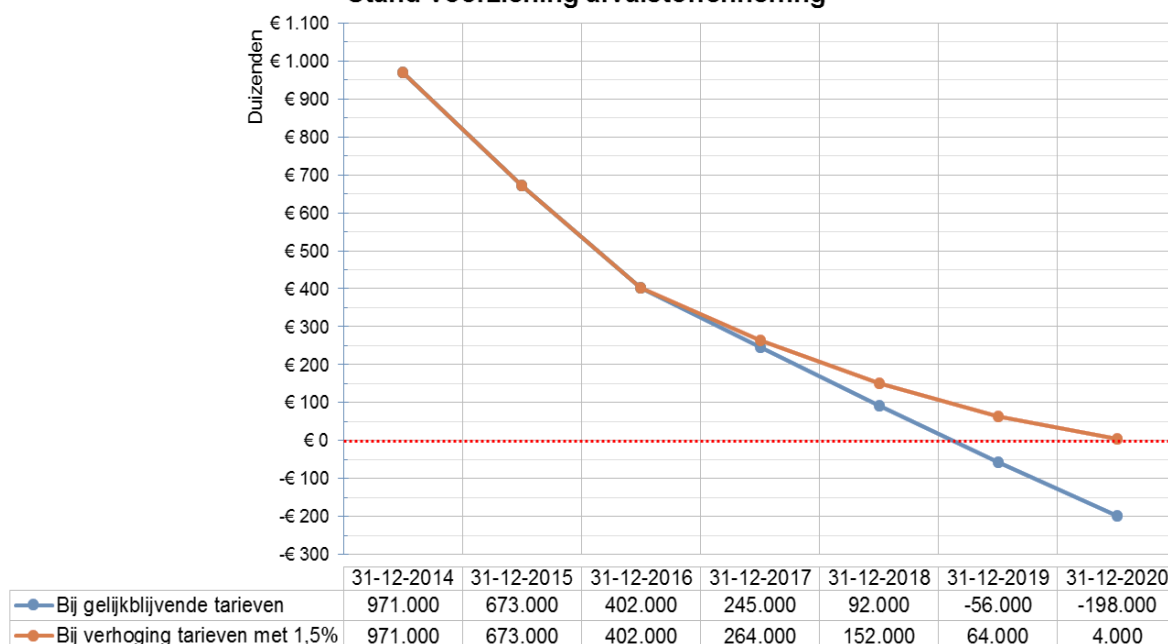
Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. Er gelden afzonderlijke tarieven voor eenpersoons-huishoudens en meerpersoonshuishoudens. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalverwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak.

In 2017 worden de volgende kosten geraamd voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, welke dus toegerekend moeten worden aan de afvalstoffenheffing:

Vuil verwijderen langs wegen	€	84.500
Directe personele kosten	€	63.500
Overhead	€	96.000
Inzamelen huisvuil	€	1.136.000
Uitgaven kwijtschelding	€	37.000
Opbrengst inzamelen huisvuil	€	-342.000
BTW	€	250.000
Totaal	€	1.325.000

Tot 2014 heeft de afvalstoffenheffing meer opgebracht dan gekost. De meeropbrengsten zijn gereserveerd in een voorziening. Door jaarlijks een bedrag uit deze voorziening te onttrekken, kunnen de inwoners van Waalre het te veel betaalde weer terugkrijgen door korting op de tarieven. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2017 in deze meerjarenbegroting 2017 -2020 moet een doorkijk gemaakt worden naar de ontwikkeling van de kosten, de tarieven en de voorziening tot 2020. Indien de tarieven van 2015 en 2016 gehandhaafd blijven voor 2017 e.v., ontstaat in 2019 feitelijk een negatief saldo op de voorziening afvalstoffenheffing. Dit is niet toegestaan. Door de tarieven vanaf 2017 jaarlijks met ca. 1,5 % te indexeren resteert in 2020 ca. €4.000 in de voorziening bij gelijkblijvende samenstelling van huishoudens en gelijkblijvende kosten. Zie onderstaande grafiek.

Stand voorziening afvalstoffenheffing

De tarieven afvalstoffenheffing ontwikkelen zich van 2016 -2020 in de berekening van voorgaande als volgt:

Afvalstoffenheffing	2016	2017	2018	2019	2020
1 pers. huishouden	€ 108	€ 110	€ 112	€ 114	€ 116
meer pers. huishouden	€ 180	€ 183	€ 186	€ 189	€ 192

De afvaltransitie, die enkele jaren geleden is ingezet, heeft geleid tot lagere kosten. Met de verlaging van de tarieven in 2015 met ca. 12 % is, naast de beschikbare voorziening, al rekening gehouden met deze lagere kosten. In verband met de uitputting van de voorziening afvalstoffenheffing moeten de tarieven de komende jaren ontwikkelen naar 100 % kostendekkendheid. Dit kan door te streven naar nog lagere kosten en/of door de tarieven te verhogen. De inschatting is dat de efficiëntere afvalstoffeninzameling zich nog niet volledig heeft uitbetaald. Daarnaast loopt een proef met de afvalfiets. In 2017 zal meer duidelijkheid ontstaan over de financiële effecten hiervan en wat dit betekent voor de werkelijk te hanteren hoogte van de afvalstoffenheffing. Met deze begroting wordt alleen de afvalstoffenheffing voor 2017 vastgesteld.

In onderstaande tabel wordt voor 2014 tot en met 2017 de ontwikkeling weergegeven van:

- de kosten die verhaald moeten worden middels de afvalstoffenheffing;
- benodigde tarieven om de kosten 100 % te dekken;
- de onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing, waardoor inwoners een korting op de tarieven kunnen krijgen;
- de vastgestelde tarieven (dus inclusief de korting);
- de werkelijke kostendekkendheid van de gehanteerde tarieven.

Tarieven en kostendekkendheid afvalstoffenheffing	2014	2015	2016	2017
Te verhalen kosten	€ 1.476.000	€ 1.482.000	€ 1.442.000	€ 1.325.000
100% kostendekkend tarief				
1 pers. huishouden	€ 143	€ 144	€ 141	€ 128
meer pers. huishouden	€ 225	€ 226	€ 223	€ 202
Onttrekking uit voorziening	€ 206.000	€ 336.000	€ 291.000	€ 138.000
Resterende te verhalen kosten	€ 1.270.000	€ 1.146.000	€ 1.151.000	€ 1.187.000
Vastgesteld tarief				
1 pers. huishouden	€ 123	€ 108	€ 108	€ 110
meer pers. huishouden	€ 204	€ 180	€ 180	€ 183
Werkelijke kostendekkendheid tarieven	86,0%	77,3%	79,8%	89,6%

Met de verhoging van 1,5% krijgen één- en meerpersoonshuishoudens dus nog steeds € 18, respectievelijk € 19 korting ten opzichte van 100% kostendekkende tarieven.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object, die op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De gemeente mag geen winst op de rioolheffing maken. In 2017 worden, exclusief de vereiste storting in de voorziening t.b.v. het GRP de volgende kosten toegerekend:

Rioolbeheer	€ 43.000
Pompen en riolen	€ 450.000
Huisaansluitingen	€ 2.500
Rioolontstoppingen	€ 71.000
Waterlossingen en sloten	€ 27.500
Directe personele kosten	€ 26.000
Overhead	€ 110.000
BTW	€ 114.000
Totaal	€ 844.000

Het beleid van de gemeente is dat de taak riolering kostendekkend is. In het vastgestelde verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) is afgesproken om de tarieven met jaarlijks 3% te verhogen in 2014 t/m 2017. In de volgende tabel staan de tarieven opgenomen, geraamde opbrengsten bij deze tarieven en de kostendekkendheid van de tarieven.

Tarieven en kostendekkendheid rioolheffing	2016	2017
Heffing per aansluiting	€ 187	€ 192
Geraamde opbrengst	€ 1.455.000	€ 1.502.000
(Toegerekende) kosten begrotingsjaar	€ 1.246.000	€ 844.000
Storting in voorziening (zie vGRP)	€ 209.000	€ 658.000
Kostendekkendheid tarieven	100 %	100 %

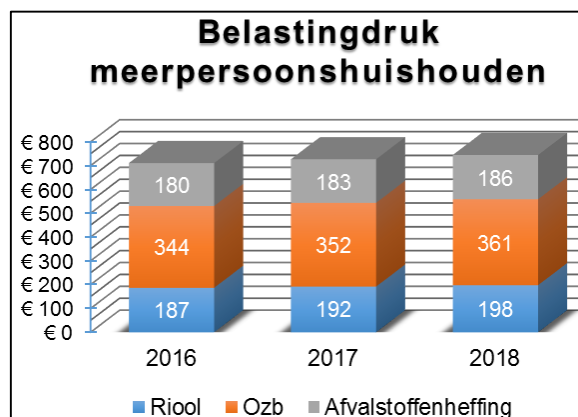
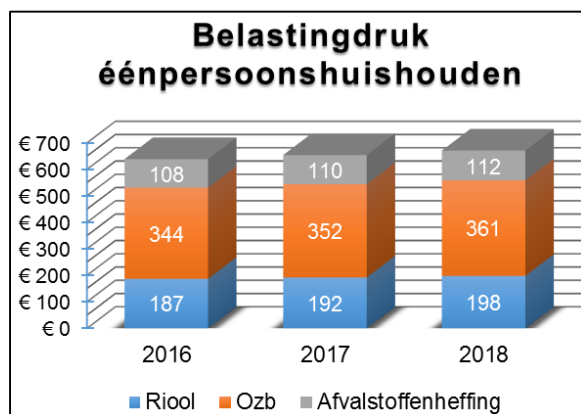
Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld het verstrekken van een document zijn zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. De diensten en bijbehorende tarieven zijn opgenomen in de door de raad vast te stellen legesverordening. Komend jaar wordt gewerkt aan het uitwerken van de kostentoerekening aan de leges.

Gemeentelijke belastingdruk per huishouden

In de volgende tabel staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen per één- en meerpersoonshuishouden. In de figuren staat hoe deze is opgebouwd. Voor de ozb gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde in Waalre van € 299.000 (in 2015 € 295.000)

Totale gemiddelde belastingdruk	2016	2017	2018
éénpersoonshuishouden	€ 639	€ 654	€ 671
meerpersoonshuishouden	€ 711	€ 727	€ 745
Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar	2,0 %	2,2 %	2,5 %

Toelichting belastingdruk

Elke gemeente kan in het kader van de gemeentelijke autonomie uitgaven doen voor een hoger voorzieningenniveau en dat kost belastinggeld. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt gerekend het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

Gemiddelde woonlasten 2016 bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop met de muis kan worden geklikt om de tarieven van elke gemeente in beeld te krijgen. De gemeente Waalre heeft in 2016 van de toen 390 geregistreerde gemeenten en deelgemeenten de 132e plaats voor wat betreft de belastingdruk. Uit de tabel op de volgende pagina blijkt, dat de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal iets onder een gemiddeld niveau liggen. Regionaal gezien zijn we op een 5^e plaats gebleven.

Rangnr Regio	plaats	huis-houden 1 p	huis-houden >1 p	Rangnr NL 2014	Rangnr NL 2015	Rangnr NL* 2016
1	Veldhoven	511	579	7	18	15
2	Eindhoven	519	594	19	15	20
3	Geldrop-Mierlo	504	612	29	20	30
4	Best	664	664	101	92	74
5	Waalre	639	711	192	136	132
6	Valkenswaard	701	774	262	259	251
7	Cranendonck	665	802	292	249	298
8	Bergeijk	611	827	222	277	323
9	Eersel	599	835	340	350	339
10	Bladel	527	882	275	307	367
11	Heeze Leende	749	980	409	398	385
12	Nuenen ca	753	1033	412	400	391
Gemiddeld Nederland			723			

*Conform CBS heeft Nederland 390 gemeenten. www.Coelo.nl rekent in 2016 met 396 (deel)gemeenten.

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invoeringswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100 % van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Toeristenbelasting

In 2017 wordt de verordening toeristenbelasting ter vaststelling aangeboden aan de raad. Na vaststelling van de verordening wordt toeristenbelasting betaald door degenen die binnen onze gemeente verblijven in o.a. hotels, pensions en vakantieverblijven en niet als ingezetenen zijn ingeschreven. Na invoering worden structurele baten geraamd op €50.000 en structurele lasten voor de uitvoering op €5.000. Eenmalige invoeringskosten voor 2018 worden geraamd op €10.000.

Toeristenbelasting	2017	2018	2019
Geraamde opbrengst	€ 0	€ 35.000	€ 45.000

Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over

Waalre is financieel gezond en het is belangrijk dat dit zo blijft. Alleen dan kan Waalre haar taken uitvoeren. In deze paragraaf is voldaan aan de wens vanuit de Provincie als de accountant om het weerstandsvermogen uit te drukken in een ratio. Met dit ratio zullen we het weerstandsvermogen de komende jaren volgen en analyseren.

De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is één van de paragrafen die het Besluit Begroting en Verantwoording voorschrijft om op te nemen in de begroting en verantwoording. Deze paragraaf bestaat uit twee onderdelen:

- Risicomanagement en Weerstandsvermogen; en
- Financiële kengetallen (in relatie tot de BBV).

Risicomanagement en Weerstandsvermogen

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor is inzicht nodig in de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio). Ons weerstandsvermogen is het vermogen waarover we beschikken om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt.

Het weerstandsvermogen wordt vanaf deze begroting 2017 uitgedrukt in een ratio (beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigd weerstandscapaciteit). Voor de objectivering van de hoogte van het benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen. Om de ratio te duiden maken we gebruik van onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Allereerst wordt de conclusie over Waalres weerstandsvermogen weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigd weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) is voor Waalre in 2017 (EUR 11.672.855 / EUR 2.085.822 =) 5,6. Dit betekent dat ons weerstandsvermogen volgens de waarderingstabel op dit moment uitstekend is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van

90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen. Stille reserves (ad. € 4.295.000) en fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Indien deze buiten beschouwing worden gelaten is het weerstandsvermogen nog steeds hoger dan twee, namelijk 2,8.

In de komende jaarstukken en begrotingen wordt de weerstandsvermogen ratio vergeleken met het voorgaande jaar en zullen we een daling of stijging analyseren. In deze begroting 2017 is deze ratio echter voor het eerst berekend.

Met uw raad zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de ratio voor het weerstandsvermogen. In plaats daarvan is met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen een absolute omvang van de ondergrens voor de Algemene bufferreserve vastgesteld ad. € 2.500.000 als laatste "achtervang". Waalre voldoet met een Algemene reserve ad. € 3.617.000 ruimschoots aan deze ondergrens.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt. Bijvoorbeeld door het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Tenslotte heb wij de risico's beoordeeld door ze, conform onderstaande figuur, een kleur gegeven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x 1.000)	Kans	Zeerklein 10%	Klein 25%	Gemiddeld 50%	Groot 75%	Zeergroot 90%
≥ €1.000						
€500 - €1.000						
€250 < €500						
€100 < €250						
€50 < €100						
< €50						

Vanaf de volgende pagina treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en -beoordeling aan.

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
1	<i>Jeugdzorg</i>	Jeugdzorg is een open einde regeling. Door de korting op het budget loopt Waalre een risico.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijke monitoring van kosten en verwachtingen. D.m.v. PlusTeam op langere termijn doelmatiger zorg bieden. Reserve Sociaal Domein biedt incidentele opvang voor hoge kosten.
2	<i>WMO</i>	De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), is een open einde regeling. Door bedragen laag (aan de onderkant) te begroten worden de risico's hoger.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijke monitoring van kosten en verwachtingen. Risico neemt toe door verlaging budget. Ook hiervoor dient reserve Sociale Domein als incidentele opvang.
3	<i>Plus Team</i>	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvermogen.			€ 22.830		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting PlusTeam. In deze begroting is een risicoparagraaf opgenomen waarin vermeld is hoe men risico's beheerst.
4	<i>GGD</i>	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.			€ 27.500		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. overleg met de GGD over hun begroting en jaarrekening.
5	<i>Instream statushouders</i>	Kan gevolgen hebben voor meerdere disciplines binnen de gemeentelijke begroting.	75%	€ 250.000	€ 187.500		Periodieke monitoring van de gevolgen voor Waalre (zie Kademota 2017)
6	<i>Vennootschapsbelasting</i>	Gemeenten zijn belastingplichtig voor activiteiten waar zij zich als een onderneming gedragen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		Op basis van een gedegen inventarisatie om onverwachte belastingaanslagen (vpb) en boetes te voorkomen lijkt het risico voor Waalre alleen eventuele winsten uit grondexploitatie te betreffen. Dit kan worden opgevangen binnen de grondexploitatiegebieden of reserve grondexploitatie.
7	<i>Bouwgrond-exploitatie</i>	Realisatie verwachte opbrengst is onzeker. Merkbaar is dat de woningmarkt zich langzaam herstelt. Risico's worden per gebied gekwantificeerd in de exploitatieopzet.	10%	€ 1.270.000	€ 127.000		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Als buffer is een deel van de algemene reserve beschikbaar. Zie verder paragraaf G.
8	<i>Appartementen-complex</i>	Ontwikkelaar kleinschalig appartementencomplex heeft Waalre aansprakelijk gesteld voor substantieel bedrag (vertragings)schade a.g.v. onjuist doorlopen procedure.	10%	Bedrag deel van bedrag claims			De rechter heeft in 2015 bepaald dat sprake is van een vertragsperiode van ca. 3 jaar. De exacte hoogte van het schadebedrag ligt voor bij de rechtbank. Uitspraak wordt verwacht in 2016, daarna staat beroep open.
9	<i>Sportparken</i>	Huur nieuwe sportvelden is verhoogd. Indien de Stichting de huur van de sportvelden niet kan betalen zijn wij verantwoordelijk voor de gehele kapitaallast.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Periodiek overleg met de Stichting aangaande hun financiële positie.
10	<i>Onderhoud sportparken</i>	Per juli 2014 is onderhoud sportparken overgedragen aan sportstichting Waalre. Indien de Stichting dit onvoldoende uitvoert kan dit de gemeente extra kosten.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Jaarlijks wordt een keuring uitgevoerd om te monitoren of de subsidie afdoende is voor het gewenste niveau van onderhoud.
		Vanuit het rijk is een belastingwijziging (BTW) aangekondigd. Mogelijk dient eenmalig een deel van de terugontvangen BTW over de investering t.b.v. de renovatie van de buitensportaccommodatie Aalst terugbetaald te worden aan de belastingdienst.	25%	€ 136.000	€ 34.000		
		Daarnaast kan de BTW wijziging een structurele last betekenen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		
11	<i>Bijdrage realisatie N69</i>	Extra onderhoudskosten N69 na overdracht van provincie naar gemeente Waalre. Gaat drie jaar na ingebruikname spelen (+/- 2018).	75%	€ 165.000	€ 123.750		Structurele ophoging van onderhoudsbudget wegen is noodzakelijk. Grootte van onderhoudsbudget is afhankelijk van de bijdrage provincie bij overdracht.
12	<i>Gewaarborgde geldleningen</i>	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	€ 25.000.000	€ 250.000		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties.
13	<i>Bodemsanering</i>	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	€ 500.000	€ 50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomssituatie en mate van bodemverontreiniging.

Nr. Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
14	Zwerfvuul/ illegale stort Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en vervoorzaker is zelden te	75%	€ 100.000	€ 75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
15	Vuilverwerking Attero I.v.m. het lager aangeboden aantal tonnages restafval dan afgesproken, wordt door vuilverwerkingsbedrijf Attero een schadebedrag geclaimd.	25%	€ 190.000	€ 47.500		Inmiddels is er een uitspraak van de rechter waarin de vordering is afgewezen. Attero heeft in april 2016 een vordering tot vernietiging van dit vonnis ingediend. Het risico blijft daarom staan. Het contract met Attero loopt 1 februari 2017 af.
16	Schadeclaims De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen. Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers.	50%	€ 1.500.000	€ 750.000		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
		25%	€ 10.000	€ 2.500		
				€ 2.217.580		Subtotaal
				€ 1.995.822		Subtotaal 90%
17	Risico's onvoorzien Stelpost voor gebeurtenissen met een niet gekwantificeerd/benoemd negatief gevolg.			€ 100.000		N.v.t.
				€ 2.085.822		90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de opbouw van Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit 2017				
	2016		2017	
	<u>Incidenteel</u>	<u>Structureel</u>	<u>Incidenteel</u>	<u>Structureel</u>
a. exploitatie				
- ruimte OZB belasting (fictief)	€ -	€ 1.500.000	€ -	€ 1.500.000
- post onvoorzien (regulier)	€ 100.000	€ 90.000	€ 74.000	€ 90.000
	€ 100.000	€ 1.590.000	€ 74.000	€ 1.590.000
b. vermogen				
- algemene bufferreserve	€ 6.577.000	€ -	€ 3.617.067	€ -
- algemene reserve grondexploitatie			€ 723.812	
- algemene reserve sociaal domein			€ 1.000.000	
- algemene reserve vrij besteedbaar	€ 919.000	€ -	€ 372.976	€ -
- stille reserves	€ 1.600.000	€ -	€ 4.295.000	€ -
	€ 9.096.000	€ -	€ 10.008.855	€ -
Totale weerstandscapaciteit	€ 9.196.000	€ 1.590.000	€ 10.082.855	€ 1.590.000
<u>Incidenteel en structureel samen</u>		€ 10.786.000		€ 11.672.855

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre in 2017 dus uit op uit op:

$$\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{EUR } 11.672.855}{\text{EUR } 2.085.822} = 5,6$$

Financiële kengetallen (horizontale verantwoording)

Het opnemen van financiële kengetallen in de begroting en jaarrekening past in het streven naar meer transparantie. De kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Kengetallen moeten daarbij in samenhang en in onderlinge verhouding beoordeeld worden. Zie de figuur op de volgende pagina.

Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. De verwachting is dat in de komende jaren normen ontwikkeld worden en er wellicht ook een landelijke normering komt. Vooralsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel.

Kengetal	Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2 De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3 Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4 Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5 Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de 5 kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd, het oordeel op basis van bovenstaande tabel weergegeven, evenals het landelijk gemiddelde. De berekening en duiding van individuele kengetallen worden onderaan de paragraaf toegelicht.

Kengetal	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Oordeel	gemid. NL 2014
1a Netto schuldquote	-26,6%	-18,4%	-9,1%	-2,5%	Voldoende	76,3%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-29,1%	-20,4%	-9,2%	-3,9%	Voldoende	56,4%
2 De solvabiliteitsratio	55,4%	49,7%	44,2%	28,9%	Matig	33,8%
3 Kengetal grondexploitatie	13,8%	13,8%	14,3%	8,7%	Voldoende	27,1%
4 Structurele exploitatieruimte	0,0%	1,1%	-0,8%	0,1%	Matig	n.v.t.
5 Belastingcapaciteit	101,4%	99,0%	99,3%	100,6%	Matig	100,0%

Conclusie op basis van de kengetallen

Waalre laat een gezonde financiële basis zien. Twee van de vijf kengetallen laten een (zeer ruime) voldoende oordeel zien en drie een matig. Zichtbaar is wel dat Waalre de laatste jaren ingeteerd heeft op haar reserves. Door investering in een nieuw multifunctionele gemeentehuis zullen de reserves de komende jaren verder afnemen. Daar staat de verwachting tegenover dat inkomsten uit grondexploitaties gegenereerd worden. Deze gecalculerde winsten uit grondexploitaties zijn niet meegenomen in bovenvermelde kengetallen. De investering in een nieuw multifunctioneel gemeentehuis is al wel meegenomen als o.a. afname eigen vermogen in de kengetallen. Pas als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen. Hierbij dienen de kengetallen altijd in samenhang te worden beschouwd.

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Op deze indicator scoort de gemeente Waalre ruim '**voldoende**' in verband met een negatieve schuldquote van 2,5 % (3,9% wanneer gecorrigeerd voor verstrekte leningen).

2. De solvabiliteitsratio:

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Waalre scoort met 28,9 % een '**matig**'. Dit indiceert evenwel dat Waalre een gezonde vermogenspositie heeft. Deze ratio verslechterd ten opzichte van 2016 met de uitvoering van de begroting als gevolg van voorgenomen investeringen, zoals in het multifunctioneel gemeentehuis.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde baten. De paragraaf grondbeleid en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) bieden hierin meer inzicht.

Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Twee maal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Met een percentage van 8,7 % heeft de grondexploitatie een relatief laag aandeel in de financiële exploitatie van de gemeente Waalre en scoort Waalre '**voldoende**'. Daarmee is het risico beperkt.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De Waalrese begrotingsruimte scoort met 0,1 % een '**matig**' op deze indicator.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De Waalrese woonlasten bevinden zich met 100,6% net boven het landelijk gemiddelde en scoren daarmee een '**matig**'.

De WOZ waarde ligt in Waalre in 2016 met €299.000 tegenover €219.000, 36,5% boven het landelijk gemiddelde (zie paragraaf A). Wanneer hiervoor wordt gecorrigeerd, ligt de totale belastingdruk in Waalre op 86,6 % van het landelijk gemiddelde. Daarmee zou Waalre voor dit kengetal wel '**voldoende**' scoren. Daarnaast geldt ook nog eens dat de lasten in het begrotingsjaar (t) worden vergeleken met de lasten van het landelijk gemiddelde in het jaar t-1.

Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen

Waar gaat de paragraaf over

Onderhoud kapitaalgoederen gaat over het beheer en onderhoud van wegen, openbaar groen, riolering en gebouwen. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en bijbehorende financiële lasten.

Wegen

Om goed, planmatig, onderhoud te kunnen uitvoeren moet met enige regelmaat de kwaliteit van de verharding worden geïnspecteerd. Dan wordt er ook inzicht verkregen in de budgetten die voor het onderhoud noodzakelijk zijn. De rapportage van zowel de inspectie als de berekening van de benodigde budgetten gebeurt normaliter in een wegenbeheersplan. Een wegenbeheersplan is geen wettelijke verplichting. Uit het wegenbeheersplan (2015-2018) blijkt dat in de periode 2010-2014 de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen van 958.000 m² naar 980.000 m² (380.000 m² asfaltverharding en 500.000 m² elementenverharding). De kwaliteit is als volgt samen te vatten:

Kwaliteit	Gewenst	2010	2014
Voldoende	78-88%	90%	95%
Matig	8-13%	4%	3%
Onvoldoende	4-9%	3%	1%
Achterstallig	0%	3%	1%

Verbetering van het kwaliteitsniveau is te verklaren minder vorstschade door zachte winters van de laatste jaren en doordat bij de aanleg van glasvezel veel trottoirs zijn herstraat.

Voor het reguliere onderhoud is het budget voor 2017 op hetzelfde niveau als 2016 gehouden en taakstellend.

	2016-2019
Straten en pleinen	€ 145.000
Rationeel wegbeheer	€ 231.500
Totaal	€ 376.500

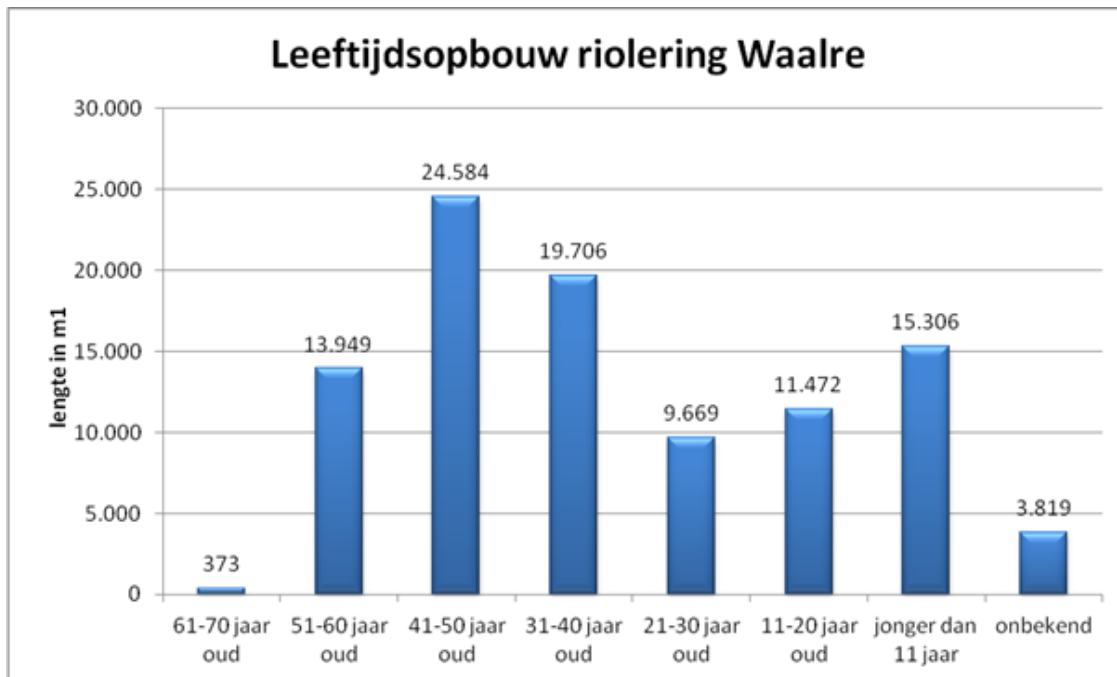
Riolering

Een goed rioelstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioelstelsel zorgt ervoor dat het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving worden verwijderd en dat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het in stand houden van het rioelstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Wet Milieubeheer (Wm). In deze wet is vastgelegd dat de invulling van de zorgplicht inzichtelijke gemaakt moet worden. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Maar riolering maakt ook deel uit van het watersysteem, dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Nationaal Bestuursakkoord Water

De vaste rioleringsgegevens van de gemeente worden in een geautomatiseerd beheersysteem verwerkt. Ook de resultaten van de inspecties zijn in dit beheersysteem opgenomen. De totale lengte van de riolering in de gemeente Waalre bedraagt ca. 99 kilometer waarvan 78 kilometer een gemengd stelsel is. De leeftijdsopbouw van het rioolstelsel is als volgt:

Inkomsten

Van elk onroerend goed dat is aangesloten op de riolering wordt bij de eigenaar van dat pand rioolheffing in rekening gebracht. Voor 2016 is deze vastgesteld op € 187,-. Dit tarief wordt elk jaar aan de hand van de in het VGRP (Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan) vastgestelde percentage verhoogd. Bij de behandeling van het VGRP in 2013 is besloten om dit tarief jaarlijks met 3% te laten stijgen. Dit resulteert in een heffing van € 192,- in 2017. Zie ook paragraaf A.

De tarieven worden bepaald op basis van alle kosten die worden gemaakt voor de riolering over van een periode van 60 jaar. Soms zijn er in een jaar meer inkomsten dan uitgaven. Het overschot wordt gestort in de "Voorziening vervanging riolering". Als er een jaar een tekort is, wordt dit tekort aangevuld vanuit dezelfde voorziening.

Uitgaven

De kosten voor het onderhoud is onderverdeeld in:

- Regulier jaarlijks onderhoud: kolken en rioolgemalen reinigen; periodiek reinigen en onderhouden oppervlaktewater; kosten onderhoud 2017 is begroot op ca. € 200.000 (incl. € 600.000 kapitaalslasten);
- Vervangings- en verbeteringsinvesteringen zoals vervanging riolering; posten vervanging riolering in 2017 ca. € 1.500.000.

Openbaar Groen

Openbaar groen is, zeker de laatste jaren, aan verandering onderhevig en de ontwikkelingen gaan snel onder invloed van de betrokkenheid van inwoners bij de woonomgeving, kwaliteit van de leefomgeving, het duurzaamheidsaspect en ontwikkelingen binnen de groene sector. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk om met beleid richting te geven aan de veranderingen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'groen' is het volgende kaderstellend:

- **Groenbeleidsplan "Groen heeft de Toekomst"**

In het groenbeleidsplan is de visie gegeven op het groen binnen de gemeente Waalre. Het belangrijkste doel is het behouden van de kwaliteit van de groenstructuur door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur.

- **Bomenbeleidsplan gemeente Waalre**

De belangrijkste boomstructuren zijn in dit plan vastgelegd. Het behoud van de karakteristieke boomstructuur en een kwalitatief bomenbestand is de belangrijkste doelstelling van het plan.

- **Flora en faunawet**

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van inheemse planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden.

- **Plantenziektenwet**

De plantenziektenwet heeft als doel het voorkomen van het optreden en de verspreiding van schadelijke organismen.

Enkele cijfers onderhoud groenvoorzieningen en laan- en straatbomen:

Oppervlakte plantsoenen	34	hectare
Laan- en straatbomen	13.300	stuks
Wegbermen	21	hectare
Begrazingsprojecten	7	hectare
Bloemrijk (nat)grasland en ecologische terreinen	10	hectare
Sloten, watergangen en retentievoorzieningen	2	hectare
Plantsoenmeubilair	165	stuks
Bloembakken	100	stuks
Wisselperken	3	are

Beschikbaar budget voor het jaarlijks onderhoud van de plantsoenen en laanbomen:

- Uitbesteding onderhoud plantsoenen en gazons € 377.500
- Onderhoud laanbomen, meubilair etc. € 110.000
- Maaien bermen, reconstructies € 85.000

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ca. 4.300 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. Jaarlijks wordt het budget in eerste instantie gebruikt

voor het verhelpen van storingen, schades en vandalisme. In tweede instantie voor gepland onderhoud zoals preventieve lampvervanging en schilderwerk. Als laatste wordt het budget gebruikt voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Het wijkgericht vervangen van oude armaturen door energiezuinige (LED) lampen, zal ook de komende jaren worden voortgezet, gecombineerd met het vervangen van de oudste lichtmasten bijvoorbeeld langs ontsluitingswegen. Daarmee wordt een verdere besparing gerealiseerd op de energielasten en een verbetering tot stand gebracht van de sociale veiligheid en wordt het omvallen van verroeste masten voorkomen.

Het OVL bestand in Waalre bestaat uit:

- Masten

Van de 4.100 masten bestaat het overgrote deel uit stalen masten. Hiervan hebben circa 600 masten de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De komende jaren worden deze masten vervangen

- Armaturen

Tegelijkertijd met het vervangen van lichtmasten wordt gekeken of het armatuur ook vervangen dient te worden. De meeste echt oude armaturen zijn de laatste jaren vervangen. Bij vervangingen wordt zo veel mogelijk led toegepast. Dit is duurzamer en hiermee wordt meteen bespaard op het energieverbruik.

- Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hiermee worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 84.000

Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 88.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld te krijgen en houden worden deze panden om de paar jaar geïnspecteerd om input te krijgen voor het (bouwkundig) meerjarenonderhoud. De hoeveelheid panden varieert door de verkoop en aankoop van panden. In 2016/2017 worden er zonnepanelen geplaatst op sporthal de Pracht en het Hazzo. Stichting WEL is verantwoordelijk voor de plaatsing van de panelen en exploitatie.

Eind 2017 / begin 2018 zal de bouw van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis het einde naderen. Volgens de planning kunnen we in Q1 van 2018 het nieuwe gebouw betrekken. Het onderhoud zal geschieden middels een 15-jarig prestatiegericht onderhoudscontract.

Paragraaf D financiering

Waar gaat de paragraaf over

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). Deze paragraaf is gebaseerd op de landelijke en lokale wet- en regelgeving en de manier waarop dit lokaal uitgevoerd wordt. De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm.

De *kasgeldlimiet* bepaalt hoeveel geld we mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De kasgeldlimiet wordt vastgesteld op basis van een percentage van het begrotingstotaal aan het begin van het jaar, op dit moment 8,5 %. De gemiddelde netto kortlopende schuld per kwartaal mag niet meer bedragen dan genoemd percentage van de totale jaarbegroting. De kasgeldlimiet is voor Waalre op dit moment ca. € 2,4 miljoen. Waalre beschikt op dit moment over voldoende eigen liquide middelen en heeft nog geen leningen.

De *renterisiconorm* heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over meerdere jaren. Op dit moment speelt de renterisiconorm voor de gemeente Waalre niet, omdat er geen geld wordt geleend.

Het is belangrijk om tijdig te constateren wanneer een vaste geldlening moet worden aangehouden voor bijvoorbeeld de uitvoering van grote werken. Doordat de investeringen gedurende het begrotingsjaar in uitvoering komen, fluctueert de financieringsbehoefte. Hierin wordt zoveel mogelijk voorzien door (goedkopere) kortlopende financiering.

De Wet Fido schrijft ook regels voor het gebruik van het risicovolle beleggingsinstrument derivaten voor. Waalre maakt geen gebruik van derivaten.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat gemeenten meer op hun geldstromen en de hoogte van schulden letten. We spreken van houdbare gemeente financiën als een gemeente ook bij economisch slecht weer genoeg geld overhoudt om aan de schuldverplichtingen te blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen.

Voor de huidige kabinetsperiode is afgesproken dat de decentrale overheden het begrotingstekort geleidelijk terugbrengen van 0,5 procent van het bruto binnenlands product

(bbp) in 2013, naar 0,3 procent bbp in 2017. Het netto financieringssaldo van alle gemeenten bij elkaar mag in een jaar niet boven dat plafond uitkomen. Hiervoor wordt voor decentrale overheden een referentiewaarde vastgesteld voor het toegestane verschil tussen in- en uitgaande kasstromen. De wet HOF biedt het kabinet de mogelijkheid decentrale overheden gezamenlijk te beboeten bij overschrijding van de zogenaamde "tekortnorm": het collectieve aandeel in het EMU saldo^{IV} van de decentrale overheden.

Voor 2016 is er uiteindelijk geen referentiewaarde vastgesteld en worden er ook geen boetes opgelegd bij overschrijding van de referentiewaarde. Op dit moment is nog niet bekend of het Rijk voor 2017 een referentiewaarde per gemeente gaat vaststellen.

Schatkistbankieren

Gemeenten en provincies waren in het verleden vrij om geld op een spaarrekening te zetten en financiële producten, zoals staatsobligaties te kopen. Geld dat bijvoorbeeld op een spaarbank staat, levert rente op. Sinds de invoering van het schatkistbankieren per 15 december 2013 moeten gemeenten, provincies en waterschappen hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Het drempelbedrag voor overtollige middelen is 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000. Het huidige rentepercentage dat hier tegenover staat is 0%, waardoor Waalre helaas dus geen rente ontvangt over haar huidige overtollige middelen.

Vernieuwde BBV

Rentelasten en rentetoerekening

Bij de wijzigingen van het BBV en de invoering van de vennootschapsbelasting (vpb) is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt. In juli 2016 is hiervoor een notitie Rente 2017 gepubliceerd waarin wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten- en baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten. Beoogd is dat gemeenten de werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en jaarstukken en eenduidig en transparant inzichtelijk maken hoe de rente - waar van toepassing - wordt toegerekend. Toepassing van de wijzigingen is pas verplicht voor de begroting van 2018, maar wordt aanbevolen voor de begroting van 2017. In Waalre is ervoor gekozen de wijziging al in deze begroting van 2017 door te voeren.

Wat verandert er concreet? In voorgaande jaren werd een rentevergoeding over het eigen vermogen toegerekend aan betreffende investeringen. Hier stond een (fictieve) rentebaar over het eigen vermogen tegenover. (In Waalre is het al jaren niet nodig geweest om te lenen, dus is er ook al lange tijd geen sprake van een rentelast over aangetrokken vreemd vermogen.) Vanaf deze begroting wordt alleen gerekend met de werkelijke rentelasten. Voor deze begroting betekent dat er ten aanzien van de investeringen geen rente en afschrijvingen (kapitaallasten), maar alleen nog afschrijvingen ten laste van de exploitatie komen. Daar staat tegenover dat er ook geen (fictieve) rentebaar meer in is opgenomen. Per saldo is deze wijziging dus budgetneutraal.

^{IV} Het EMU saldo is het verschil tussen in- en uitgaande kasstromen, waarbij aantrekken en aflossen van leningen niet wordt meegerekend.

EMU-saldo en geprognoseerde balans

Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel. Omdat sturing binnen de gemeente op basis van het baten en lasten stelsel geschiedt, kreeg het EMU-saldo binnen gemeenten niet de aandacht in de begrotings- en verantwoordings-cyclus die door het Rijk nodig wordt geacht. Voor gemeenten is het nu echter van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo overschreden worden. Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is het volgens artikel 20 van het vernieuwde BBV een geprognoseerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo. Via de geprognoseerde balans wordt er meer inzicht verschaft in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. De geprognoseerde balans voor Waalre is opgenomen in de financiële begroting.

Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Deze verordening is door de raad vastgesteld op 16 december 2008. In de verordening zijn de algemene doelstellingen voor de financiering en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. In 2017 wordt een nieuwe financiële verordening voorgelegd aan de raad.

Treasurystatuut

Het treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In het Treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor de gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasury-activiteiten;
- planning- en controlcyclus;
- interne en externe controle.

Uitgangspunten treasury-activiteiten

Voor de meerjarenramingen 2017-2020 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasury-activiteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het Treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.
- De financieringsbehoefte wordt zoveel mogelijk met kortlopende (looptijd minder dan 1 jaar) geldmiddelen gefinancierd, zoals rekening-courant of kasgeldleningen. De reden hiervoor is dat de rente voor kortlopende gelden lager is dan voor langlopende gelden. Momenteel beschikken we nog over voldoende eigen liquide middelen.

Financieringsbehoefte

In Waalre is op dit moment sprake van een financieringsoverschot waardoor er geen geld geleend hoeft te worden. Lopende 2017 verandert dit beeld in een financieringstekort. Het meerjarige beeld is weergegeven in de tabel.

Per datum	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	31-12-2020
Financieringsaldo (in € 1.000)	1.928	4.530	2.628	5.297	6.531
	Overschot	Tekort	Tekort	Tekort	Tekort

Bij een financieringstekort geldt op dit moment een rentepercentage voor kortlopende leningen (< 1 jaar) van ca. 0,1 % en voor langlopende leningen (> 1 jaar) van ca. 1,0%.

Renteoverzicht

Zoals eerder in deze paragraaf is uitgelegd, wordt per 2017 alleen nog gerekend met werkelijke rentelasten. In onderstaand rekenschema staat de prognose voor 2017 voor Waalre opgenomen.

a. De externe rente over de korte en lange financiering		0		
b. De externe rente baten	-/-	<u>0</u>		
Totaal door te rekenen externe rente			0	
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-/-	0		
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	<u>0</u>	-/-	<u>0</u>
Saldo door te rekenen externe rente				0
d1. rente over eigen vermogen		0		
d2. rente over voorzieningen* (gewaardeerd op contante waarde)	€	<u>38.378</u>		
De aan taakvelden toe te rekenen rente			+/-	<u>€ 38.378</u>
e. De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente			-/-	<u>38.378</u>
f. Renteresultaat op treasury	€			<u>-</u>

*Zie overzicht reserves en voorzieningen.

Rente toerekening

De rente die in het bovenstaande rekenschema is opgenomen, is in zijn geheel toe te rekenen aan het taakveld voorzieningen. Indien in de toekomst leningen zouden worden aangegaan, omdat Waalre over onvoldoende liquide middelen zou beschikken, wordt een renteopslag toegerekend aan de investeringen. Indien sprake is van een lening die extern is aangetrokken specifiek ten behoeve van de financiering van een project, zullen de rentelasten direct aan desbetreffend project worden toegerekend.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Waar gaat de paragraaf over

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering na. Dit is van groot belang bij het kunnen uitoefenen van de controlerende taak van de raad. Dit lukt alleen met een betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Volgens de vastgestelde verordeningen legt het college verantwoording af over de bedrijfsvoering aan de raad. Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

Onderstaande indicatoren worden – zoals in de leeswijzer vermeld – voor het eerst berekend in deze Programmabegroting 2017. Er kunnen daarom nog moeilijk conclusies aan verbonden worden.

Beleidsindicator 1 Formatie -Het aantal fte per 1000 inwoners

De begrote formatie per 1 januari 2017 is 93,30 fte. Bij 17.000 inwoners is dat 5,5 fte per 1000 inwoners. Landelijk is dit bij gemeenten met vergelijkbaar inwonertal 7,6. Waalre zit hier onder maar heeft een aantal taken uitbesteed, zoals Werk en Inkomen en de buitendienst. Het aantal fte lijkt daarom prima in verhouding te zijn (Bron: eigen gegevens en vergelijking cijfers vergelijkbare gemeenten uit de Personeelsmonitor AO fonds gemeenten)

Beleidsindicator 2 Bezetting- Het aantal fte per 1000 inwoners

De bezetting per 1 januari 2017 is moeilijk in te schatten, omdat deze afhankelijk is van verloop in 2016 en de mogelijkheid om vacatures in te vullen. Waalre rekent daarom met de werkelijke bezetting op 1 januari 2016. Dat was 83,6 fte en dus 4,9 fte per 1000 inwoners.

Beleidsindicator 3 Apparaatskosten

Dit zijn de noodzakelijke financiële middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Dus alle kosten verbonden aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur. Het totaal aan apparaatskosten bedraagt voor 2017 in Waalre € 7.642.044. Dit is € 450 per inwoner (17.000). Landelijk zijn nog geen cijfers beschikbaar ter vergelijking.

Beleidsindicator 4 Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom

Voor 2017 wordt op basis van ervaringscijfers verwacht dat 12 - 15% van de totale loonsom wordt ingehuurd (Kosten tussen de €718.432 en € 898.040). Landelijk was dit in 2015 bij gemeenten met vergelijkbaar inwonertal 15%. (Bron: eigen gegevens en vergelijking cijfers vergelijkbare gemeenten uit de Personeelsmonitor AO fonds gemeenten)

Beleidsindicator 5 Overhead

Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De overhead voor 2017 bedraagt in Waalre totaal € 4.997.801, dit betreft ca. 17,8 % van de totale begroting. Landelijk zijn nog geen cijfers beschikbaar ter vergelijking.

Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken

- Een zelfstandige innovatieve netwerkgemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie die in contact staat met de samenleving en bijdraagt aan het versterken van de lokale democratie en dienstverlening aan de inwoners van Waalre.
- Een interne organisatiestructuur die flexibel, kwalitatief en toekomstbestendig is zodat effectief en efficiënt ingespeeld kan worden op ontwikkelingen in de samenleving bijvoorbeeld op het gebied van ICT, communicatie en financiën. Hierbij wordt het concept 'Het Nieuwe Samenwerken' gehanteerd.
- Een duurzaam financieel gezonde organisatie.
- Kwalitatief hoogwaardige en efficiënte werkprocessen die aansluiten bij de behoefte van de (interne en externe) klant.
- De gemeente Waalre werkt op steeds meer beleidsterreinen samen met andere gemeenten en partijen. Dat is goed voor de kwaliteit van de dienstverlening en voor de gemeentelijke financiën.
- Het versterken van de horizontale verantwoording voor de wettelijke taken die de gemeente in medebewind heeft.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Zorgen dat alle bedrijfsonderdelen werken volgens het principe 'Het Nieuwe Samenwerken', waarbij onderlinge afstemming en verbondenheid centraal staat. Het nieuwe samenwerken betreft de gehele organisatie (dit is verder uitgewerkt onder de thema's personeel, ICT, communicatie, juridische kwaliteitszorg en financiën).
- Inrichten van bedrijfsprocessen zodat deze functioneren als netwerkgemeente ondersteunen. Optimalisering en kwaliteitsverbetering conform planning voortzetten.
- Inrichten van de werkplekken zodat ontmoeten gefaciliteerd wordt en plaats en tijd ongebonden werken mogelijk wordt.
- Zorgen voor een open en benaderbare cultuur en het actief faciliteren van initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving.
- Horizontaal toezicht tussen raad en college wordt versterkt en het verticale toezicht (door Rijk of provincie) komt meer op afstand te staan.

Jaar 2017

- De Interne Controle en de kwaliteit van de processen is verder verbeterd door meer te sturen op risicovolle processen en het uitvoeren van periodieke interne controles. Daarnaast worden de verbeteracties genoemd in de managementletter van de accountant en de verbeterpunten uit de eigen interne controles planmatig uitgevoerd.
- De werkprocessen zijn efficiënt en doelmatig georganiseerd voor zover dit nodig is om het Zaakgericht Werken en Het Nieuwe Samenwerken mogelijk te maken.
- Het strategisch opleidingsplan (inclusief Management Development) dat in 2016 is opgesteld is uitgevoerd ter ondersteuning van het creëren en stimuleren van een open en benaderbare cultuur en het actief faciliteren van initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving.
- Het Horizontaal Toezicht is verder versterkt door het verder ontwikkelen van terugkerende beleidsindicatoren in de programmabegroting en jaarrekening.

Huisvesting

Wat willen we bereiken

Een duurzaam, toekomstbestendig, flexibel en multifunctioneel gemeentehuis waar samenwerken, dienstverlening, beleving, ontwikkeling en ontmoeten centraal staan. Het ontwerp is samen met alle stakeholders bedacht en wordt door de gebruikers gewaardeerd. We komen er graag en zijn er trots op.

Wat gaan we ervoor doen

Jaar 2017

- Het multifunctionele gemeentehuis is gebouwd en opgeleverd.
- De gemeentelijk organisatie is voorbereid op het nieuwe samenwerken.
- De inrichting en buitenruimte zijn gerealiseerd.

Jaar 2018

- De verhuizingen vinden plaats.
- De ingebruikname is voorzien eerste kwartaal 2018.
- Het gebouw wordt feestelijk geopend en er zal een open dag plaatsvinden.
- In de nazorgfase zullen bouwkundige onvolkomenheden worden opgelost.
- Het project wordt met een eindrapportage en evaluatie afgesloten.

Wat mag het kosten

Het totale taakstellende krediet bedraagt €9,33 miljoen en wordt gedekt uit de verzekeringsgelden en de exploitatie (huur). Daarnaast zullen het beheer en onderhoud binnen de begroting worden geborgd.

Personeel

Wat willen we bereiken

Personeel dat in staat is om uitvoering te geven aan de taken van de netwerkgemeente volgens het concept Het Nieuwe Samenwerken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

Resultaatgericht werken

- Werken met resultaat afspraken, die -afgeleid van de begroting- afgestemd en afgesproken worden met de medewerkers. Het management stuurt hier ook op.
- Resultaatafspraken onderdeel laten uitmaken van de gesprekken die het management met de medewerkers regelmatig voert. Naast afspraken over de gewenste resultaten, is ook aandacht voor de talenten, de ontwikkelbehoefte en opleidingswensen van de medewerker.
- De afspraken opnemen in de planning en control cyclus en proactief communiceren over de geplande resultaten. Bijstelling van de planning gebeurt pas na overleg met betrokkenen, het college en de raad.

Het Nieuwe Samenwerken

- Werken als innovatieve netwerkgemeente, gericht op samenwerking.
- Samenwerking zoeken om elkaar te versterken zowel intern, als met derden. Dit kan zijn om de continuïteit te waarborgen en/of de kwaliteit te verbeteren.
- Omvangrijke projecten (Transities) gezamenlijk met externe partijen uitvoeren.
- Voorbereidingen treffen om te anticiperen op de realisering van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis ten behoeve van het kantoorconcept 'Het Nieuwe Samenwerken: 'plaats- en tijdonafhankelijk werken'.
- Het Nieuwe Samenwerken is meer dan een kantoorconcept. Aandacht besteden aan afstemming en modernisering van het personeelsbeleid, de stijl van leidinggeven, het samenspel tussen manager en medewerkers, de inzet van talenten en het opleiden van management en medewerkers.

Flexibele schil

- De flexibele schil qua formatie/bezetting zodanig inzetten dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de inzet van arbeid bij piek- en dalmomenten.
- Onderzoeken of het vergroten van de mobiliteit in samenwerking met de regio een bijdrage levert aan de flexibele schil.
- Continu monitoren personeelsbudget en functiehuis, doorontwikkelen organisatie.

Personeelsbeleid

- Leiderschap bij managers ontwikkelen door het bieden van ondersteuning.
- Opleiding- en training organiseren om professionaliteit van medewerkers te vergroten, kennis op niveau te houden en ontwikkelingsmogelijkheden te vergroten.
- Arbobeleid actualiseren.
- Werkplekken voor mensen met een beperking realiseren.

Jaar 2017

- De kerncompetenties zijn opnieuw bekeken en vastgesteld. Hier wordt op gestuurd bij ontwikkeling van medewerkers en bij werving en selectie van nieuwe medewerkers.
- Er is gewerkt met een gesprekscyclus gericht op reflecteren, leren en ontwikkelen het bereiken van de beoogde resultaten. In de gesprekscyclus heeft het ontwikkelen van competenties, talenten, mobiliteit en samenwerking een prominente plaats gekregen. De managers zijn getraind om deze onderwerpen in de gesprekken op de juiste manier een plaats te geven.
- Er is gewerkt met een strategisch opleidingsplan dat aansluit bij de door de organisatie gestelde doelstellingen op het gebied van de innovatieve netwerkgemeente en het nieuwe samenwerken.
- Het in 2016 opgestelde Arbobeleid is geïmplementeerd. De aandachtspunten die uit de RIE (Risico Inventarisatie en evaluatie) in 2016 zijn gekomen, zijn daar waar mogelijk op de huidige locatie opgepakt en verbeterd of zijn meegenomen in het ontwerp van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis.
- De lokale rechtspositieregelingen zijn geactualiseerd en gemoderniseerd en aangepast aan de invoering van het nieuwe beloningshoofdstuk 3 in de CAR-UWO en de invoering van het individueel keuzebudget (ikb).

Financiën, Planning & Control

Wat willen we bereiken

- Een financieel sluitende meerjarenbegroting is en blijft uitgangspunt.
- Adequate informatieverstrekking aan college en raad.
- Financieel gezond blijven en geen tekorten doorschuiven naar de toekomst.
- In control zijn en blijven, inzicht verschaffen in verplichtingen en risico's.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verbeteren Planning en Control cyclus.
- Risico's beperken door intensiveren van risicomanagement.
- Financiële verordening(en) herzien.
- Organisatie inrichten op toename geldstromen i.v.m. decentralisaties van het rijk.
- Vergroten van het zelf controlerend vermogen van de organisatie.

Jaar 2017

- Financiële verordening art. 212 is geactualiseerd.
- Aanpassingen BBV (2016) zijn gemonitord en waar nodig bijgesteld in de rekening 2016 en begroting 2018, zoals:
 - De aanpassing om meer inzicht te krijgen in de bijdrage van verbonden partijen aan het beleid is verwerkt.
 - De gebruikte set van beleidsindicatoren is verder ontwikkeld.
- Informatieavonden voor de raad over P&C producten zijn georganiseerd.
- Het zelf controlerende vermogen van de organisatie is vergroot door het verder uitrollen van het in 2016 vastgestelde uitvoeringsprogramma interne controle en doorontwikkeling van de Horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Het verbeteren van de P&C cyclus (in de breedste zin) is een permanent streven. Er moeten duidelijke eenvoudige, actuele en transparante afspraken zijn over de P&C-cyclus. Doelstelling is een juiste, tijdige, relevante, betrouwbare en volledige informatievoorziening te waarborgen.

Communicatie

Wat willen we bereiken

- De organisatie, het MT en het bestuur worden door communicatie ondersteund in het functioneren van Waalre als een netwerkgemeente. Team communicatie heeft hierin een adviserende en faciliterende rol.
- De (beleids)medewerkers / projectleiders en het bestuur van de netwerkgemeente Waalre werken omgevingsbewust en communicatief.
- De relatie tussen inwoners en bestuur en het imago van Waalre is door profilering versterkt.
- Team communicatie signaleert behoeften van inwoners, ondernemers en partners en zet deze uit binnen de organisatie, zodat dienstverlening en lokale democratie hierop kunnen aansluiten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Zorgen dat Waalre zichtbaar is als een transparante en betrouwbare gemeente door snelle en transparante communicatie, zowel bij positieve als negatieve onderwerpen. Informatie is begrijpelijk voor iedereen.
- Factor C borgen als methode om omgevingsbewust en communicatief te werken. De bedrijfsprocessen hierop inrichten en medewerkers trainen in deze methode.
- Social Media (in eerste instantie facebook en twitter) uitbreiden naar meer interactie en snelle en directe communicatie met onze doelgroepen. Daarnaast Social Media benutten voor monitoring van wat er in de samenleving leeft, voor het ophalen van behoeften m.b.t. dienstverlening en lokale democratie.

Jaar 2017

- Een extern communicatieplan is ontwikkeld voor de innovatieve netwerkgemeente Waalre. Dit plan is gericht op de verschillende doelgroepen: regionale samenwerkingspartners, inwoners, ondernemers en verenigingen. De basis van het externe communicatieplan is het profileren van onze gemeente gebaseerd op het visiedocument 'De Kracht van Waalre'.
- Social Media zijn verder uitgebreid voor meer interactie met onze doelgroepen, gebruikmakend van conclusies en aanbevelingen uit een imago-onderzoek. Social Media zijn geïncorporeerd in het extern communicatieplan.
- Een visiedocument over het team communicatie is opgesteld en vastgesteld. Daarin is beschreven hoe het team toekomst-proof gemaakt wordt. Hierin is beschreven wat de organisatie van team communicatie kan verwachten.
- Team communicatie heeft de kennis en vaardigheden op het gebied van Factor C, faciliteren van bijeenkomsten en Helder & Strategisch adviseren actueel gehouden bij de beleidsmedewerkers en projectleiders. Team communicatie heeft gefungeert als aanjager en gezorgd voor de borging van deze onderwerpen in de bedrijfsprocessen. Daarvoor zijn herhalingstrainingen en trainingen voor nieuwe medewerkers georganiseerd.

ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken

- Automatisering functioneert als ruggengraat van de organisatie.
- Een betrouwbare en flexibele architectuur en infrastructuur.
- Waarborgen adequaat ICT-beleid waarbij gemeente in regie blijft.
- Professionaliseren beheerorganisatie en zorgdragen voor een optimale samenwerking tussen de beheerorganisatie van Waalre en de IT-partner.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Implementatie dienstverleningsconcept: klantgericht- en zaakgericht werken.
- Implementatie I-Nup bouwstenen, inmiddels opgevolgd door het DigiD-programma met de 4 clusters: Identificatie & Authenticatie, Dienstverlening, Gegevens en Interconnectiviteit.

- Overgang naar compleet digitaal archief en digitaal werken.
- Implementatie van de juiste IT-infrastructuur op basis van een toekomstbestendige IT-architectuur.
- Transitie ICT naar "de cloud".
- Ondersteuning Ambitie Digitale Agenda 2020.

Jaar 2017

- De basis voor Zaakgericht Werken is gereed, de organisatie is opgeleid. De planning is om het nieuwe Midoffice systeem te werken.
- De aanbesteding van de ICT-infrastructuur en het ICT-beheer is in samenwerking met Veldhoven uitgevoerd. Het contract is getekend en de overgang naar nieuwe de ICT-omgeving is gerealiseerd.
- Aansluiting op de landelijke voorziening als bronhouder van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is reeds in 2016 gerealiseerd en fase 2 BGT is in 2017 gestart.
- De voorbereidende werkzaamheden op het gebied van ICT in relatie tot het nieuwe multifunctionele gemeentehuis zijn gerealiseerd.
- Het project Bewustwording Informatiebeveiliging is uitgevoerd en is als reguliere activiteit bij de organisatie ondergebracht.
- Het Project Operationalisering en Borging Informatiebeveiliging is gestart.
- Er is gestart met de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet.
- De WOZ-beschikkingen zijn ook digitaal via Mijn Overheid/Berichtenbox aan inwoners aangeboden.

Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken

- Verbeteren juridische kwaliteit van de bedrijfsvoering;
- Inspelen op ontwikkelingen;
- Verminderen aantallen bezwaar en beroepsprocedures.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

Het verbeteren van (juridische) kwaliteit is een speerpunt in onze bedrijfsvoering. Onderzoeken op welke wijze juridische zaken de juridische kwaliteitszorg meer pro-actief en faciliterend dan uitvoerend kan vormgeven.

Jaar 2017

- Meer aandacht is besteed aan de juridische control taak. Dit betekent het uitvoeren van een interne controle op de juridische rechtmatigheid. Extra aandachtspunt is hierbij hoe wordt omgegaan met de privacywetgeving.

Paragraaf F verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien Waalre risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als Waalre aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Waalre zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Visie op de verbonden partijen

Met de verbonden partijen is een hogere doelstelling dan de lokale doelstelling vastgesteld. Dit leidt tot voordelen zoals kostenbesparing en/of de aanpak van een regionaal probleem.

De verbonden partijen

Waalre heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. De gemeente geeft als het ware de verbonden partijen opdracht. Waalre houdt beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen. Er zijn drie soorten verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Allereerst wordt hierna kort toegelicht wat het onderscheid tussen deze drie soorten verbonden partijen is en welke verbonden partijen Waalre kent. Vervolgens wordt per verbonden partij toegelicht wat het doel van de verbonden partij, hoe Waalre participeert en waar van toepassing wat de financiële situatie van de verbonden partij is en welke risico's Waalre eventueel loopt. Onderaan deze paragraaf volgt tot slot een beknopt overzicht van de baten en lasten in 2017 gemoeid met de verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft een overeenkomst met partijen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en betaalt mee. Verbonden partijen beschikken over reserves om risico's op te kunnen vangen. Het risico van gemeenschappelijke regelingen bestaat uit het deel dat de gemeente verhoudingsgewijs inneemt in het eventuele liquidatiesaldo van een samenwerkingsverband. Door de afvaardiging in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband behoudt Waalre invloed en nemen financiële risico's af. De jaarverslagen van de verbonden partijen komen na beoordeling door het college in de raad.

Het is wenselijk binnen gemeenschappelijke regelingen zoveel mogelijk dezelfde kaders af te spreken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier een notitie over voorbereid. Het betreft indexeringsuitgangspunten en bestuurlijke planning. Een verdere harmonisering wordt nagestreefd, zoals op het gebied van tussentijdse rapportages, nota reserves en voorzieningen en de nota risicomanagement. In 2017 zal deze harmonisering zijn beslag moeten krijgen.

Waalre is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- A. Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven
- B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven

- C. GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen te Veldhoven
- F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON) te Eindhoven
- G. PlusTeam te Geldrop

Deelnemingen

De gemeente heeft aandelen en stemt zelf in de aandeelhoudersvergadering.

Voor Waalre betreft dit:

- a. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Samenwerkingsverbanden

De gemeente werkt samen in andere constructies dan een deelneming of een gemeenschappelijke regeling. Bijvoorbeeld als lid van een stichting. De gemeentelijke bijdrage is verschillend. De bijdrage varieert van de inzet van uren voor bestuursondersteuning tot kosten van een lidmaatschap of kosten voor afname van diensten.

Waalre neemt deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:

- I. Samenwerkingsverband Werk en Inkomen Eindhoven te Eindhoven
- II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot
- III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied te Eindhoven
- IV. Dommelvallei+ te Mierlo
- V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven
- VI. Veiligheidshuis te Eindhoven

Gemeenschappelijke regelingen

A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De Metropoolregio Eindhoven is vanuit het SRE doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie. Een samenwerkingsverband dat regionale vraagstukken op het gebied van economie, infrastructuur en ruimte behartigt, alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

De formele besluitvorming in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling ligt bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, waarin de gemeente Waalre door de burgemeester wordt vertegenwoordigd. Via de Raadstafel 21, een adviesorgaan waar raadsleden van alle deelnemende gemeenten zitting hebben, kunnen gemeenteraden uit de regio meer invloed uitoefenen dan voorheen.

Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van het inwonertal. Waalre draagt in 2017 EUR 230.800 van de bijdragen door gemeenten van totaal EUR.

Risico

Na de reorganisatie van SRE naar MRE was sprake van 17,2 fte boventalligen, waarvan 7,0 fte financieel volledig afgedekt is binnen een speciaal daarvoor getroffen voorziening binnen de MRE. Voor de overige boventalligen van 10,2 fte is in de voorziening rekening

gehouden met een taakstellende afbouw van jaarlijks 20% in de periode 2016-2020. Uitgaande dat de afbouw in zijn geheel niet wordt gerealiseerd, betreft het risico voor 2020 ruim € 1,8 miljoen. Hiervan zal sprake zijn als alle momenteel gedetacheerde werknemers terugkeren naar de MRE en voor het maximaal aantal boventalligen de WW-verplichting gaat gelden. Op dit moment zijn alle inspanningen erop gericht de afbouw zo spoedig mogelijk te laten verlopen. De MRE beschikt over voldoende weerstandsvermogen om geinventariseerde risico's voor 2017 op te vangen.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)		31-12-2014	31-12-2015
Eigen Vermogen	MRE	1.885.129	810.469
	RHCe	253.627	262.992
Vreemd Vermogen	MRE	183.873.000	28.900.000
	RHCe	6.567.000	6.500.000
	Gulbergen	5.092.000	5.000.000
Resultaat		531.545	2.947.954

B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) vervult namens de provincie en de gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant publieke taken met als doel een kwalitatief hoogstaande publieke leefomgeving: een openbare ruimte die vrij is van hinder en gevaar.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor Waalre is dit in 2017 € 58.906.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van ODZOB wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015
Eigen vermogen	1,0 mln.	1,6 mln.
Vreemd vermogen	6,7 mln.	6,3 mln.
Resultaat boekjaar	631.000	543.000

C. Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Doel van deze regeling is de behartiging van belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gezondheid(szorg).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor Waalre is dit in 2017 € 287.728.

Risico

Vanuit de GGD is verzocht op te nemen dat de gemeente Waalre een risico loopt van 2,5% van het totale risico zijnde 1,1 mio, € 27.500.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015
Eigen vermogen	2.282.236	1.410.000
Vreemd vermogen	12.038.749	14.095.000
Resultaat boekjaar	139.000	110.000

D. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Doel van deze gemeenschappelijke regeling is dat de Veiligheidsregio de belangen behartigt van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg;
- Ambulancezorg;
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente. Voor Waalre is dit in 2017 € 67.509.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van ODZOB wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015
Eigen vermogen	7.498.078	6.878.914
Vreemd vermogen	26.825.578	14.173.019
Resultaat boekjaar	3.507.060	4.579.062 [#]

[#]Voorlopig resultaat

E. Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Samen met negen andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijke en participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Waalre loopt geen financieel risico.

F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)

Doel van deze regeling is het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de deelnemende gemeenten (Eindhoven, Veldhoven, Valkenwaard, Heeze-Leende en Waalre). De deelnemende gemeenten dragen Ergon op de Wsw integraal voor hen uit te voeren aan de hand van een door Ergon opgesteld Strategisch Plan.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het bestuur door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). De bijdrage van deelnemende gemeenten is voornamelijk gebaseerd op de omvang van de opdracht vanuit de gemeente. De bijdrage voor Waalre is in 2017 €1.249.534.

Risico

Er bestaat een risico betreffende de omvorming van Sw-bedrijven in het kader van de Participatiewet. Wanneer Ergon verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van Ergon, wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015
Eigen vermogen	7.733.000	9.256.000
Vreemd vermogen	5.640.000	6.175.000
Resultaat boekjaar	2.266.000	1.954.000

G. PlusTeam

Op 1 januari 2015 is het PlusTeam van start gegaan. Een Gemeenschappelijke Regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) die samen met Geldrop-Mierlo is afgesloten om alle inwoners van Waalre en Geldrop-Mierlo op een adequate wijze te kunnen ondersteunen in het gehele brede maatschappelijke veld. Dit op basis van de visienota "Persoonlijk en Dichtbij" en het basismodel CMD/PT model. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals, die ingezet worden als de hulpvraag dusdanig complex is dat deze het CMD ontstijgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het bestuur door twee leden van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder en portefeuillehouder financiën). De afspraak over de financiële bijdrage voor het PlusTeam is dat Geldrop-Mierlo 70% van de loonsom draagt en Waalre 30%. Voor Waalre is dit in 2017 € 524.727.

Risico

Omdat het PlusTeam geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de gemeenten opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 22.830.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015
Eigen vermogen	-	-
Vreemd vermogen	-	-
Resultaat	Start GR	381.000
Aandeel Waalre in resultaat		115.000

Deelnemingen

a. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Aandeel

De gemeente Waalre heeft een financieel belang in de BNG middels 6.318 aandelen die zij bezit met een nominale waarde per aandeel van € 2,50. Over het jaar 2015 is een nettowinst van EUR 226 mln beschikbaar voor uitkering van dividend en toevoeging aan reserves. Voorgesteld wordt om, evenals in 2014, 25% van de winst na belasting uit te keren. Dit komt neer op een dividendbedrag van EUR 57 mln (2014: EUR 32 mln). Het dividend bedraagt EUR 1,02 (2014: EUR 0,57) per aandeel van nominaal EUR 2,50.

Bestuurlijke participatie

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Risico

Het risico is enerzijds de waardevastheid van deze aandelen. Anderzijds wordt de jaarlijkse dividenduitkering structureel als opbrengst geraamd. Deze raming baseert men op eerder ontvangen uitkeringen en aangekondigde beleidsontwikkelingen. Een lager dividend houdt dus een risico in. Het gaat voor Waalre echter om te lage bedragen om te spreken van een reëel financieel risico.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017
Eigen vermogen	3.582 mln	4.163 mln	-	-
Vreemd vermogen	149.891 mln	145.317 mln	-	-
Resultaat boekjaar	126 mln	226 mln	-	-
Dividend Waalre	8.024	3.601	6.444	6.450*

*Begroot

Samenwerkingsverbanden

I. Samenwerking Gemeente Eindhoven

Per 1 juni 2012 is de uitvoering van de Wet werk en bijstand (WWB) ondergebracht bij de gemeente Eindhoven op het Werkplein Mercado. De overeenkomst is per 1 januari 2014 gewijzigd (minimabeleid wordt weer door Waalre zelf uitgevoerd) en liep tot en met 31 december 2015. Na afloop van deze termijn is en wordt deze overeenkomst telkens voor de periode van één jaar verlengd. In afwijking hiervan kunnen partijen de overeenkomst na afloop van de periode opzeggen. Daarbij geldt een opzegtermijn van zes maanden.

De reikwijdte van de overeenkomst betreft uitvoeren van de uitvoeringshandelingen en -besluiten krachtens:

1. Participatiewet. Hierin zijn vanaf 1-1-2015 de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (Ioaz) opgegaan;
2. Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz);
3. Wet sociale werkvoorziening (sinds 1-1-2015 opgenomen in de Participatiewet);
4. Wet kinderopvang;
5. Schuldhulpverlening.

Financiële bijdrage

Naast de kosten voor de uitvoering van de taken, draagt Waalre bij aan de kosten voor de uitvoering van de taken. In 2017 bedraagt dit voor Waalre € 420.470.

Risico

De uitvoering van bovenstaande betreft open einde regelingen. De hoogte van de uitkering vanuit het rijk voor de participatiewet (zogenaamde BUIG-gelden) wordt gebaseerd op het aantal uitkeringen dat de gemeente twee jaar voor het begrotingsjaar moest uitkeren. Indien minder uitkeringen door de gemeente hoeven te worden uitgekeerd in het begrotingsjaar, betekent dit een voordeel voor de gemeente. Indien meer uitkeringen door de gemeente worden uitgekeerd, betekent dit een nadeel voor de gemeente. Waalre loopt hierdoor financieel risico. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget van de Participatiewet. Ze kunnen de compensatie aanvragen als het tekort groter is dan 5%. Daarbij geldt een getrapte opbouw: is het tekort tussen 5% en 10%, dan is de compensatie de helft. Boven de 10% wordt alles volledig gecompenseerd. De verwachting is dat het resterende financiële risico voor Waalre kan worden opgevangen binnen de begroting.

II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Samenwerking door achttien gemeenten in Zuidoost Brabant op inkoopgebied, waarbij een drietal doelstellingen wordt nagestreefd:

- Financieel: betere condities en prijzen, lagere inkoopkosten.
- Kwaliteit: verbeterde specificaties, verkorten levertijden etc.
- Procesmatig: transparantie, integriteit inkoopprocessen, betrouwbaarheid etc.

De kaders voor het inkopen van goederen, diensten en werken zijn vastgelegd in ons inkoopbeleid.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het bestuur door de gemeentesecretaris en door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Waalre draagt in 2017 €69.000 bij aan de stichting.

Risico

Het financiële risico voor de deelnemende gemeenten aan de stichting bestaat hoofdzakelijk uit de personeelslasten van de concerninkopers. Het risico voor de stichting is eveneens beperkt, doordat de gemeenten minimaal vier jaar capaciteit inkopen, de personele capaciteit bij vermindering van het aantal uren ingeperkt kan worden en de vaste kosten relatief

laag zijn. Resultaten komen ten goede aan de aangesloten gemeenten. De hoogte van het bedrag per gemeente wordt via de verdeelsleutel van afgenomen dagdelen bepaald.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2014	31-12-2015
Eigen vermogen	1.140.285	1.036.782 [#]
Vreemd vermogen	306.516	345.288
Resultaat boekjaar	591.595	482.982

*#excl. reservering
automatisering*

III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied

Het bestuursconvenant van 2013 vormt de basis voor een intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Partners zijn: Eindhoven, Helmond, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Best, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Het Stedelijk Gebied heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport 2020 en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, middels hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd, wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het bestuursconvenant omvat afspraken tussen gemeentebesturen over de afstemming en uitvoering van de uitoefening van ieders toekomstige publiekrechtelijke bevoegdheden. Het convenant heeft een looptijd van 1 januari 2014 tot 1 januari 2030. In 2017 wordt de samenwerking voor het eerst geëvalueerd. Er is een bestuurlijk platform bestaande uit één collegelid per deelnemende gemeente. Daarnaast zijn er portefeuillehouder-overleggen tussen portefeuillehouders uit de gemeenten voor de thema's Wonen en Werken.

Op basis van Brainport 2020 wordt een uitvoerings- en investeringsprogramma opgesteld. Waar voorheen per gemeente een bedrag in het financieringsfonds Strategische Projecten werd gestort, wordt onder het nieuwe convenant wezenlijk anders gewerkt. Per project dat zich aanmeldt zal beoordeeld worden of dit aan de voorwaarden voldoet en zal aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten een bijdrage worden gevraagd. Er is dus sprake van "project zoekt geld", in plaats van "geld zoekt project".

Risico

Er werkt een secretariaat voor en in opdracht van het collectief van samenwerkende partners. De gemeenten zijn op basis van inwoneraantal gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering. Er wordt verantwoording afgelegd aan het Bestuurlijk platform Stedelijk Gebied Eindhoven en er wordt geen afzonderlijke jaarrekening opgesteld. Het financiële risico voor Waalre is nihil.

IV. Dommelvallei+

De gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre (Dommelvallei+) werken samen in het kader van de transitie Awbz, Jeugdzorg en de veranderingen binnen het sociale domein. Waalre levert hiervoor de projectleider. Dommelvallei+ werkt hierbij samen met de 21 gemeenten uit het voormalige SRE-gebied.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk opdrachtgever) door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Formeel is er voor Waalre geen sprake van een verbonden partij. Waalre neemt slechts diensten af van de Dommelvallei tegen betaling.

Risico

Door de samenwerking te zoeken worden de risico's verkleind die onvermijdelijk met de transitie binnen het sociaal domein samenhangen, omdat hier sprake is van open einde regelingen. Er wordt bijvoorbeeld gezamenlijk ingekocht. Voor het opvangen van financiële risico's binnen het sociaal domein bestaat een algemene reserve sociaal domein.

V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Het RIEC beoogt een verdere ontwikkeling van de regionale samenwerking naar een structurele bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde misdaad in de regio.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend en draagt jaarlijks een bedrag bij. € 8.700 in 2017.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

VI. Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis richt zich op ketensamenwerking binnen thema's relationeel geweld, jeugd, nazorg ex-gedetineerden en veelplegers. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Indien nodig neemt het Veiligheidshuis tijdelijk de regie. Het Veiligheidshuis kan ook aansluiten bij een lokaal casuoverleg. Ze denken mee, coördineren en kunnen informatie opvragen die men lokaal niet heeft.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend en draagt jaarlijks een bedrag bij. € 4.200 in 2017.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

Overzicht baten en lasten 2017

Verbonden partij	Lasten	Baten
A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)	€ 230.800	
B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 58.906	
C. GGD Brabant- Zuidoost	€ 287.728	
D. Veiligheidsregio Brabant- Zuidoost (VRBZO)	€ 670.509	
E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen	n.v.t.	
F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON)	€ 1.249.534	
G. PlusTeam	€ 524.727	
a. Bank Nederlandse Gemeenten	geen	€ 6.450
I. Samenwerkingsverband Werk en Inkomen Eindhoven*	€ 420.470	
II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB)	€ 69.000	
III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied	Projectafhankelijk	
IV. Dommelvallei+	Dienstafhankelijk	
V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum	€ 8.700	
VI. Veiligheidshuis	€ 4.200	

**Weergegeven lasten betreffen hier (in tegenstelling tot de andere posten) alleen de doorberekende kosten van Eindhoven, niet de middelen gemoeid met de uitvoering van de taken.*

Paragraaf G grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Visie en beleid

Nota Grondbeleid

In 2010 is de Nota Grondbeleid door uw raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid'. De gemeente voert faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de marktpartij(en) een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen. De gemeente hanteert met betrekking tot gronduitgifte marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode. In 2017 wordt de nota Grondbeleid herzien en wordt waar nodig beleid aangepast en de effecten van nieuwe wet- en regelgeving verwerkt. De raad wordt over de aanpak van dit beleidsproces geïnformeerd.

Nota Kostenverhaal

In november 2014 heeft uw raad de volgende beleidsnota's vastgesteld: Nota Kostenverhaal, beleidsnota Rood-met-groen en de beleidsnotitie Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium. Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in december 2015 zijn daarbij de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- *Fonds Sociale Woningbouw*
- *Regio fonds*
- *Lokaal fonds (fonds Bovenwijkse Voorzieningen)*
- *Fonds Landschappelijke kwaliteit*

In de nota's zijn tarieven opgenomen die worden gehanteerd bij de bepaling voor de fondsafdracht bij gronduitgiftemoment. Het beleid geldt zowel voor gemeentelijke als particuliere bouwplannen. Het kostenverhaal vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. In 2017 zal deze nota worden geactualiseerd mede vanwege de effecten van nieuwe regelgeving in 2015 en 2016 en de komende Omgevingswet (2019).

Aanpak illegaal grondgebruik

In 2017 zal een uitvoeringsstrategie over illegaal grondgebruik worden bepaald. Hiertoe zal een inventarisatie plaatsvinden en een aanpak worden opgesteld met betrekking tot handhaving, verhuur en/of verkoop van gronden.

Gebiedsvisie en -ontwikkeling 't Hazzo

In mei 2015, gelijktijdig met de besluitvorming ten aanzien van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis (MFG), is besloten een gebiedsvisie te ontwikkelen voor de omgeving van gemeenschapshuis 't Hazzo. Dit gemeenschapshuis zal na realisatie van het MFG een

groot deel van haar huidige functies verliezen. In 2017 zal de gebiedsvisie worden vastgesteld. De visie heeft betrekking op het gebied grofweg begrenst door de Prunellalaan, Primulalaan, Gestelsestraat en Akkerstraat. Na de vaststelling van de gebiedsvisie zal een ontwikkelingsstrategie worden voorgesteld met bijbehorende financiële effecten van diverse ambitieniveaus. Het voornemen is om voor dit project in 2017 een grondexploitatie op te stellen.

Nieuwe wet- en regelgeving

Gewijzigde regelgeving BBV op grondexploitaties

De commissie BBV heeft nieuwe regelgeving op het gebied van grondexploitaties en faciliterend grondbeleid vastgesteld (die ingaan per 1-1-2016) en toegelicht. In deze paragraaf vindt u de effecten daarvan terug. Daarnaast heeft het BBV nieuwe regelgeving ingesteld ten aanzien van weerstandsvermogen. De gemeente moet voor grondexploitaties ook kengetallen berekenen. Deze kengetallen vindt u terug in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Wet Markt & Overheid (vennootschapsbelastingplicht)

De regelgeving omtrent de vennootschapsbelastingplicht (vpb) voor publieke organisaties is per 1-1-2016 van kracht. De gemeente Waalre zal vpb moeten afdragen over de winst die met ondernemingsactiviteiten wordt/is verdiend. Een van die ondernemingsactiviteiten (voor Waalre op dit moment de enige activiteit die als zodanig is geïdentificeerd) is het voeren van een grondexploitatie. De gemeente dient in 2017 de eerste aangifte te verzorgen voor de vpb. De gemeente zal hiertoe haar onderbouwing leveren en administratie inrichten om de aangifte te kunnen doen.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

In 2013 is door uw raad de Woonvisie vastgesteld, met daarin opgenomen een woningbouwprogramma. Het gewenste woningbouwprogramma is gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld. Het kwantitatief woningbouwprogramma per gemeente wordt hierop gebaseerd en is voor de provincie ook het toetsingskader van de bestemmingsplannen. De ervaring leert dat deze prognoses redelijk goed de werkelijke ontwikkeling voorspelt.

Voor Waalre is de provinciale prognose van de groei van de woningbehoefte de basis van het woningbouwprogramma. Voor de komende 10 jaar geeft de provincie een groei van circa 450 woningen van de eigen Waalrese behoefte. In de Woonvisie waren de 'BOR-afspraken' met de gemeenten in het Stedelijk Gebied nog opgenomen (circa 50 woningen per jaar extra voor de overloop). Dit was dus ongeveer gelijk aan de eigen behoefte. In het Stedelijk Gebied worden nu nieuwe woningbouwafspraken gemaakt, waarbij de taak voor Waalre voor de regionale behoefte naar verwachting minder zal worden. Mogelijk zullen locaties dan gefaseerd moeten worden of later in ontwikkeling genomen. In de planning is hierop voor een deel al geanticipeerd. Na vaststelling van de nieuwe afspraken zullen gevolgen voor het programma in beeld worden gebracht.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties, die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Daarnaast wordt een deel ook gerealiseerd door particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2016-2025 is opgenomen in de tabel.

Bouwprogramma 2016-2025

jaar van oplevering	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Gemeente projecten	0	38	23	45	69	15	0	20	20	20	250
Particuliere projecten (groot)	0	46	90	90	20	41	25	0	0	0	312
Particuliere projecten (klein)	1	8	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Projecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	0	0	50	50	50	50	50	250
Totaal	1	92	113	135	89	106	75	70	70	70	821
Percentage	0%	11%	14%	16%	11%	13%	9%	9%	9%	9%	100%

Voor de korte termijn (5 jaar) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op grond van de gemeente als particuliere ontwikkelingen. Voor de langere termijn zullen nog extra locaties in ontwikkeling moeten worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, zowel op inbreidings- als uitbreidingslocaties. Keuzes hierin kunnen pas worden genomen, nadat er meer duidelijkheid is over de nieuwe woningbouwafspraken. Kwalitatief blijken de locaties goed aan te sluiten bij de vraag van de consument. Recent is een nieuw plan gepresenteerd (Heistraat-noord), waarbij er veel vraag bleek. Het is merkbaar dat de woningmarkt weer aantrekt: aantal transacties stijgen en de verkoopprijzen stijgen weer.

Bouwgronden in exploitatie

Algemeen

In het begrotingsjaar 2017 zijn nog vier grondexploitaties actief. De grondexploitaties van de projecten Molenstraat-Dreefstraat en project Brabantiaaterein zijn in 2016 afgesloten. Op basis van de verscherpte en striktere regelgeving mogen de projecten Brabantiaaterein en Molenstraat-Dreefstraat geen grondexploitatie-status meer hebben. Hieronder worden de financiële effecten daarvan gepresenteerd. Daarna worden de verwachte resultaten van de nog actieve grondexploitaties toegelicht.

Af te sluiten grondexploitaties

Voor het Brabantiaaterein wordt het resultaat van de verwachte boekwaarde op 31-12-2016 genomen. Dit betreft een winst van EUR 300.853. Nog te verhalen kosten bedragen EUR 88.186. Dit wordt opgenomen als vordering. Daarnaast worden de nog te maken kosten, EUR 103.186, opgenomen op de balans. Hiervan is EUR 73.186 de afdracht aan Lokaal fonds en Regio fonds. Ook voor project Molenstraat-Dreefstraat wordt het resultaat van de verwachte boekwaarde op 31-12-2016 genomen. Dit betreft een winst van EUR 314.206. Totale winst-neming door afsluiten van de grondexploitaties bedraagt EUR 615.059.

Parameters grondexploitatie

In grondexploitaties wordt per 1-1-2017 met de volgende parameters gerekend:

Parameters grondexploitaties	Jaarrekening 2015	Begroting 2017	Mutatie
Kosteninflatie	2,5%	2,5%	0,0%
Opbrengsteninflatie uitgiffe	0,0%	0,0%	0,0%
Opbrengsteninflatie bijdragen	0,0%	0,0%	0,0%
Rekenrente	3,0%	0,0%	-3,0%

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde rente voor grondexploitatieprojecten doorberekenen. De werkelijk betaalde rente bij de gemeente Waalre is 0%. Uit het principe van voorzichtigheid wordt nog niet geanticipeerd op grondprijsstijgingen of indexeringen op enig andere opbrengst en is de kosteninflatie van 2,5% nog redelijk conservatief ingezet.

Mutaties resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel wordt het verwachte resultaat (in EUR) van de grondexploitaties per 1-1-2017 vermeld. Tevens wordt de hoeveelheid nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten na 1-1-2017 getoond.

Ruimtelijk project	Datum afsluiten complex	Eindwaarde bij jaarrekening 2015	Nog te maken kosten (nominaal)	Nog te realiseren opbrengsten (nominaal)	Eindwaarde bij jaarrekening 2016 (verwacht)	Mutatie	Belangrijkste verklaring van de mutatie
Brabantierrein	31-dec-16	322.247	103.186	88.186	0	-322.247	winstneming: opheffing grex-status
Centrumplan Waalre dorp	31-dec-21	-507.488	1.907.684	2.267.173	-474.396	33.092	lagere doorbelasting overhead
Waalre Noord woningbouw	31-dec-24	1.598.553	7.071.578	12.513.026	1.760.398	161.845	minder civiele kosten, rentevoordeel
Eikenlaan/Berkenlaan	31-dec-19	456.042	383.446	941.000	473.165	17.123	hogere grondwaarde
Molenstraat/Dreefstraat	31-dec-16	309.142	0	0	0	-309.142	winstneming: opheffing grex-status
Ekenrooisestraat	31-dec-19	1.472.145	602.981	2.526.775	1.642.692	170.547	extra grondverkoop, minder civiele kosten
Totaal		3.650.641	10.068.875	18.336.160	3.401.859		

Hierna wordt de stand van zaken van de nog actieve grondexploitatieprojecten toegelicht.

Centrumplan Waalre-dorp (complex 57)

In 2015 is een traject doorlopen om de Centrumvisie Waalre-dorp uit 2012 verder aan te scherpen. Dit heeft geleid tot de notitie "Waalre natuurlijk bijzonder" waarin de thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch' zijn benoemd als leidende thema's voor toekomstige ontwikkelingen in het centrumgebied. In januari 2016 is dit door de gemeenteraad vastgesteld. Reeds lopende en nieuwe deelprojecten worden in uitvoering genomen binnen de kaders van de aangescherpte visie. Ook in 2017 zullen we nog druk bezig zijn met de realisatie van de visie en het verlevendigen en verfraaien van het centrum van Waalre-dorp. Deels door het faciliteren van particuliere initiatieven, maar ook door zelf actief aan de slag te gaan met bijvoorbeeld de herinrichting van het openbaar gebied.

Waalre Noord (complex 54)

In Waalre-noord worden 600 woningen gerealiseerd. Hiervoor is een Gebiedsvisie vastgesteld op basis waarvan alle ontwikkelingen vorm krijgen. Ten behoeve van de realisatie zijn in het verleden grondaankopen gedaan die ook op dit complex worden verantwoord. In 2016 is gestart met de bouw van het appartementengebouw op en de herinrichting van de vuilstort tot park. Ook is het horecapunt in ontwikkeling genomen. Een bestemmingsplan locatie Heistraat-noord fase 2 zal eind 2016 of begin 2017 worden vastgesteld.

Voor de gronden ten zuiden van de Heistraat hebben veel gesprekken plaatsgevonden om tot ontwikkeling te komen. Inmiddels zijn de gronden verworven door een ontwikkelaar. In 2016 is een stedenbouwkundig plan in ontwikkeling genomen en een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In 2017 zal het bestemmingsplan voor deze locatie in procedure worden gebracht.

Eikenlaan/Berkenlaan (complex 52)

De gronden aan de locatie Eikenlaan/Berkenlaan die weer ter beschikking staan van de gemeente, vanwege het faillissement van de ontwikkelaar, zullen een nieuwe invulling krijgen. De grond staat te koop en de gemeente wil de grond in 2017 marktconform verkopen tegen vigerende bestemmingsplan-kaders.

Ekenrooisestraat (complex 30)

Door de raad is het kader voor de herontwikkeling van de vrijgekomen schoollocatie vastgesteld. Hierbij wordt uitgegaan van grondgebonden woningbouw in maximaal 2 bouwlagen met kap in de vorm van een combinatie van een CPO-project (collectief particulier opdrachtgeverschap) voor senioren en een klein aantal particuliere bouw kavels (totaal circa 23 woningen). In 2016 wordt het bestemmingsplan vastgesteld waarna grond kan worden verkocht en overgedragen aan de particuliere bouwers en de CPO. Grondoverdracht vindt plaats begin 2017 waarna gestart kan worden met de bouw. De woningen worden in 2018 opgeleverd.

Boekwaarde prognose

Onderstaande tabel presenteert de verwachting van de geboekte kosten en gerealiseerde opbrengsten in 2016 (in EUR) voor de nog actief zijnde grondcomplexen. De grondexploitaties Brabantiaaterein en Molenstraat-Dreefstraat worden opgeheven dus eindigt de boekwaarde op EUR 0. De verwachting is dat nog EUR 2,2 mln aan grondopbrengsten en exploitatiebijdragen gerealiseerd worden in 2016. De gemeente heeft per 31-12-2016 dan nog EUR 4,8 mln aan netto-investeringen terug te verdienen.

Projectnaam	Boekwaarde 31-12-2015	Mutaties Kosten	Mutaties Opbrengsten	(tussentijdse) Winstneming	Boekwaarde 31-12-2016
Brabantiaaterein	332.979	556.310	1.190.142	300.853	0
Centrumplan Waalre dorp	709.011	69.648	25.000	0	753.659
Waalre Noord woningbouw	3.196.886	1.113.212	597.609	0	3.712.489
Eikenlaan/Berkenlaan	63.767	7.500	0	0	71.267
Molenstraat/Dreefstraat	15.438	20.500	350.144	314.206	0
Ekenrooisestraat	155.075	111.030	0	0	266.105
Totaal	4.473.156	1.878.200	2.162.895	615.059	4.803.520

Winstprognose

Voor de nog lopende grondexploitaties zijn de volgende eindresultaten berekend:

Projectnaam	NCW 1-jan-17	Eindwaarde per 31 december van jaar							
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Centrumplan Waalre dorp	-474.396					-474.396			
Waalre Noord woningbouw	1.760.398								1.760.398
Eikenlaan/Berkenlaan	473.165			473.165					
Ekenrooisestraat	1.642.692		1.642.692						
Saldo	3.401.859	0	1.642.692	473.165	0	-474.396	0	0	1.760.398
Cumulatief (eindwaarde)	3.401.859	0	1.642.692	2.115.857	2.115.857	1.641.461	1.641.461	1.641.461	3.401.859

Als alle nog lopende grondexploitatie-projecten gerealiseerd zijn, dan heeft de gemeente EUR 3,4 mln winst gerealiseerd.

Effecten Vennootschapsbelasting

De gemeente is per 1 januari 2016 voor de ondernemingsactiviteiten vpb-plichtig. Het voeren van een grondexploitatie (GREX) is op dit moment de enige activiteit binnen Waalre die geïdentificeerd is als een zogenaamde 'ondernemingsactiviteit'. In de GREX komt tot uitdrukking wat de kosten en de opbrengsten zijn van alle gronden in een bouwplan tot en met het moment van uitgifte van de laatste gronden. De GREX biedt daarmee inzicht in de kosten en opbrengsten voor de gemeente als investeerder. Berekeningen op basis van de huidige interpretatie van de wetgeving leiden ertoe dat het lijkt alsof Waalre in 2017 geen vpb verschuldigd zal zijn. Dit kan op dit moment nog niet geverifieerd worden bij de Be-

lastingdienst. De gemeente zal hier bij de behandeling van de aangifte in 2017 meer duidelijkheid over krijgen. Vanwege deze onzekerheid is een risicobedrag opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in bezit (waarvan sommige in het recente verleden verworven) die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter projecten die pas op middellange termijn zullen worden opgepakt. Dit betreft de locaties Waalre Noord fase 3, Ekenrooi Zuid, Boerenbondterrein.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). De gemeente wil echter eerst Waalre Noord fase 1 en 2 realiseren. De komende jaren wordt voor deze fase 3 nog geen planontwikkeling opgestart. De percelen zijn voor de komende tijd verpacht.

Ekenrooi Zuid

In de structuurvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. Met ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte is voor dit potentiële ontwikkelgebied een verkenning verricht. In het verleden is echter de grond aangekocht met een meerwaardeclausule die geldt tot circa 1-1-2021. Dit gebied komt mogelijk in aanmerking voor 'Ruimte voor Ruimte' woningen. In 2017 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkelingsstrategie.

Boerenbondterrein

De herontwikkeling van deze locatie laat nog op zich wachten. Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor evenementen. Verkenning van mogelijkheden tot herontwikkeling wordt pas na 2017 verricht. Op dit moment is op het perceel een maatschappelijke functie bestemd.

Waardering grondposities

De gemeente houdt elk jaar bij of de grondposities een lagere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondposities bij de huidige bestemming. De gemeente verwacht voor het komende jaar geen afwaardering op deze grondposities. Zie de tabel.

Omschrijving complex	Sectienr	Oppervlakte (m ²)	Boekwaarde per 31-dec-15	Boekwaarde per m ²	Marktwaarde	Marktwaarde per m ²	Afwaardering	Onderbouwing
Waalre Noord fase 3	A1754	4.090						taxatiewaarde
	A1755	2.330	€ 750.000	€ 93	€ 750.000	€ 93	€ -	inclusief
	A4894	1.630						inclusief
	A4018	4.220	€ 28.585	€ 6,77	€ 29.498	€ 6,99	€ -	referentie transacties
	A4308	3.520	€ 23.843	€ 6,77	€ 24.605	€ 6,99	€ -	referentie transacties
Ekenrooi Zuid	A3364	4.227	€ 28.632	€ 6,77	€ 29.547	€ 6,99	€ -	referentie transacties
	A2905	19.585	€ 132.662	€ 6,77	€ 136.898	€ 6,99	€ -	referentie transacties
	A3611	1.942	€ 13.154	€ 6,77	€ 13.575	€ 6,99	€ -	referentie transacties
	A3704	18.380	€ 124.500	€ 6,77	€ 128.476	€ 6,99	€ -	referentie transacties
Pachtblok 310 (Dreefstraat)	A4813	33.195	€ 224.851	€ 6,77	€ 232.033	€ 6,99	€ -	referentie transacties
Boerenbondterrein	A4705	9.825	€ 218.068	€ 22	€ 982.500	€ 100	€ -	taxatiewaarde

Pacht- en restgronden

Pachtgronden

De gemeente heeft diverse landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil, woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden omgezet, wordt een deel daarvan verpacht. Momenteel ongeveer 55 hectare. De verwachte opbrengsten uit pachtcontracten worden geraamd op ca. €35.000.

Restgronden

Voor restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen specifieke actieve verkoopstrategie. De gemeente verkoopt reststroken op basis van particuliere verzoeken, indien voldaan wordt aan beleidsregels. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe worden geen opbrengsten begroot.

Particuliere initiatieven

De gemeente faciliteert een toekomstig bouwprogramma (volkshuisvestelijk en economisch beleid) niet alleen via haar eigen plannen, maar ook via particuliere initiatieven. Hieronder volgen de particuliere projecten, die dit moment door de gemeente gefaciliteerd.

Brabantia-terrein (complex 15)

Het voormalig fabriekscomplex van Brabantia in Aalst is verworven door woningstichtingen 'Thuis en Wooninc. Naast de voormalige fabriek maken ook de 2 villa's aan de Brabantia-laan, de reeds gesloopte flat met huurwoningen aan de Eindhovenseweg, alsmede een perceel gemeentegrond tussen Eindhovenseweg en Tongelreep deel uit van deze ontwikkeling. De gemeente heeft een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met drie ontwikkelende partijen. De afgelopen jaren zijn 2 complexen met sociale huurappartementen, 1 complex met koopappartementen en 10 woningen voor autistische jongeren opgeleverd. Ook de aanliggende openbare ruimte is ingericht en overgedragen aan de gemeente. In 2015 is het plandeel van 'Thuis in ontwikkeling genomen als CPO-project met goedkopere koopwoningen. Wooninc wil de plannen op het plandeel langs te Tongelreep wijzigen en vooral minder (dure) appartementen realiseren. Een nieuw plan is nog in ontwikkeling. In feite is dit project een particulier project, aangezien de gemeente geen bouwrijp maak activiteiten uitvoert. De gemeente ontvangt opbrengsten uit hoofde van kostenverhaal en de verkoop van een perceel.

Molenstraat/Dreefstraat (complex 40)

In het gebied tussen de Molenstraat en de Dreefstraat worden door de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte en enkele particulieren, ca. 46 woningen bestemd voor realisatie. Het gaat hierbij om bouwkavels en een zestal rijwoningen in het sociale segment. Het bestemmingsplan is gereed. De afspraken over de (financiële) kaders, die zijn vastgelegd in de anterieure overeenkomst, zijn voor een groot deel afgerond. Vanuit de te realiseren opbrengsten die de 16 Ruimte voor Ruimte kavels in het gebied voor de gemeente genereren zal de landschapsontwikkeling Dommeldal - De Hogt financieel worden ondersteund. Omdat alle kosten en opbrengsten in 2016 zijn gerealiseerd, wordt het complex afgesloten.

Wonen Hartje Waalre

Na de realisatie van de eerste fase van de herontwikkeling van dit voormalig fabrieksterrein nabij de Markt in Waalre-dorp, is nu de verkoop van fase 2 (opnieuw) gestart. Gezien de marktomstandigheden en lange periode dat het project heeft stilgelegen, heeft het college - binnen de kaders van het geldende bestemmingsplan - ingestemd met een iets andere programmatische invulling van het bouwprogramma. Hierbij worden de sociale huurappartementen vervangen door appartementen in de middeldure huursector, een segment waaraan binnen onze gemeente ook behoefte bestaat. Door de ontwikkelende partijen wordt een financiële afdracht gedaan waarmee de ontwikkeling en realisatie van sociale woningbouw elders in de gemeente kan worden ondersteund.

Schoonoordstraat

Het voormalige fabrieksterrein van de NSA fabriek aan de Schoonoordstraat te Aalst is verworven door een projectontwikkelaar die daar woningbouw op wenst te plegen. Sinds 2006 vinden hierover gesprekken plaats met de gemeente. Vanwege bodemverontreiniging op de locatie heeft de ontwikkeling lange tijd stilgelegen. Recentelijk is de ontwikkeling nieuw leven ingeblazen. Het bestemmingsplan is vastgesteld en de verkoop is gestart. Er worden 33 woningen gerealiseerd op de locatie, waarvan 30% in de sociale sector. De ontwikkelaar draagt alle kosten die verband houden met de ontwikkeling. De kosten die de gemeente maakt en de, op grond van de nota kostenverhaal, verschuldigde bijdrage aan het lokaal en het regionaal fonds, worden verhaald op de ontwikkelaar. De woningen worden in de loop van 2017 opgeleverd.

Bastion hotel

Voor een braakliggend perceel bij kantorenterrein in Aalst is een bestemmingsplan vastgesteld voor de bestemming van een Bastion-hotel. Het bestemmingsplan is onlangs onherroepelijk geworden. De gronden worden bouwrijp gemaakt. In 2017 zal het hotel zijn deuren openen.

De Voldijn

Er is een plan ingediend voor het realiseren van 36 appartementen boven het winkelcentrum de Voldijn. Hiervan zal minimaal 30% in de sociale sector worden gerealiseerd. Het initiatief is in de gemeente in behandeling. Het bestemmingsplan moet hiervoor worden aangepast. Zodra groen licht wordt gegeven door uw raad, zal verdere verdieping van de reconstructie van het openbaar gebied worden verkend en het kostenverhaal geconcretiseerd kunnen worden. De kosten die de gemeente maakt en de, op grond van de nota kostenverhaal, verschuldigde bijdrage aan het lokaal en het regionaal fonds, worden verhaald op de ontwikkelaar.

Bestemmingsreserves

De gemeente heeft op basis van de Nota Kostenverhaal vier bestemmingsreserves opgericht. Het fonds Landschappelijke kwaliteit heeft geen betrekking op projectmatige vastgoed-ontwikkelingen en wordt via beleid Groen-voor-Rood gemonitord. Voor gemeentelijke en particuliere bouwprojecten (voornamelijk woningbouw) wordt een fondsbijdrage gevraagd. De gemeente houdt bij hoeveel middelen zij de komende tijd zal ontvangen als bijdrage uit haar eigen grondexploitaties en de particuliere exploitaties. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de fondsen (in EUR) zien.

Fondsvorming	2016	2017	2018	2019	2020	2021 t/m 2024	2025	Totaal
Regio fonds								
Projecten gemeente	14.512	0	134.505	112.623	8.607	0	165.506	435.753
Projecten particulier	195.340	21.330	34.050	0	0	0	0	250.720
Totaal	209.852	21.330	168.555	112.623	8.607	0	165.506	686.473
Lokaal fonds								
Projecten gemeente	16.074	0	-51.022	124.742	9.503	0	183.313	282.610
Projecten particulier	222.048	131.968	39.136	0	0	0	0	393.152
Totaal	238.122	131.968	-11.886	124.742	9.503	0	183.313	675.762
Fonds Sociale Woningbouw								
Projecten gemeente	0	0	0	22.200	6.300	0	0	28.500
Projecten particulier	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	22.200	6.300	0	0	28.500
Totaal generaal	447.974	153.298	156.669	259.565	24.410	0	348.819	1.390.735
Cumulatief fondsvorming	447.974	601.272	757.941	1.017.506	1.041.916	1.041.916	1.390.735	

In 2018 wordt ten behoeve van het project Centrumplan Waalre dorp een dotatie gedaan vanuit het Lokaal fonds ad EUR 200.000 vanwege het realiseren van bovenwijkse voorzieningen in het centrum. Vandaar het netto negatieve bedrag.

Voor zover nu bekend wordt in de komende 10 jaar in totaal EUR 686.500 gestort in het Regio fonds. Het Lokaal fonds ontvangt de komende 10 jaar EUR 675.800 aan middelen. Het fonds Sociale Woningbouw ontvangt in totaal EUR 28.500.

Risicobuffer voor grondexploitatie-projecten

Resultaten risicoanalyse

Vanaf deze programmabegroting 2017 wordt er tweemaal per jaar een risicoanalyse uitgevoerd op de actieve grondexploitatieprojecten om te bepalen of de gemeente voldoende reservemiddelen heeft voor het opvangen van tegenvallers voor het voeren van een grondexploitatie. Dit zorgt ervoor dat er actueel en tijdig inzicht is op de benodigde weerstandscapaciteit van de reserve Bouwgrondexploitatie. In de volgende tabel wordt weergegeven welke risicobuffer benodigd is (in EUR).

Projectnaam	Netto risicobedrag	Verlies project	Resultaat per 1-1-2017	Risicobuffer nodig	Benodigde risicobuffer
Eiken-/Berkenlaan	102.212	nee	473.165	nee	0
Centrumplan Waalre dorp	181.026	ja	-474.396	ja	181.026
Ekenrooisestraat	80.484	nee	1.642.692	nee	0
Waalre Noord	1.449.684	nee	1.760.398	nee	0
Totaal	1.813.406		3.401.859		181.026

Het berekende risicobedrag wordt vergeleken met het verwachte grondexploitatie-resultaat. Alleen voor het verliesproject Waalre-dorp is een risicobuffer van EUR 181.000 nodig om het eventueel negatiever worden van het resultaat op te kunnen vangen.

Algemene Reserve Grondexploitatie

Verliesvoorziening en afwaarderingen

Voor het project Centrumplan Waalre dorp heeft de gemeente bij de jaarrekening 2015 een verliesvoorziening getroffen van EUR 507.400. Het verwachte grondexploitatie-resultaat per 1-1-2017 voor dit project bedraagt EUR 474.400 negatief. Dat betekent dat EUR 33.000 weer vrijvalt ten behoeve van de Algemene Reserve Grondexploitatie. De verwachting is dat voor de grondposities niet hoeft worden afgewaardeerd.

Algemene Reserve Grondexploitatie

De Algemene Reserve Grondexploitatie betrof ultimo 31-12-2015 EUR 1.235.300 (excl. verliesvoorziening van Waalre dorp). De verwachting is dat de Algemene Reserve Grondexploitatie per 31-12-2016 uitkomt op een saldo van EUR 723.812 (incl. verliesvoorziening van Waalre dorp).

Paragraaf H Horizontale verantwoording

Waar gaat de paragraaf over

De gemeente Waalre voert veel wettelijke taken uit namens Rijk en provincie, ook wel medebewindstaken genoemd. Met de komst van de Wet revitalisering generiek toezicht (WRGT) in 2012 is het interbestuurlijk toezicht (IBT) - de wijze waarop provincie en Rijk toezicht houden op de uitvoering van de medebewindstaken - veranderd. Uitgangspunt van de wet is dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd wordt. De raad is het eerste controlerende orgaan waaraan het college jaarlijks verantwoording aflegt. Hierdoor kan de controle door Rijk en provincie sober, op afstand en risicogericht zijn. Het Rijk houdt onder andere toezicht op de uitvoering binnen het Sociaal Domein. Hier wordt in deze paragraaf niet nader op ingegaan. In deze paragraaf wordt allereerst uiteen gezet hoe het interbestuurlijk toezicht vanuit de provincie Noord-Brabant is geregeld. Vervolgens wordt nader ingegaan op de wijzigingen in de horizontale verantwoording van de gemeente aan de gemeenteraad.

Interbestuurlijk toezicht door provincie Noord-Brabant

De provincie heeft in het Beleidskader IBT 2016-2019 welke manier het interbestuurlijk toezicht wordt uitgeoefend. De provincie houdt op dit moment toezicht op zes gebieden. Zie onderstaande tabel. Naast deze systematische controles benoemt de provincie jaarlijks een aantal thema's waarop extra focus komt te liggen. Thema's voor 2017 zijn nog niet bekend.

Toezichtgebied	Doel	Hoe	Toetsingskader
Financieel toezicht	Bewaken van een gezonde financiële positie	Toetsen van begroting en jaarrekening	Financieel Toezicht Wet financiering decentrale overheden (FIDO) uitgewerkt in het provinciale gemeenschappelijk financieel toezichtkader
Omgevingsrecht	Bewaken dat gemeenten een veilige en gezonde leefomgeving realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze behouden en ontwikkelen	Toetsen van beleidsplan Handhaving, het jaarlijks uitvoeringsprogramma Handhaving en het jaarlijks evaluatieverslag; daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit	Diverse wet- en regelgeving m.b.t. de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. O.a. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
Archief- en informatiebeheer	Bewaken van toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven	Toetsen van jaarlijks verslag van B&W (voor het eerst bij jaarrekening 2015)	Archiefwet
Monumentenzorg	Bewaken dat cultureel erfgoed behouden blijft	Toetsen van jaarlijkse informatieverstrekking aan provincie, o.a. aanwezigheid van actieve commissie die adviseert over omgevingsvergunningen.	Monumentenwet
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bewaken dat de ruimte optimaal en planmatig wordt benut	Tweejaarlijkse monitor waarin getoetst wordt op de aanwezigheid van structuurvisies voor het hele gemeentelijke grondgebied en actuele (< 10 jaar oud) bestemmingsplannen	Wet ruimtelijke ordening en Verordening Ruimte
Huisvesting vergunninghouders	Bewaken dat gemeenten voldoende houders van een verblijfsvergunning asiel huisvesten	Realisatiecijfers van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	Halfjaarlijkse taakstelling rijksoverheid en Huisvestingswet

Horizontale verantwoording

Aan de wijziging van het interbestuurlijk toezicht zijn twee belangrijke randvoorwaarden verbonden: de controlerende positie van de raad moet in zijn kracht gezet worden en de verantwoording moet zoveel mogelijk transparant en openbaar zijn. Dit is niet nieuw, met de dualisering van de gemeentewet is de controlerende rol van de raad al een belangrijk onderdeel van de verantwoordingsstructuur van de gemeente. Juist met deze wijzigingen in het toezicht wordt er gerekend op de kracht van de controlerende rol van de raad.

Om de raad te ondersteunen bij haar controlerende rol en om de transparantie te vergroten voert het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) in opdracht van de VNG het project Revitalisering Generiek Toezicht via waarstaatjegemeente.nl uit. Per wet is gekeken naar de belangrijkste criteria: de toezichtindicatoren (ook wel Kritische Prestatie Indicatoren (kpi's)). Per wet zijn er circa tien kpi's opgenomen op de website. Op basis van deze indicatoren is een goed beeld te krijgen van de uitvoering van de gemeente op de medebewindstaken, wat uw raad op hoofdlijnen kan ondersteunen bij uw toezichthoudende rol.

Besluit Toezichtinformatie 2015

Sinds 2014 maken we voor de horizontale verantwoording op de toezichtgebieden al gebruik van de vragenlijsten op de website Waarstaatjegemeente.nl. In juli 2016 is de verantwoording over 2015 via een aparte rapportage door uw raad vastgesteld. Hierin stonden alle indicatoren van Waarstaatjegemeente.nl inclusief de voorgenomen verbeteracties. De verbeteracties zijn volgens planning vanaf 2016 opgepakt. Uw raad wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang, indien mogelijk gelijktijdig met de jaarrekening.

Wijziging in de BBV

Op 5 maart 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Uitgangspunt is het horizontaal toezicht verder te versterken en raadsleden in staat te stellen om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de programmabegroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. De VNG heeft een lijst gepubliceerd van 50 beleidsindicatoren, waarvan er 38 deel uitmaken van de basis-set die verplicht opgenomen moet worden in de programmabegroting.

In deze begroting zijn deze 38 verplichte en 2 facultatieve beleidsindicatoren voor de eerste keer opgenomen en genummerd van 1 t/m 40. Zie het overzicht op de volgende pagina.

Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Van veel van deze indicatoren ontbreken historische gegevens, omdat ze voor het eerst worden gebruikt. Het voornemen is in 2017 (het gebruik van) de indicatoren verder te ontwikkelen.

Overzicht opgenomen beleidsindicatoren

Nr.	In begroting opgenomen bij		Naam indicator
	Programma / paragraaf	Thema	
1	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Formatie
2	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Bezetting ^F
3	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Apparaatskosten ^F
4	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Externe inhuur
5	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Overhead
6	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Verwijzingen Halt
7	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Harde kern jongeren
8	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Winkeldiefstallen
9	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Geweldsmisdrijven
10	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Diefstallen uit woning
11	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
12	Ruimtelijke ontwikkeling	8. Openbare ruimte	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig
13	Ruimtelijke ontwikkeling	8. Openbare ruimte	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser
14	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Funciemenging
15	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Bruto Gemeentelijk Product
16	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Vestigingen (van bedrijven)
17	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Absoluut verzuim
18	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Relatief verzuim
19	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)
20	Sociaal Domein	3. Cultuur en sport	Niet sporters
21	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Banen
22	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren met een delict voor de rechter
23	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Kinderen in uitkeringsgezinnen
24	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Netto Participatiegraad
25	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Achterstandsleerlingen
26	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Werkloze jongeren
27	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Personen met een bijstandsuitkering
28	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Personen met een lopend re-integratietraject
29	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp
30	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming
31	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering
32	Sociaal Domein	6. Wmo en Volksgezondheid	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO
33	Ruimtelijke ontwikkeling	7. Duurzaamheid en milieu	Omvang huishoudelijk
34	Ruimtelijke ontwikkeling	7. Duurzaamheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit
35	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemiddelde WOZ waarde
36	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Nieuw gebouwde woningen
37	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Demografische druk
38	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
39	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
40	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Melding kindermishandeling

^F Facultatief: Rapporteren over deze beleidsindicator is niet verplicht.

B. Financiële begroting

1. Overzicht van baten en lasten van de programma's

Bedragen x 1.000

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020
Totaal lasten publieke dienstverlening	1.757	2.142	1.060	1.043	991	918
Totaal lasten Onderwijs	1.331	1.563	1.296	1.282	1.294	1.307
Totaal lasten cultuur en sport	1.533	1.464	1.095	1.079	1.077	1.080
Totaal lasten sociale voorzieningen	5.114	5.438	5.012	5.013	5.024	5.004
Totaal lasten jeugdhulp	2.616	1.443	1.763	1.781	1.775	1.770
Totaal lasten Wmo en volksgezondheid	4.937	5.365	4.241	4.212	4.130	4.129
Totaal lasten milieu en duurzaamheid	2.170	2.188	1.616	1.619	1.622	1.624
Totaal lasten openbare ruimte	4.621	4.598	3.688	3.738	3.791	3.888
Totaal lasten ruimtelijke ontwik. en economie	3.901	5.591	1.359	1.334	1.314	1.304
Totaal lasten algemeen bestuur	3.398	2.957	1.568	1.569	1.571	1.572
Totaal lasten veiligheid	944	886	816	805	805	805
Totaal lasten dekkingsmiddelen	1.797	694	10.141	5.031	5.072	5.147
Totaal lasten exclusief mutatie reserves	34.119	34.329	33.655	28.506	28.466	28.548
Totaal baten publieke dienstverlening	594	790	703	698	576	550
Totaal baten Onderwijs	171	144	140	142	145	147
Totaal baten cultuur en sport	180	217	195	196	196	197
Totaal baten sociale voorzieningen	2.376	2.552	2.454	2.555	2.618	2.669
Totaal baten jeugdhulp	2	-	-	-	-	-
Totaal baten Wmo en volksgezondheid	509	495	427	479	471	471
Totaal baten milieu en duurzaamheid	1.884	2.074	1.667	1.670	1.674	1.676
Totaal baten openbare ruimte	1.816	1.720	1.610	1.669	1.728	1.788
Totaal baten ruimtelijke ontwik. en economie	3.032	4.486	838	838	838	839
Totaal baten algemeen bestuur	267	19	19	19	19	19
Totaal baten veiligheid	71	29	29	75	75	74
Totaal baten dekkingsmiddelen	21.422	21.168	19.876	19.883	19.837	19.865
Totaal baten exclusief mutatie reserves	32.324	33.694	27.958	28.224	28.177	28.295
Totaal saldo publieke dienstverlening	1.163-	1.352-	357-	345-	415-	368-
Totaal saldo Onderwijs	1.160-	1.419-	1.156-	1.140-	1.149-	1.160-
Totaal saldo cultuur en sport	1.353-	1.247-	900-	883-	881-	883-
Totaal saldo sociale voorzieningen	2.738-	2.886-	2.558-	2.458-	2.406-	2.335-
Totaal saldo jeugdhulp	2.614-	1.443-	1.763-	1.781-	1.775-	1.770-
Totaal saldo Wmo en volksgezondheid	4.428-	4.870-	3.814-	3.733-	3.659-	3.658-
Totaal saldo milieu en duurzaamheid	286-	114-	51	51	52	52
Totaal saldo openbare ruimte	2.805-	2.878-	2.078-	2.069-	2.063-	2.100-
Totaal saldo ruimtelijke ontwik. en economie	869-	1.105-	521-	496-	476-	465-
Totaal saldo algemeen bestuur	3.131-	2.938-	1.549-	1.550-	1.552-	1.553-
Totaal saldo veiligheid	873-	857-	787-	730-	730-	731-
Totaal saldo dekkingsmiddelen	19.625	20.474	9.735	14.852	14.765	14.718
Totaal geraamd resultaat voor bestemming	1.795-	635-	5.697-	282-	289-	253-
Totaal toevoegingen aan reserves	3.780-	189-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen uit reserves	5.150	824	5.697	407	318	292
Totaal resultaat na bestemming	425-	-	-	125	29	39
	tekort	evenwicht	evenwicht	overschot	overschot	overschot

Toelichting:

- Lasten van thema's in 2015 en 2016 zijn in deze tabel minder goed vergelijkbaar met 2017 e.v., i.v.m. de toerekening van overhead. Zie programmabegroting voor de verschillenverklaring op themaniveau.
- Toevoeging aan reserves: voegt toe aan reserves ten laste van de exploitatie.
- Onttrekking aan reserve: onttrokken aan de reserves ten gunste van de exploitatie.

2. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting

2.1 Totstandkoming begroting 2017

Op 5 juli nam de gemeenteraad de Kadernota 2017 aan. In dit stuk geeft het college aan wat het volgend jaar van plan is. Het college gaf aan de plannen in de begroting verder uit te zullen werken.

De programmabegroting is opgezet volgens de programma's en thema's zoals afgesproken vanaf begroting 2014.

In deze begroting zijn wij voor de jaren 2017 t/m 2020 uitgegaan van een stijgingspercentage van de tarieven voor de OZB met 2,5% per jaar.

2.2 Resultaat van de begroting 2017 e.v.

De begroting 2017 (saldo na bestemming) sluit in evenwicht. Hiernaast is er een post voor onvoorziene uitgaven van € 164.000, waarvan ca. € 74.000 voor eenmalige onvoorziene lasten en € 90.000 voor structurele onvoorziene lasten. Het financiële beeld begroting 2017-2020 laten de volgende saldi (x 1.000) zien:

	2017	2018	2019	2020
Resultaat voor bestemming	- 5.697	- 282	- 289	-253
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	5.697	407	318	292
Resultaat na bestemming	0	125	29	39
	Evenwicht	Overschot	Overschot	Overschot

2.3 Financiële gevolgen nieuw en bestaand beleid 2017

De in de begroting opgenomen baten en lasten van het bestaande beleid zijn geactualiseerd op basis van de laatst bekende ontwikkelingen. Het risico is echter aanwezig dat in de loop van het jaar sommige baten en lasten mogelijk zullen moeten worden bijgesteld omdat de ramingen te krap blijken te zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers is in eerste instantie de post onvoorzien van ca. € 74.000 voor eenmalige lasten en € 90.000 voor structurele lasten beschikbaar.

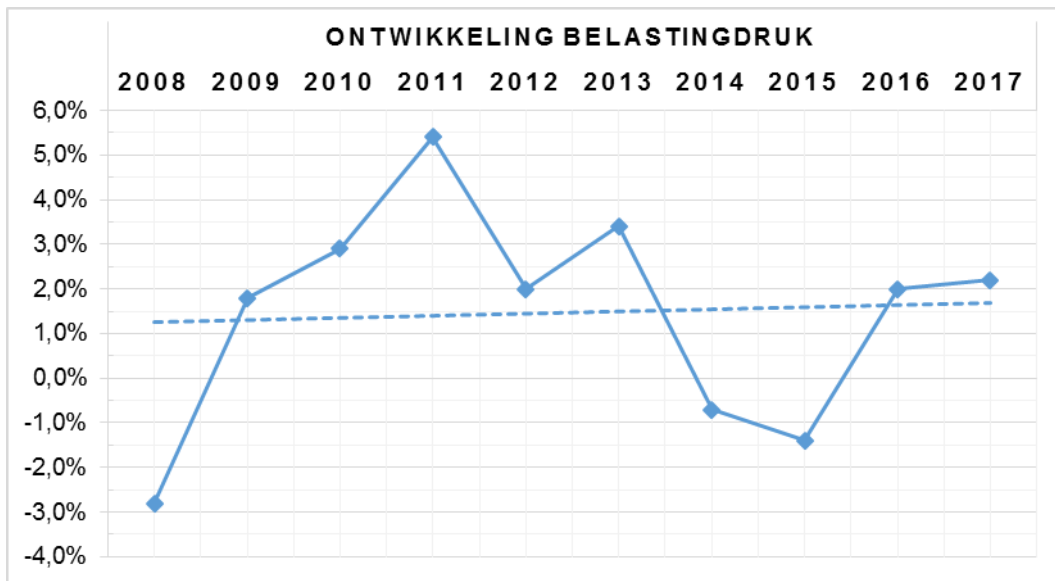
2.4 Financiële gevolgen voor de inwoners

De uit de begroting 2017 voortvloeiende financiële gevolgen voor de inwoners zijn beperkt. De tarieven afvalstoffenheffing, welke volgens bestaand beleid kostendekkend moeten zijn, kunnen door lagere kosten en aanwending van de egalisatiereserve laag blijven en stijgen met ca. 1,5% ten opzichte van de tarieven van 2016.

In het gemeentelijke rioleringsplan 2013-2017 (raad 17 september 2013) wordt voorgesteld om het stijgingspercentage van de rioolheffing te brengen op jaarlijks 3%.

Daarnaast stijgen de tarieven van de ozb in 2017 met 2,5% zoals afgesproken.

De gemiddelde gemeentelijke belastingdruk per woonruimte stijgt door genoemde maatregelen met 2,2%.

Naast bovengenoemde stijging kunnen inwoners te maken krijgen met hogere tarieven voor diensten, als gevolg van het kostendekkend maken c.q. indexering van (leges)tarieven. Zie voor meer informatie paragraaf A "Lokale heffingen"

2.5 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Volgens het BBV mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen balansposten worden gevormd. In verband hiermede is in de begroting een voorziening personele verplichtingen gevormd, voor:

- a. uitkeringen en pensioenen (nieuwe gevallen) aan gewezen wethouders;
- b. uitkeringen/wachtgeld c.a. aan het voormalig personeel.

Een voorziening voor de verplichtingen sub a en b is gewenst, omdat er periodiek uitkeringen bijkomen c.q. vervallen en de uitkeringspercentages wijzigen, terwijl er daarnaast rekening moet worden gehouden met genoten inkomsten. Hierdoor kunnen de jaarlijkse uitgaven aanzienlijk fluctueren.

In 2017 gaat Waalre voor wat betreft arbeidsvoorwaarden over op het zogenaamde individueel keuzebudget (ikb). Medewerkers krijgen per 2017 alle opgebouwde rechten in het jaar uitbetaald waarin het wordt opgebouwd. Hierdoor dient Waalre in 2017 eenmalig zeven maanden extra vakantiegeld uit te betalen i.v.m. de opbouw hiervan in 2016. Deze eenmalige extra kostenpost wordt gedekt door een onttrekking uit de hiervoor ingestelde reserve wettelijke bepalingen.

Geraamde toekomstige verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd bij het opmaken van de jaarrekening en/of de begroting. Er vindt, indien nodig, een herberekening plaats van het te storten bedrag om de voorziening op voldoende peil te houden.

2.6 Investerings in materiële vaste activa.

De boekwaarde van de bestaande materiële vaste activa in de begroting 2017 bedraagt volgens de staat van investeringen per 1-1-2017 € 20.418.000

Deze investeringen kunnen als volgt worden onderverdeeld in:

- Investerings met economisch nut € 23.877.153
- Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut € 53.602

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wegen, bruggen etc.) gaat de komende jaren toenemen. Deze categorie investeringen mocht volgens het BBV ineens ten laste van de reserves worden bekostigd. Vanaf 2017 is het echter verplicht om de investeringen met maatschappelijk nut te activeren en jaarlijks af te schrijven. De investeringen met maatschappelijk nut zullen per heden daarom niet meer ineens, maar in jaarlijkse afschrijvingstermijnen (plus eventuele rentelasten) ten laste van een daarvoor te vormen bestemmingsreserve of vanuit de exploitatie worden bekostigd.

In de investeringsplannen 2017 – 2020 zijn de volgende investeringen opgenomen:

	Materiële vaste Activa	Waarvan met economisch nut	Waarvan met maatschappelijk nut
Jaar 2017*	9.095.576	8.995.576	100.000
Jaar 2018	2.771.749	2.671.749	100.000
Jaar 2019	2.883.939	1.483.939	1.400.000
Jaar 2020	3.197.812	3.197.812	0

*Incl. reeds vastgestelde krediet van EUR 6,2 mln voor het multifunctioneel gemeentehuis.

2.7 Vrij besteedbare reserve

Van de reserve vrij besteedbaar is het volgende bedrag vrij besteedbaar per 1 januari 2017 volgens overzicht reserves en voorzieningen: € 372.976. Bij de raming van deze stand is geen rekening gehouden met mogelijke winstnemingen uit de bouwgrondexploitatie of overschotten/tekorten bij de jaarrekening 2016. Naast de vrij besteedbare reserve beschikt de gemeente ook over een algemene bufferreserve. Het geraamde saldo van deze reserve per 1 januari 2017 is € 3.617.067.

2.8 Inzet reserves voor structurele dekking exploitatielasten

Het is niet toegestaan om de reserves *rechtstreeks* in te zetten voor de dekking van investeringen en *structurele* exploitatielasten. Wel is het mogelijk om voor dit doel specifieke reserves (investerings- en egaliseringsreserves) te vormen en hieruit een jaarlijkse beschikking ten gunste van de exploitatie te doen. Dit vindt bijvoorbeeld toepassing bij grote investeringswerken, waarbij de jaarlijkse afschrijvingslasten ten laste van de betreffende reserve komen. In Waalre betreft dit specifiek gevormde reserves voor de dekking van structurele kapitaallasten van bepaalde investeringen in de volgende tabel.

Onttrekking uit investeringsreserves	Bedrag 2017	laatste jaar
reserve huisvesting gemeentewerf (vanaf 1999)	€ 12.640	2038
reserve renovatie sporthallen (vanaf 2007)	€ 68.837	2031
reserve renovatie brandweerkazerne (vanaf 2007)	€ 24.234	2047
reserve buitensport Waalre (vanaf 2008)	€ 50.220	2032/2057
Totaal	€ 155.931	

Geraamde onttrekking 2018, 2019 en 2020: € 155.931

De onttrekkingen zijn gelijk aan de afschrijvingsbedragen. Een uitzondering hierop is de reserve renovatie brandweerkazerne. De kazerne is in 2013 om BTW-technische redenen verkocht aan de VRZOB. Eind 2017 wordt hij teruggekocht en verhuurd aan de VRZOB.

Behalve de hiervoor genoemde structurele inzet van de reserves, worden soms reserves ingezet voor *eenmalige zaken*.

2.9 Samenvatting voornaamste uitgangspunten begroting 2017

Bij de ramingen voor de begroting 2017 is in principe uitgegaan van de nullijn. De lasten zijn alleen verhoogd indien daarvoor gegronde redenen aanwezig zijn. Dit is in ieder geval van toepassing op de loonontwikkeling, waarbij 0,4% zeker is, maar in verband met de aflopende CAO in 2017 wordt voorzichtigheidshalve gerekend met een loonindex van 2%.

Verdere uitgangspunten bij de ramingen zijn:

- 1 Sluitende exploitatiebegroting.
- 2 Stijging tarieven voor rioolheffing met 3% volgens het vastgestelde vGRP.
- 3 Minimaal verhogen van tarieven afvalstoffenheffing richting kostendekkende tarieven, rekening houdend met de uitputting van de reserve afvalstoffenheffing versus dalende kosten.
- 4 Andere tarieven voor dienstverlening zoveel mogelijk kostendekkend maken.
- 5 Verhoging van de o.z.b. tarieven jaarlijks met 2,5%.
- 6 Het rentepercentage voor zowel de berekening van de kapitaallasten als de berekening van de rente over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2017 gelijkgesteld aan de werkelijke rentelast. Deze is op dit moment 0% (zie paragraaf D).

2.10 Meerjarenramingen/meerjarenperspectief 2017-2020

Uitkomsten meerjarenramingen

De begroting 2017 sluit met een saldo van € 0. De meerjarenramingen 2018, 2019 en 2020 sluiten met de onderstaande resultaten:

Jaar	Voor resultaat bestemming	Resultaat bestemming	Na resultaat bestemming
2018	€ 282.000 (nadeel)	€ 407.000 (voordeel)	€ 125.000 (voordeel)
2019	€ 289.000 (nadeel)	€ 318.000 (voordeel)	€ 29.000 (voordeel)
2020	€ 253.000 (nadeel)	€ 292.000 (voordeel)	€ 39.000 (voordeel)

Resultaatbestemming voordeel = er wordt meer onttrokken aan de reserves t.g.v. de exploitatie dan er in de reserves wordt gestort.

Omdat de begroting 2017 reëel sluitend is, wordt voldaan aan de eisen van de Gemeentewet en aan de aanvullende richtlijnen van de provincie voor toepassing van het repressief begrotingstoezicht van Gedeputeerde Staten.

Uitgangspunten meerjarenramingen

De meerjarenramingen zijn samengesteld op basis van de voorstellen zoals verwerkt in de kadernota.

Verdere uitgangspunten zijn:

- Gelijkblijvend loon- en prijspeil;
- Alleen noodzakelijke verhoging uitgaven a.g.v. areaaluitbreidingen (bijv. meer inwoners)
- Jaarlijkse verhoging O.z.b.-tarieven met 2,5% (index);
- Verhoging riooheffing t/m 2020 met 3,0% per jaar volgens het VGRP;
- Minimaal verhogen tarieven afvalstoffenheffing richting kostendekkendheid, rekening houdend met de uitputting van de reserve afvalstoffenheffing versus dalende kosten;
- Opname van de lasten van de investeringen van investeringsplannen 2017 t/m 2020.

2.11 Investeringslast meerjarenraming 2017 – 2020 waarop wordt afgeschreven.

Voor het investeringsplan wordt verwezen naar de bijlage.

2.12 Overzicht eenmalige inkomsten en uitgaven uit de begroting 2017 - 2020.

In 2017 t/m 2020 zijn de volgende eenmalige bedragen in de exploitatie meegenomen:

	Jaar	jaarbedrag
<u>Eenmalige lasten t.l.v. de reserve</u>		
Invoering Individueel Keuze Budget (zie 2.5)	2017	€ 175.000
Nieuwbouw gemeentehuis	2017	€ 5.131.099
	2018	€ 42.698
Vorbereidingskosten gebiedsvisie Dommeldal de Hogt	2017 en 2018	€ 20.000
<u>Eenmalige lasten t.l.v. de exploitatie</u>		
Onvoorziene lasten	2017	€ 74.000
Onvoorziene lasten	2018 t/m 2020	€ 100.000
Verkiezingen (2x in 2019)	2019	€ 26.000
Vervangen lichtmasten en armaturen	2017 t/m 2019	€ 25.000
Opstellen leerlingenprognoses	2017 en 2020	€ 2.000
Aanvulling subsidie stichting sportparken	2017	€ 7.000
Buitensportaccommodatie Aalst drainage doorspuiten	2017 en 2020	€ 4.100
Invoeringskosten implementatie omgevingswet	2017	€ 25.000

Overzicht begrotingssaldo vóór en na verrekening incidentele baten en lasten

	(x 1.000)			
	2017	2018	2019	2020
Begrotingssaldo	0	125	29	39
Eenmalige lasten t.l.v. reserves	5.326	63	0	0
Eenmalige baten (onttrekking reserve)	5.326	63	0	0
Eenmalige lasten t.l.v. exploitatie	137	250	151	106
Eenmalige baten t.g.v. exploitatie	0	0	0	0
Saldo zonder incidentele baten en lasten	137	250	180	145

Een positief saldo is een overschot op de begroting

3. Geprognotiseerde balans

ACTIVA	1-1-2016	1-1-2017	31-12-2017	31-12-2018
Vaste activa:				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	20.604.888	23.930.755	26.839.124	28.328.977
Financiële vaste activa	657.853	538.063	418.273	298.483
Totaal vaste activa	21.262.741	24.468.818	27.257.397	28.627.460
Vlottende activa:				
onderhanden werk	4.472.757	3.825.920	2.237.033	-839.374
Uitzettingen met een rente- typische looptijd < 1 jaar	10.067.839	6.733.135	4.994.207	4.994.207
Liquide middelen	189.222	189.222	0	0
Overlopende activa	645.449	645.449	645.449	645.449
Totaal vlottende activa	15.375.267	11.393.726	7.876.689	4.800.282
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	36.638.008	35.862.544	35.134.086	33.427.742

PASSIVA	1-1-2016	1-1-2017	31-12-2017	31-12-2018
Vaste passiva:				
Eigen vermogen:	18.223.823	15.833.443	10.137.413	9.730.784
Voorzieningen	13.464.330	15.079.246	15.517.313	16.119.536
Vaste schulden > 1 jaar	8.065	8.065	4.537.570	2.635.632
Totaal vaste passiva	31.696.218	30.920.754	30.192.296	28.485.952
Vlottende passiva:				
<i>Netto vlottende schulden < 1 jr</i>	2.447.464	2.447.464	2.447.464	2.447.464
<i>Overlopende passiva</i>	2.494.326	2.494.326	2.494.326	2.494.326
Totaal vlottende passiva	4.941.790	4.941.790	4.941.790	4.941.790
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	36.638.008	35.862.544	35.134.086	33.427.742

4. Berekening EMU-Saldo

Omschrijving	2016	2017	2018
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2016, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2017	Volgens meerjarenraming in begroting 2017
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-635	-5.697	-282
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	916	1.056	1.239
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.563	1.045	1.071
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	8.942	9.096	2.771
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	2.068	5.131	43
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.087	645	507
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-6.117	-8.206	-1.207

5. Investeringsplan 2017 – 2020 met toelichting

Waalre financiert momenteel alle investeringen met eigen middelen. Tot en met 2016 was het gebruikelijk een (fictieve) rentelast aan investeringen toe te rekenen. In 2016 was dit 3%. Deze (fictieve) rentelast werd ook als bate in de begroting opgenomen. Vanaf 2017 mag alleen rente aan investeringen worden toegerekend als de gemeente werkelijk leningen heeft afgesloten. Voor de gemeente Waalre is dat in deze begroting niet van toepassing. Hieronder genoemde lasten zijn daarom alleen de geraamde afschrijvingslasten.

Jaar	Programma	Omschrijving	Investing	V*	Dekking	Afschrijving	
						Termijn	Lasten
2017	Ruimtelijk domein	GRP 2017	€ 1.323.556	V	exploitatie	50 jr	€ 26.461
	Algemeen bestuur	Terugkoop brandweerkazerne	€ 727.020		exploitatie	30 jr	€ 24.234
	Openbare ruimte	Herinrichting N69	€ 100.000		exploitatie	25 jr	€ 4.000
		Vervanging Epoke zoutstrooier	€ 35.000	V	exploitatie	10 jr	€ 3.500
		Vervanging kernapplicaties software	€ 350.000	V	exploitatie	5 jr	€ 70.000
		Vervanging hardware voor 5 jaar	€ 200.000	V	exploitatie	5 jr	€ 40.000
		Vervanging laptops	€ 85.000	V	exploitatie	4 jr	€ 21.250
		Vervanging telefooncentrale	€ 75.000	V	exploitatie	5 jr	€ 15.000
2018	Ruimtelijk domein	GRP 2018	€ 1.346.056	V	exploitatie	50 jr	€ 26.921
	Openbare ruimte	Vervanging hardware	€ 300.000	V	exploitatie	5 jr	€ 60.000
		Vervanging Epoke zoutstrooier	€ 25.000	V	exploitatie	10 jr	€ 2.500
		Herinrichting N69	€ 100.000		exploitatie	25 jr	€ 4.000
2019	Ruimtelijk domein	GRP 2019	€ 1.368.939	V	exploitatie	50 jr	€ 27.379
	Openbare ruimte	Vervanging licenties en applicaties	€ 115.000	V	exploitatie	5 jr	€ 23.000
		Herinrichting N69	€ 1.400.000		exploitatie	25 jr	€ 56.000
2020	Ruimtelijk domein	GRP 2020	€ 3.197.812	V	exploitatie	50 jr	€ 63.956

*Vervangingsinvestering = V

Toelichting investeringsplannen 2017 - 2020

Van elke in de investeringsplannen 2017 – 2020 opgenomen investering wordt jaarlijks bepaald of deze (vervangings-)investering noodzakelijk is.

Investeringsplan 2017

GRP 2017 – Investering € 1.323.556; structureel t.l.v. exploitatie € 26.461

Dit betreft vervangingsinvesteringen van het GRP. De investeringen worden over een termijn van 50 jaar afgeschreven.

Terugkoop brandweerkazerne – Invest. € 727.020; structureel t.l.v. exploitatie € 24.234

Deze brandweerkazerne is eind 2013 om BTW-technische redenen verkocht aan de VRZOB. Eind 2017 zal deze kazerne worden teruggekocht. De terugkoopprijs is gelijk aan de boekwaarde die de kazerne zou hebben als deze niet verkocht zou zijn.

Herinrichting N69 – Invest. € 100.000; structureel t.l.v. exploitatie € 4.000

Dit krediet betreft de voorbereidingskosten voor de herinrichting van de N69.

Vervanging epoke zoutstrooier – Invest. € 35.000; structureel t.l.v. exploitatie € 3.500

Dit krediet betreft de reguliere vervanging van de afgeschreven zoutstrooier.

Vervanging kernapp. software – Invest. €350.000; structureel t.l.v. exploitatie € 70.000

Dit krediet is bedoeld voor vervanging van kernapplicaties in de periode 2017 t/m 2021.

Vervanging hardware – Invest. € 200.000; structureel t.l.v. exploitatie € 40.000

Dit betreft een (5-jaarlijks terugkerend) krediet ter vervanging van de ICT-infrastructuur die is aangeschaft na de brand, eind 2012, en in 5 jaar wordt afgeschreven.

Vervanging laptops – Invest. € 85.000; structureel t.l.v. exploitatie € 21.250

Dit betreft de reguliere vervanging van de in juli 2012 in gebruik genomen laptops.

Vervanging telefooncentrale – Invest. € 75.000; structureel t.l.v. exploitatie € 15.000

Dit betreft een (5-jaarlijks terugkerend) krediet ter vervanging van de telefooncentrale die is aangeschaft direct na de brand in 2012 en in 5 jaar wordt afgeschreven.

Investeringsplan 2018

GRP 2018 – Invest. € 1.346.056; structureel t.l.v. exploitatie € 26.921

Dit betreft vervangingsinvesteringen van het GRP. De investeringen worden over een termijn van 50 jaar afgeschreven.

Vervanging hardware – Invest. € 300.000; structureel t.l.v. exploitatie € 60.000

Dit betreft een (5-jaarlijks terugkerend) krediet ter vervanging van de ICT-infrastructuur die is aangeschaft na de brand, eind 2012, en in 5 jaar wordt afgeschreven.

Vervanging epoke zoutstrooier – Invest. € 25.000; structureel t.l.v. exploitatie € 2.500

Dit krediet betreft de reguliere vervanging van de afgeschreven zoutstrooier.

Herinrichting N69 – Invest. € 100.000; structureel t.l.v. exploitatie € 4.000

Dit krediet betreft de voorbereidingskosten voor de herinrichting van de N69.

Investeringsplan 2019

GRP 2019 – Invest. € 1.368.939; structureel t.l.v. exploitatie € 27.379

Dit betreft vervangingsinvesteringen van het GRP. De investeringen worden over een termijn van 50 jaar afgeschreven.

Vervanging licenties en app. – Invest. € 115.000; structureel t.l.v. exploitatie € 23.000

Dit betreft de vervanging van licenties en applicaties

Herinrichting N69 - Invest € 1.400.000; structureel t.l.v. exploitatie € 56.000

Dit krediet betreft de reservering van een uitvoeringskrediet voor herinrichting van de N69.

Investeringsplan 2020

GRP 2020 – Invest. € 3.197.812; structureel t.l.v. exploitatie € 63.956

Dit betreft vervangingsinvesteringen van het GRP. De investeringen worden over een termijn van 50 jaar afgeschreven.

C. de Bijlagen

a. Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting

Omschrijving reserves	Stand per 31-12-2016	Rente	Toevoegingen 2017		Onttrekkingen 2017		Stand per 31-12-2017
			2.0 Rente	T.I.v. exploitatie	T.g.v. exploitatie	Tgv expl. Afschrijving	
Algemene reserves							
01 Algemene bufferreserve	3.617.067	0,0%	-	-	-	-	3.617.067
02 Algemene reserve vrij besteedbaar	372.976	0,0%	-	-	-	-	372.976
03 Algemene reserve grondexploitatie	723.812	0,0%	-	-	-	-	723.812
04 Algemene reserve sociaal domein	1.000.000	0,0%	-	-	-	-	1.000.000
<i>Algemene reserves</i>	<i>5.713.855</i>		-	-	-	-	<i>5.713.855</i>
Bestemmingsreserves							
11 Reserve wettelijke bepalingen	615.817	0,0%	-	-	295.000	-	320.817
12 reserve regionaal fonds	305.618	0,0%	-	-	20.000	-	285.618
13 reserve lokaal fonds	16.074	0,0%	-	-	-	-	16.074
14 Reserve huisvesting gemeentewerf	278.080	0,0%	-	-	-	12.640	265.440
15 Reserve renovatie sporthallen	1.032.555	0,0%	-	-	-	68.837	963.718
16 Reserve renovatie brandweerkazerne	751.254	0,0%	-	-	-	24.234	727.020
17 Reserve buitensportacc. Sportpark	1.286.320	0,0%	-	-	-	50.220	1.236.100
18 Reserve buitenonderhoud schoolgeb	176.469	0,0%	-	-	-	-	176.469
19 Reserve aandelen bouwfonds	483.604	0,0%	-	-	94.000	-	389.604
20 Reserve gemeentehuis	5.173.797	0,0%	-	-	5.131.099	-	42.698
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	<i>10.119.588</i>		-	-	<i>5.540.099</i>	<i>155.931</i>	<i>4.423.558</i>
Totaal reserves	15.833.442		-	-	5.540.099	155.931	10.137.412

Omschrijving voorzieningen	Stand per 31-12-2016	voorziening o.b.v. CW	Toevoegingen 2017		Aanwending 2017		Stand per 31-12-2017
			(rente)	Tlv exploitatie	uitgaven	n.v.t.	
Voorzieningen							
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>							
30 Voorz. personele verplichtingen (cw)	2.355.946	1,6% ja	38.378	56.000	114.533	-	2.335.791
31 Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	507.488	nee	-	-	-	-	507.488
<i>sub-totaal</i>	<i>2.863.434</i>		<i>38.378</i>	<i>56.000</i>	<i>114.533</i>	-	<i>2.843.279</i>
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>							
32 Voorz. onderhoud gem. gebouwen (cw)	695.661	nee	-	134.733	179.041	-	651.353
33 Voorz. rationeel wegbeheer (cw)	85.375	nee	-	196.300	213.375	-	68.300
<i>sub-totaal</i>	<i>781.037</i>		-	<i>331.033</i>	<i>392.416</i>	-	<i>719.654</i>
<i>Voorzieningen middelen derden</i>							
34 Voorz. vervanging riolering (cw)	11.032.315	nee	-	657.662	-	-	11.689.977
35 Voorz. afvalstoffenheffing (cw)	402.460	nee	-	-	138.057	-	264.403
<i>sub-totaal</i>	<i>11.434.775</i>		-	<i>657.662</i>	<i>138.057</i>	-	<i>11.954.380</i>
Totaal voorzieningen	15.079.246		38.378	1.044.695	645.006	-	15.517.313

Totaal reserves en voorzieningen	30.912.688		38.378	1.044.695	6.185.105	155.931	25.654.725
---	-------------------	--	---------------	------------------	------------------	----------------	-------------------

Toelichting mutaties reserves

01 Algemene bufferreserve

De reserve dient als buffer voor financiële tegenvallers. Er bestaan geen provinciale of landelijke normen voor de minimale hoogte van de algemene reserve.

Stand 1 januari 2016	3.617.067
onttrekkingen 2016 - 2020	0
- geen	0
Stand 31 december 2020	3.617.067

02 Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve dient voor de dekking van diverse voorkomende uitgaven, waarvoor geen specifieke afzonderlijke reserves zijn gevormd. Een aanwending vindt onder meer plaats voor exploitatie-uitgaven met een eenmalig karakter.

Stand 1 januari 2016	697.974
onttrekkingen 2016: overbrengen kredieten vanuit 2015	-345.937
Rentetoevoeging 2016	20.939
Stand 31 december 2016	372.976
onttrekkingen 2017 - 2020	0
Rentetoevoeging 2017 - 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	372.976

03 Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve voor grondexploitatie heeft als functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.

Stand 1 januari 2016	723.812
onttrekkingen 2016 - 2020	0
Rentetoevoeging 2016 - 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	723.812

04 Algemene reserve sociaal domein

Het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein

Stand 1 januari 2016	1.000.000
onttrekkingen 2016 - 2020	0
Rentetoevoeging 2016 - 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	1.000.000

11 Reserve wettelijke bepalingen

Om de kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren.

Stand 1 januari 2016	750.000
onttrekkingen 2016:	0
rente voorraden	-134.183
Rentetoevoeging 2016	n.v.t.
Stand 31 december 2016	615.817
onttrekkingen 2017:	0
rente voorraden	-120.000
Individueel keuzebudget	-175.000
Rentetoevoeging 2017	n.v.t.
Stand 31 december 2017	320.817
onttrekkingen 2018:	0
rente voorraden	-104.000
Rentetoevoeging 2018	n.v.t.
Stand 31 december 2018	216.817
onttrekkingen 2019:	0
rente voorraden	-88.000
Rentetoevoeging 2019	n.v.t.
Stand 31 december 2019	128.817
onttrekkingen 2020:	0
rente voorraden	-72.000
Rentetoevoeging 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	56.817

12 Reserve regionaal fonds

Kwalitatieve investeringen: regiofonds

Stand 1 januari 2016	72.000
storting 2016	319.618
onttrekkingen 2016:	-86.000
Rentetoevoeging 2016	n.v.t.
Stand 31 december 2016	305.618
onttrekkingen 2017:	-20.000
Rentetoevoeging 2017	n.v.t.
Stand 31 december 2017	285.618
onttrekkingen 2018 - 2020:	-20.000
Rentetoevoeging 2018 - 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	265.618

13 Reserve lokaal fonds

Kwalitatieve investeringen: Lokaal fonds

Stand 1 januari 2016	16.074
storting 2016 - 2020	0
onttrekkingen 2016 - 2020:	0
Rentetoevoeging 2016 - 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	16.074

14 Reserve huisvesting gemeentewerf

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de in 1997 gerealiseerde gemeentewerf. Oorspronkelijk niveau van de reserve is gebaseerd op het totaal van de afschrijvingslasten van de investering over de afschrijvingsperiode van 40 jaren (t/m 2038).

Stand 1 januari 2016	290.720
onttrekkingen 2016	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2016	278.080
onttrekkingen 2017	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2017	265.440
onttrekkingen 2018	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2018	252.800
onttrekkingen 2019	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2019	240.160
onttrekkingen 2020	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2020	227.520

15 Reserve renovatie sporthallen

Doel van de reserve is om de kosten voor de renovatie van de sporthallen te financieren.

Stand 1 januari 2016	1.101.392
onttrekkingen 2016 - 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2016	1.032.555
onttrekkingen 2017	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2017	963.718
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2018	894.881
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2019	826.044
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2020	757.207

16 Reserve renovatie brandweerkazerne

Doel is het financieren van de kapitaallasten voor de renovatie van de brandweerkazerne.	
Stand 1 januari 2016	775.488
onttrekkingen 2016 - 2020	
- Jaarlijks afschrijvingsbedrag 2016 - 2020	-24.234
Stand 31 december 2016	751.254
Stand 31 december 2017	727.020
Stand 31 december 2018	702.786
Stand 31 december 2019	678.552
Stand 31 december 2020	654.318

17 Reserve buitensportaccommodatie sportpark Waalre

Doel van de reserve is om de kosten van de buitensportaccommodatie te financieren.

Stand 1 januari 2016	1.336.540
onttrekkingen 2016	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2016	1.286.320
onttrekkingen 2017	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2017	1.236.100
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2018	1.185.880
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2019	1.135.660
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2020	1.085.440

18 Reserve buitenonderhoud schoolgebouwen

Reserve dient ter dekking kosten buitenonderhoud. Betreft overheveling van voorziening naar reserve omdat het onderhoudsplan niet is geactualiseerd i.v.m. huurconstructie nieuwbouw Brede School Ekenrooi en doordecentralisatie onderhoud overige scholen.

Stand 1 januari 2016	171.328
Rentetoevoeging 2016	5.140
Stand 31 december 2016	176.468
Rentetoevoeging 2017 - 2020	n.v.t.
Stand 31 december 2020	176.468

19 Reserve aandelen bouwfonds

De vordering op de BNG van jaarlijks € 117.521 tot en met 2020 is in 2013 geheel ten gunste van de exploitatie geboekt. Bij de jaarstukken 2013 heeft Waalre dit totaalbedrag 822.646 in de reserve Bouwfonds gestort. De jaarlijkse onttrekking neemt af.

Stand 1 januari 2016	587.604
onttrekkingen 2016	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-104.000
Stand 31 december 2016	483.604
onttrekkingen 2017	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-94.000
Stand 31 december 2017	389.604
onttrekkingen 2018	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-84.000
Stand 31 december 2018	305.604
onttrekkingen 2019	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-74.000
Stand 31 december 2019	231.604
onttrekkingen 2020	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-64.000
Stand 31 december 2020	167.604

20 Reserve gemeentehuis

Doel van de reserve is om de kosten van het te bouwen gemeentehuis te financieren.

Stand 1 januari 2016	7.099.895
Rentetoevoeging 2016	141.998
Onttrekkingen 2016:	
zaakgericht werken	-99.300
sloop gemeentehuis	-68.797
uitgaven krediet 2016	<u>-1.900.000</u>
	-2.068.097
Stand 31 december 2016	5.173.796
Onttrekkingen 2017:	
uitgaven krediet 2017	<u>-5.131.099</u>
Stand 31 december 2017	42.697
Onttrekkingen 2018:	
uitgaven krediet 2018	<u>-42.697</u>
Stand 31 december 2018	0

Toelichting mutaties voorzieningen

30 Voorziening personele verplichtingen

De voorziening is gevormd t.b.v. het verrichten van de jaarlijkse uitkeringen aan voormalig personeel i.v.m. wachtgeldverplichtingen en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders. Het niveau van de voorziening is gerelateerd aan thans voorkomende aanspraken en is bij de jaarrekening 2015 berekend volgens de contante waarde. De bespaarde rente wordt aan de voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2016	872.357
Rentetoevoeging 2016	14.211
onttrekkingen 2016	-220.065
- storting tgv exploitatie	1.689.442
Stand 31 december 2016	2.355.945
Rentetoevoeging 2017	38.378
onttrekkingen 2017	-114.533
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2017	2.335.790
Rentetoevoeging 2018	38.050
onttrekkingen 2018	-86.575
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2018	2.343.265
Rentetoevoeging 2019	38.172
onttrekkingen 2019	-64.378
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2019	2.373.059
Rentetoevoeging 2020	38.657
onttrekkingen 2020	-56.770
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2020	2.410.946

31 Voorziening verliezen Bouwgrondexploitatie (BGE)

Voorziening dekt geraamd verlies van complex "Centrumplan Waalre".

Stand 1 januari 2016	507.488
onttrekkingen 2016 - 2020	
- Afschrijvingsbedrag 2016 - 2020	0
Stand 31 december 2020	507.488

32 Voorziening onderhoud gemeentebouwen

Voorziening is gevormd t.b.v. het planmatig onderhoud aan de gemeentebouwen (muv gemeentehuis). O.b.v. het onderhoudsplan worden te verwachten jaarlijkse uitgaven voor groot onderhoud voor de komende 10 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld jaarlijks benodigd bedrag . Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel buiten- als binnenonderhoud. Niveau van de voorziening is berekend o.b.v. contante waarde, daarom wordt bespaarde rente aan voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2016		894.228
onttrekkingen 2016		- 356.004
Toevoegingen:		
- rente	26.827	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	130.610	
		<u>157.437</u>
Stand 31 december 2016		695.661
onttrekkingen 2017		- 179.041
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>134.733</u>	
		<u>134.733</u>
Stand 31 december 2017		651.353
onttrekkingen 2018		- 94.328
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>134.733</u>	
		<u>134.733</u>
Stand 31 december 2018		691.758
onttrekkingen 2019		- 167.238
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>134.733</u>	
		<u>134.733</u>
Stand 31 december 2019		659.253
onttrekkingen 2020		- 237.829
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>134.733</u>	
		<u>134.733</u>
Stand 31 december 2020		556.157

33 Voorziening rationeel wegbeheer

De voorziening is gevormd t.b.v. planmatig onderhoud wegen. Op basis van het beheersplan en kwaliteitsniveau worden de te verwachten jaarlijkse onderhoud uitgaven voor de komende 5 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld benodigd bedrag gedurende de 5-jaarlijkse periode. Het niveau van de voorziening is berekend op basis van contante waarde, daarom wordt bespaarde rente toegevoegd.

Stand 1 januari 2016		110.073
onttrekkingen 2016		- 221.000
Toevoegingen:		
- rente	3.152	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	193.000	
		<u>196.302</u>
Stand 31 december 2016		85.375
onttrekkingen 2017		- 213.375
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>196.300</u>	
		<u>196.300</u>
Stand 31 december 2017		68.300
onttrekkingen 2018		- 213.375
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>196.300</u>	
		<u>196.300</u>
Stand 31 december 2018		51.225
onttrekkingen 2019		- 213.375
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>196.300</u>	
		<u>196.300</u>
Stand 31 december 2019		34.150
onttrekkingen 2020		- 213.375
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	<u>196.300</u>	
		<u>196.300</u>
Stand 31 december 2020		17.075

34 Voorziening vervanging riolering

De voorziening dient om jaarlijkse fluctuaties op het tarief rioolrechten tegen te gaan. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) omvat een 5-jaarlijkse periode en is gebaseerd op een gesloten financiering. Het verschil tussen de baten en lasten van de rioleringsactiviteiten komt tot uitdrukking in deze voorziening. Door deze systematiek kunnen de rioolrechten gedurende de planperiode van het vGRP constant gehouden worden. Deze voorziening is m.i.v. 2014 gevuld ivm verandering (reclassificatie vanuit reserve) in de BBV voorschriften.

Stand 1 januari 2016		10.407.194
Toevoegingen:		
- rente	416.288	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	208.833	
		625.121
Stand 31 december 2016		11.032.315
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	657.662	
		657.662
Stand 31 december 2017		11.689.977
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	684.300	
		684.300
Stand 31 december 2018		12.374.277
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	711.113	
		711.113
Stand 31 december 2019		13.085.390
Toevoegingen:		
- rente	-	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	748.280	
		748.280
Stand 31 december 2020		13.833.670

35 Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening dient ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffen-taak. De afvalstoffenheffing is gebaseerd op kostendeckende tarieven. Evt. voor- en nadelige zullen o.b.v. realisatie worden verrekend via het tarief afvalstoffenheffing.

Stand 1 januari 2016		672.990
onttrekkingen 2016		
- nadelig saldo afvalstoffentaak		-290.720
Rentetoevoeging 2016		20.190
Stand 31 december 2016		402.460
onttrekkingen 2017		
- nadelig saldo afvalstoffentaak		-138.057
Rentetoevoeging 2017		0
Stand 31 december 2017		264.403
onttrekkingen 2018		
- nadelig saldo afvalstoffentaak		-112.882
Rentetoevoeging 2018		0
Stand 31 december 2018		151.521
onttrekkingen 2018		
- nadelig saldo afvalstoffentaak		-87.407
Rentetoevoeging 2018		0
Stand 31 december 2019		64.114
onttrekkingen 2019		
- nadelig saldo afvalstoffentaak		-60.457
Rentetoevoeging 2019		0
Stand 31 december 2020		3.657

b. Kerngegevens

Cijfers per 31 december van genoemd jaar.

	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Raming 2016	Raming 2017
A. Sociale structuur				
Aantal inwoners:				
van 0-19 jaar	3.932	3.906	3.930	3.925
van 20-64 jaar	9.030	9.224	9.245	9.215
van 65 jaar en ouder	3.803	3.893	3.825	3.900
Aantal bijstandsgerechtigden WWB	150	164	165	165
Aantal personen behorende tot een minderheidsgroepering	300	325	310	350
Aantal eenpersoonshuishoudens	1.975	2.039	2.047	2.135
Aantal meerpersoonshuishoudens	5.109	5.118	5.103	5.136
B. Fysieke structuur				
Aantal woningen	7.506	7.556	7.575	7.580
Oppervlakte gemeente in ha	2.240	2.240	2.240	2.240
Oppervlakte binnenwater in ha	26	26	27	27
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	360	360	360	360
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	40	40	40	40
Oppervlakte bermen in ha	38	38	38	38
Lengte van verharde wegen in km	135	135	135	135
Lengte van recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden in km	99	100	100	100
C. Financiële structuur				
(bedragen x € 1 mln)	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Niveau reserves en voorzieningen	32,7	31,4	30,6	25,7
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	2,94	3,04	3,13	3,20
Opbrengst rioolheffing	1,35	1,39	1,45	1,50
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,29	1,15	1,15	1,19
Algemene uitkering gemeentefonds				
- reguliere uitkering	10,69	9,85	10,1	10,1
- Sociaal Domein (3 D's)	-	5,7	5,2	5,2
- WMO	1,55	1,11	0,98	1,1

Bron: CBS, BZK en interne prognoses.